

YENİ ÇAĞ

- **Y. Demir:** Türkiye’de sol güçlerin birliğı
- **x x:** Parti, refah, demokrasi
- **O. Latsis:** Demokrasi reportajı
- **x x:** Lâtin Amerika’da kurtuluş hareketinin bugünkü aşaması ve (Yuvarlak
- **A. Norden:** Karl Libkneht
- **A. Mortin:** Robert Oven

Özel sayfalar

- TKP MK’nin SBKP XXIV. Kongresine ilişkin kararı
- **Ahmet Saydan:** Bu ayın olayları

7 (85)
Temmuz
1971

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

Bu sayıdaki imzalardan bazısının kimlikleri:

Yakub Demir

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi

Birinci Sekreteri

Albert Norden

Almanya Sosyalist Birlik Partisi Politbüro üyesi

ve MK Sekreteri

Artur L. Mortin

İngiliz tarihçisi

Türkiye'de sol güçlerin birliği problemi

YAKUB DEMİR

Emperyalizme bağımlılığın yükü

Bugünkü Türkiye'nin bütün ekonomik ve politik hayatı yönetici çevrelerin emperyalizmle işbirliğinin damgasını taşıyor. Memleket ekonomisine ağır zararlar getiren bu olgu, Türk toplumunun hemen bütün sınıf ve tabakalarının yaşayışında olumsuz etkisini gösteriyor, memleketteki süregen sosyal ve politik bunalımların en önemli nedenlerinden birini teşkil ediyor. Köleleştirici anlaşmalarla kısıvrak bağlanan ve Amerikan emperyalistlerine boğazına kadar borca gömülen Türkiye, saldırgan askeri bloklara çekilmiştir ve takati dışındaki silâh yarışlarına sürüklenmektedir. Memleketimiz, ekonomik bağımsızlığını kaybetmiş durumdadır ve gittikçe daha yoğun bir emperyalist sömürüye uğramaktadır.

Memleketin ekonomik durumu bozulmakta devam ediyor. 41 milyar lira olan devlet borçları, devalüasyondan sonra, borç faizleriyle birlikte 72 milyar lirayı buldu. Resmi verilere göre mali yılda bütçe açığı 3,5 milyar lira idi, çeşitli partilerin temsilcilerinin verdiği resmi olmayan bilgilere göre ise 5 Milyar lirayı bulmuştur. Bunun yükünü emekçi yığınların çekmesi gerekiyor. Bütçe açıklarını kapatmak için halktan toplanan vergi tutarı yalnız 1970 yılında 2 milyar lira artmıştır.

1947 yılına kadar, yani Türkiye'ye Amerikan «yardımları» başlamadan önce memleketin ihracatı ithalâtından fazla idi. Daha sonraki yıllarda ise, tersine, ithalât biteviye ihracatı geçiyor. Geçen yıl dış ticaret açığı, resmi verilere göre 278 milyon dolardı. Aynı yıl Türkiye, salt borç faizi olarak, açığı yukarı 200 milyon dolar ödemek zorunda bulunuyordu.

Başbakan yardımcısı Karaosmanoğlu'nun açıkladığına göre, 1967—1970 yılları arasında Türkiye dışardan 112,9 milyon dolar yabancı sermaye getirdiği halde, aynı dönemde memleket dışına 121,9 milyon dolar kâr

transferi yapılmıştır. Bunlar, Amerikan emperyalistlerinin ve başka emperyalistlerin «yardımlar»ının memleketimiz için doğurduğu felâketli sonuçları gösteren gerçeklerin ancak bir kısmıdır.

Emperyalist tekeller memleketimizde sanayiin kilit noktalarını: petrol çıkarma, petrol işleme, metalurji, kimya, elektroteknik v. s. sanayi alanlarını ele geçirdiler. Yabancı kumpanyaların rekabeti milli sanayiin temelini sarsıyor, milli ekonominin bütün yapısını sakatlıyor, yıkıcı etkisini tarım üzerinde de gösteriyor.

Emperyalizmin, yüzlerce yıllık bir geçmişi ve geleneği olan milli kültürü, bilim ve eğitimi yozlaştırıcı etkisi korkunçtur. Türkiye’de gösterilen filmler, denebilir ki, yalnız zorbalık, kin ve nefret, gangsterlik, rasizm aşılayan Amerikan ve Batı Alman filmleridir. Hükümet buna aldırış etmiyor. Oysa (yabancı) bir dirijor değneğinin işaretine uyar gibi, yığınsal enformasyon araçlarını harekete getirerek, sorumsuz politik kampanyalar, «komünizmle mücadele» kampanyaları tertipleyen bu makamlardır.

Yurdumuzda bilim ve kültür, tarihinin en zor bir anını yaşıyor. Aydınlar çaresizlik içindedir, iş bulmak için yurttan ayrılmak zorunda kalıyor. Binlerce öğretmen yoksulluktan kurtulmak için kara işçi olarak Batı Almanya’ya göçetti. Oysa memleketimizde yüzbinlerce okuryazar olmayan var, okul ve öğretmen yetersizliği var. Milli tiyatro, edebiyat, müzik, halkın bütün manevi yaşantısı insafsızca soysuzlaştırılıyor, memlekette başıboş hüküm süren yabancı ve yerli tekellerin isteklerine uyduruluyorlar.

Bütün bu gerçekler, emperyalizmin halkımızın baş düşmanı olduğunun apaçık kanıtlarıdır. Bunun için, bugünkü Türk toplumunun ana çelişkisi, bütün halkla emperyalizm ve ülkenin menfaatlerine ihanet eden, emperyalizmin yararına bir politika güden bir avuç yerli büyük sermaye ve toprak ağası arasındaki çelişkidir. Bu çelişki bugün son derece keskinleşmiştir.

İşçi sınıfı anti-emperyalist mücadelenin güdücü kuvvetidir

Emperyalist tahakkümün yokedilmesini, köklü sosyal ve ekonomik dönüşümler yapılmasını, toplumun demokratlaştırılmasını isteyen işçilerin, köylülerin, memurların, gençlerin, öğrencilerin, aydınların, yurtsever askerlerin çıkışları, hareketleri geniş ölçüler aldı. Memleketin hayatı üzerinde bunların etkisi gittikçe artıyor.

Anti-emperyalist, demokratik hareketin öncüsü, sayısı 3 milyonu aşan ve çalışan nüfusun yüzde 23—25’ini teşkil eden proletaryadır. Türk proletaryasının sınıf bilinci seviyesi yükseliyor, birleşme, örgütlenme çabaları artıyor. Sendikalara ve başka işçi örgütlerine üye olan işçilerin sayısı 1,2 milyonun üstündedir.

Tarımda ve sanayide kapitalist ilişkilerin gelişmesi, bu yüzden, köylülerin, yüzbinlerce küçük üretici, küçük işletmecinin yığın halinde yıkıma

uğrayışı, aynı zamanda gizli işsizliğin, 5 milyona yakın yarı-proleterin, şehir ve köy yoksulunun ortaya çıkmasına yol açtı. Bunların sayıları durmadan artıyor. Emekçilerin kitle halinde Batı Almanya'ya, Hollanda'ya, Avusturya'ya, Belçika'ya ve diğer gelişmiş kapitalist ülkelere göç etmesine rağmen (1970 yılında memleket dışında 500 binden çok Türk işçisi vardı) bizde, hatta resmi verilere göre 500 bin (başına göre 2 milyon) işsiz vardır.

Türkiye'de işçi sınıfının durumu gerçekten acıklıdır. İş ücreti orta bir ailenin resmi (azaltılmış) geçim asgarisinin ancak yüzde 25—30'unu karşılıyor. Yalnız 1970 yılında zorunlu tüketim maddelerinin fiyatları yüzde 45 artmıştır.

Proletaryanın, kendi hakları için mücadelesi genişliyor. Sarı sendikalar «Türk-İş» yöneticilerinin maskeleri düşürüldükten sonra birçok sendikalar bu birlikten çıkarak, örgütlü işçilerin üçte birini içine alan Devrimci Sendikalar Konfederasyonu'nu (DİSK) kurdular. Haziran (1970) sınıf çarpışmalarının ilk günlerinde DİSK'in çağırısıyla, 113 işletmenin ve bu arada İstanbul Demir-Döküm fabrikası, «Sunguralp», «Otocan», «Rabak», «Filips», «Gründik», «Binileks» gibi büyük sanayi işletmelerinin işçileri işlerini bırakarak sokağa çıktılar. 1970 yılının ikinci yarısında Türkiye'de metalurji, petrol, tekstil, şeker, gıda, kimya sanayilerinde ve başka sanayi kollarında grev dalgaları birbirini kovaladı.

Türkiye'de bugünkü işçi hareketinin karakteristik niteliği, izole bir halde olmaması, ileri sürülen isteklerin bütün emekçilerin ve geniş halk tabakalarının isteklerine uygun olmasıdır. Türk proletaryası, en örgütlü, sonuna kadar devrimci bir sınıf olarak, toplumun bütün ilerici güçlerini, emperyalizme ve gericiliğe karşı savaşta birleştirebilecek tek reel güçtür. İşçi hareketi Türk toplumunun bütün demokratik tabakalarının aktifliğini artırıyor, çıkışlarına politik nitelik veriyor. Proletarya, köylülerden, esnaf-tan, gençliğin ilerici çevrelerinden, aydınlardan, öğrencilerden ve yurt-sever ordu temsilcilerinden gittikçe daha çok destek görüyor. Bu gerçek, halkın demokratik tabakalarının sosyal belirtileri daha açık değerlendirmeye, işçi sınıfının görüşlerini benimsemeye başladığını gösteriyor. Demokratik güçlerin gericiliğe karşı zaferinin ancak işçi sınıfıyla sıkı ittifak ve hareket birliği halinde, onun öncülüğü altında mümkün olabileceği gerçeği gittikçe daha açık belirliyor.

Anti-emperyalist, demokratik dönüşümler için mücadelede işçi sınıfının öncülüğü fikri bazı milli burjuvazi temsilcilerinin de, özellikle küçük burjuva elemanlarının bilincine işlemeye başladı. Küçük burjuva devrimci akımlarının aktifleşmesi ve bunlara uygun görüşlerin nisbeten yayılması Türkiye için doğal ve yasal bir belirtidir, yabancı sermayenin varlığı ve aynı zamanda milli sermayenin hızla gelişmesi şartları içinde oluşan yerli tekellerin küçük burjuvazi üzerine baskısının sonucudur.

Yerli tekeller, yabancı sermaye ile birlikte, durumları ekonomik bunalımın etkisiyle zaten kötüleşen geniş küçük ve orta burjuva tabakalarının çıkarlarını büsbütün sarsıyor. Türkiye Sanayi ve Ticaret Odaları Birliği'nin raporuna göre 1969 yılında memlekette 658 binden fazla ticari senet protesto edilmiş, 101 ticaret firması iflâs etmiş ve 64 firma konkordato ilân etmiştir. Türkiye'de özel kapitalist kuruluşların yüzde 3'e yakın bir kısmı, bütün kazançların yüzde 80'den fazlasını ele geçiriyor. Resmi verilere göre, (geliri yılda 1 milyon liradan aşağı olmayan) Türk milyonlarının sayısı 1965—1969 yılları arasında 215'den 245'e yükselmiş, bunların geliri ise 287,8 milyon liradan 605,3 milyon liraya çıkmıştır. Burjuvazinin çeşitli tabakalarının eşitsiz durumları aralarında keskin çelişkilerin doğmasına yol açıyor.

Zanaatkârlar, orta tabakalar, milyonlarca emekçi köylü, büyük sermayenin, yerli ve yabancı tekellerin, büyük toprak ağalarının artan ezgisinden bugün ancak, kendi ekonomik ve politik hakları uğrunda savaşarak kurtulabilirler. Meydana gelen objektif şartlar, Türk toplumunun yalnız insafsızca sömürüye uğrayan ana sınıflarının, işçi sınıfının ve emekçi köylülerin değil, milli burjuvazinin (küçük ve orta burjuvazinin) büyük bir kısmının, şehir ve köy küçük üreticilerinin de eylem birliğini gerektirir.

Ama göz önünde tutmak gerekir ki, bugün Türkiye'de sol akımlar arasında sadece Marksizm-Leninizm, gerçek enternasyonalizm temeli üzerine oturmuş, dünya işçi hareketinin stratejik ve taktik çizgisini tutan, milletlerarası anti-emperyalist mücadelenin genel ödevlerini benimseyen bir örgüt yoktur, aynı zamanda küçük burjuva radikal akımları, aşırı, reel gerçekleri görmeyen voluntarist eylem taraflılarına varıncaya kadar türlü küçük burjuva akım ve doğrultuları vardır. Bunlar eylemleriyle çoğu zaman gerçek devrimci savaşa ancak zarar getirmektedirler. Türkiye'de, sınıf mücadelesini inkâr eden veya köylüyü başlıca devrimci güç sayan sol milliyetçi akım ve ayrıca «islâm sosyalizmi», «Türk sosyalizmi», «halk sosyalizmi» v. s. gibi çeşitli akımların taraftarları da faaliyettedir.

Buna rağmen, anti-emperyalist güçlerin işçi sınıfının yönetimi altında birleşmesi memleketin politik hayatının her gün daha reel bir etkeni haline geliyor.

Sınıf güçleri dengesinde hızlanan değişme, politik hayatta kutuplaşma, son zamanlarda memleketimizde demokratik hareket yararına olarak, göze batar bir hız aldı. Bu durum egemen büyük burjuvazi ve büyük toprak ağaları blokunu, yabancı emperyalist çevreleri, özellikle Birleşik Amerika'yı, NATO'yu ciddi surette kaygılandırıyor. İşçi sınıfına ve diğer ilerici güçlere karşı baskı tedbirleri şiddetlendirildi. Aynı zamanda gerici çevrelerin teşvik ve desteğiyle hazırlanan terörist guruplar, memleketin her tarafında kurulan «Komünizmle mücadele dernekleri» faaliyete geçirildi. İlerici örgütlere ve kişilere karşı resmi baskı ve sivil terör baş-

başa yürütölmeye başladı. Ama bu, beklenen sonucu vermedi: İşçi hareketi zayıflamadı, anti-emperyalist hareketin yığınlarına ve ordu arasında yayılma hızı azalmadı. Yıllardır beklediğı toprak reformundan ümidi kesen köylüler toprağı kendi güçleriyle almak için yer yer harekete geçmişlerdi. Yürürlükteki rejimin durumu bir hayli sarsılmaya başladı. Hükümet, desteğini halk arasında olduğı gibi, parçalanmaya yüz tutan kendi partisi içinde de kaybediyor, dayandığı parlamento çoğunluğu yavaş yavaş eriyordu. Bu şartlar altında yerli gerici çevreler, emperyalistlerin de desteğıyle, demokratik hareketi ezmek için Demirel hükümetinin giriştiğı uzun vâdeli tedbirlerin sonuçlarını beklememeye karar verdi. Parlamento paravanası kaldırıldı. 1971 12 Martında politik hayatın önsahnesine «Adalet Partisi» hükümetini deviren generaller çıktı.

Politik bunalım

Yüksek rütbeli generaller 12 Mart muhtırasıyla S. Demirel hükümetini «Atatürkün bize hedef verdiği uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamu oyunda kaybetmiş» olmakla suçlandırıyordu. Başbakan yardımcısı Karaosmanoğlu ilk demeçlerinden birinde belirttiğine göre, Türkiye'nin, bugünkü kalkınma hızı ve nüfus artışı ile «Ortak Pazar» ülkelerinin gelir seviyesine varabilmesi için 2359 yıl geçmesi gerektir.

Muhtıracılar, halk yığınlarında, orduda ve her şeyden önce küçük rütbeli subaylarda Demirel hükümetine karşı birikmiş hoşnutsuzluğu dile getiriyorlarmış intıbânı yaratmaya çalıştılar. Onlara göre, «parlamento ve hükümet, süregen tutum, görüş ve icraatıyla yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş ... Anayasanın öngördüğü reformları tahakkuk ettirmemişti». Generaller, «Anayasanın öngördüğü reformları Atatürkçü bir görüşle ele alacak», «kuvvetli» sivil bir hükümet teşkilini, politik bir fiksiyon haline gelen parlamentonun bir demokrasi göstermeliğı olarak bırakılmasını istiyorlardı. Cumhurbaşkanına verdikleri ikinci bir muhtırada ise, «anarşik hareketlerin» ve aşırı sağ ve sol akımların önlenmesi için Anayasanın «kişinin temel hak ve ödevleri» bölümünün değiştirilmesini istemişlerdir. Böylece burjuva demokrasisinin emekçi halka şeklen olsun tanıdığı hakların ortadan kaldırılmasını öne sürmüşlerdir. Generaller, ayrıca, seçim kanununun değiştirilmesi, okuma-yazma bilmeyenlerin oy hakkında yoksun edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunlar hemen yapılmazsa dolaysız ve açık askeri diktatörlüğe gidileceğı tehdidinde bulunmuşlardır. Parlamento ultimatomu kabul etti.

12 Mart hareketi için generaller tarafından ileri sürölen nedenlerin bir kısmı, gerçek amacı maskeleyici reform lâfları gerici çevreleri ilk anda telâşa düşürdü. Demirel hükümetinin anti-demokratik baskı tedbirlerinden tedirgin bazı ilerici aydın çevrelerde ise muhtıranın bu noktası belli bir ümit uyandırmıştı. Fakat olayların gidişi her iki tarafı da uyarmakta gecikmedi. 12 Marttan sonra çok geçmeden rejimin yöneticileri Demirel

hükümetine son verilmesinin gerçek nedenlerini açıkça söylemeye başladılar: Hükümet, NATO'nun, ABC'nin ve yerli tekелci çevrelerin politikasını etkili bir şekilde yürütecek güçte değildi. Türkiye'nin mültimilyoneri Vehbi Koç şöyle diyor: «Adalet Partisinin (Demirel hükümetinin) ülkeye istikrar getireceğı ve memleketin kalkınmasının daha süratle yürüyeceğı kanaatinde idik, ama tahminimizde yanıldık. Demirel iktidarı, 1) 16 Haziran ayaklanmasını (1) bastıramadı. 2) İşçi sendikalarının memleketin ekonomik gerçeklerine uymayan talepleri, sanayi için ciddi meseleler yarattı. 3) Devamlı bir sağ-sol çatışması memleketi tehdit etmeye başladı.».

Nihat Erimin başkanlığındaki yeni hükümetin programında, generallerin muhtırasında da olduğu gibi «Anayasanın öngördüğü reformları» ağırlık merkezi, ana mesele olarak gösterme çabası vardır. «Toprak reformu», «milli eğitim reformu», «vergi reformu» ve daha bir sürü «reformlar» üstüne yuvarlak lâflar ediliyor. Fakat hükümet her şeyden önce işçi hareketine, anti-emperyalist harekete karşı, emperyalist devletlerin, yabancı ve yerli tekellerin çoktandır istedikleri tedbirleri almak niyetinde olduğunu gizlemektedir.

Nihat Erim, başbakanlığa getirildikten kısa bir müddet sonra yabancı muhabirlere verdiği demeçte, Türkiye Anayasasını birçok Avrupa ülkelerinin anayasalarından «daha liberal» saydığını, Türkiye'nin böyle bir «lüksü» kaldıramayacağını söyledi.

Yeni rejim, yığınların ana demokratik hakları uğrunda mücadelesinin, hükümetçe, «toplum düzenini» yıkmaya, memleketi ve ulusu parçalamaya yöneltilmiş baltalayıcı bir faaliyet sayılacağını ilân etti. Hükümet, işçi sınıfına, bütün emekçi halka karşı geniş ölçüde baskı ve şiddet tedbirlerine girişti, memleketin hemen her yerinde sıkıyönetim ilân etti. İşçi, gençlik, milli azınlık temsilcileri, ilerici yazarlar, gazeteciler tutuklandı, demokratik kuruluşlar kapatıldı, yüzlerce kürt köyü silâhlı kuvvetler tarafından baskına uğratıldı. Ama memlekette huzursuzluğun, anarşinin asıl kaynakları olan gerici terörist örgütler, örneğin «komünizmle mücadele dernekleri» faaliyetlerinde serbest bırakıldı.

Tamamiyle ortaya çıktı ki, 12 Mart hareketinin ve Türkiye yönetici çevrelerinin «yeni programı»nın başlıca amacı emekçi yığınları hayat şartlarını düzeltmek için savaşmak imkânından yoksun etmek, ilerici, demokratik güçlerin anti-emperyalist, anti-feodal bir cephede birleşmelerini önlemektir.

Türkiye'nin ekonomik ve politik hayatını belirleyen çevreler, programlarını genel olarak (Karaosmanoğlu'nun açıklamasında belirtildiğı gibi)

(1) Hükümetin işçi haklarını kısıtlayıcı tedbirlerini protesto için 16 Haziran 1970 günü düzenlenen, silâhlı kuvvetlerin kanlı müdahalesine rağmen yürütölen büyük işçi gösterileri.

memleketi «gelişmiş devletlerin ekonomik ve teknik seviyesine yükseltme» çabası olarak formüle ettiler. Kapitalist gelişme yolunu izleyerek buna gitmek niyetindedirler. Gidilemeyeceğini yine kendileri söylüyor, ama emperyalist devletlerle işbirliği «zorunluğu» sonucunu da buradan çıkarıyorlar.

Erim hükümeti, seleflerinin verdiği örnekten büsbütün ayrılarak, dış politikasında olduğu gibi görünmek yolunu tutmuştur. Bazı burjuva gazetecilerinin belirttiğine göre, Erim Batı emperyalistlerine bağlılıkta Demirel'i geride bırakır durumdadır. Kuruluş amacı, milletlerarası somut olgularla, dünya harbini körükleyici, Türkiye'nin güvenliğine kastedici faaliyetleriyle içyüzü artık besbelli olan Kuzey Atlantik Paketi, Erim tarafından hâlâ bir savunma örgütü gibi, «güvenliğimizin en sağlam dış teminatı» olarak gösteriliyor.

Kıbrıs meselesinde hükümet programıyla ve özel demeçlerle ilân edilen tutum emperyalistlerin genel politikasına tıpa tıp uymaktadır.

Yerli büyük sanayi burjuvazisi Erim hükümetinin programını memnunkulla karşıladı. Onun temsilcileri yeni hükümeti tamamiyle destekleyeceklerini açıkladılar. Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsalar Birliği yönetimi, bütün ekonomik kuruluşları hükümeti desteklemeye çağırdı.

Hükümetin programı memleketin kaderiyle gerçekten ilgili yurtsever çevreleri hayal kırıklığına uğratmıştı. Parlamentoda 141 millet vekili ile temsil edilen en büyük muhalefet partisinin (CHP) Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Nihat Erim'in Başbakanlığı, partisinin Başkanı İsmet İnönü tarafından desteklenince Genel Sekreterlikten çekildi. Ecevit'e göre «12 Mart hareketi» Yunanistan tipinde faşist askeri diktatörlüğün Türkiye şartlarına uygulanmasıydı. «Türkiye'deki müdahale, Yunanistan modeline uymakta» idi.

Türkiye İşçi Partisi, Nihat Erim hükümetinin programını, «İstanbul ve İzmir sanayi odaları başkanlarının, sanayi burjuvazisi adına, bir süreden beri ileri sürdükleri taleplerin derli toplu bir ifadesi» olarak niteledi. TİP yöneticileri, bu programın «işçi ve emekçi sınıflarla tüm demokratik güçleri baskı altında tutmak» amacını taşıdığını belirttiler.

Erim hükümetinin programı hakkında tanınmış politikacıların basında çıkan eleştirileri ilginçtir. Bülent Ecevit diyor ki: «Bu program, en başta kapitalist ülkeleri, NATO'yu, Ortak Pazarı tatmin amacıyla hazırlanmıştır». «Hükümet, diyor Cumhuriyet,» ... ciddi reformları yapmak değil, reformculuğu yozlaştırmak ve önlemek üzere tertiplenmiş bir hükümettir».

Memleketimizdeki sosyal ve ekonomik bunalımlar, bunları doğuran nedenlere karşı ve kendi haklarını elde etmek için halkın açtığı savaş bastırılmakla önlenemezler. Faşizm hiçbir ülkede bir kuvvet belirtisi olarak doğmamıştır. Gericisi Türk burjuvazisi için de bir kuvvet aşısı olmayacaktır.

Anti-emperyalist, demokratik mücadele memleketimizde yeni, daha zor bir aşamaya giriyor.

Bu şartlarda, Türkiye Komünist Partisi, mücadelenin şimdiki döneminin objektif bir değerlendirmesini yapmayı ve kendi somut amaçlarını daha açık belirlemeyi önemli bir ödev sayıyor.

Sol güçlerin birliği ve milli kalkınma programı

Günün başlıca ödevi, işçi sınıfının rolünün artmasını, geniş yığınların politik aktifliğinin kuvvetlenmesini, emperyalist tahakkümü ortadan kaldırma hareketinde birleşmelerini, köklü sosyal-ekonomik dönüşümler yapılmasını ve toplumsal hayatın demokratlaştırılmasını öngören yeni bir anti-emperyalist mücadele taktiği hazırlamaktır. Bu mücadele, ancak ilerici güçlerin birliği, gayretlerinin ulusun hayati çıkarlarının gerektirdiği genel demokratik amaçlar üzerine toplanmasıyla başarılı olabilir.

Memleketimizin sol güçlerinin birliği fikri yeni değildir. Türk komünistleri, elli yıllık faaliyetleri boyunca bu fikri savundular, propaganda ettiler. Günümüzün dünden farkı, bu fikrin yığınları gittikçe daha çok sarmasıdır. Şimdi herkes görüyor ve az çok anlıyor ki, emperyalizme ve gericiliğe karşı hareket birliği hayati bir zorunluk, memleketin milli bağımsızlığının yeniden kurulması, sosyal ilerleme uğrunda mücadelede başarının mutlak şartıdır.

Türkiye işçi tarihi gösteriyor ki, proletarya tarihsel ödevini ancak Marksçı-Leninci partinin yönetimi altında yapabilir; emperyalizme bağımlılıktan kurtulmak ancak bu partinin ileri sürdüğü mücadele programı hayata geçirilmekle mümkün olabilir, yerli gericiğin ezgisine son verilebilir; gerçek halk egemenliği ancak bu partinin önderliği altında kurulabilir, memleketin ekonomik ve politik kalkınma yolu üzerindeki güçlükler ortadan kaldırılabilir.

Solcu güçlerin reel birliğinin hangi temel üzerinde, hangi araçları ve metodlarla sağlanabileceğini, sağlanması gerektiğini, demokratik partilerin ve gurupların geniş bir milli cephesinin nasıl kurulacağını, ortak düşmana karşı mücadeleye nasıl seferber edileceklerini herkes, her zaman anlamıyor. Bu soruların karşılığı çok önemlidir. Bizce sol güçleri birleştirmek, onların mücadele amaçlarını doğru kavramalarını sağlamakla, ortak eylemleri koordine etmekle, bazı solak örgütlerin yanlış hareketleri gösterilmekle, aşırı sağ, pro-emperyalist ve aşırı sol guruplar, anti-komünistler, anti-sovyetistler izole edilmek, halkın önünde içyüzleri açığa vurulmakla mümkündür. Devrimci, demokratik hareketi parçalamaya çalışan emperyalizm ajanlarının maskeleri düşürülmesine ayrı bir önem verilerek gerekir.

Bütün bunlar belli örgütsel tedbirleri gerektirir. Türk toplumunun, partimiz tarafından daha elli yıl önce ileri sürülen sosyal ve ekonomik yeni-

leştirilmesi programı esasta hâlâ değişmemiştir. Bununla birlikte, bu dönem içinde dünyada olan ve Türkiye'nin iç durumunu etkileyen büyük değişiklikleri, memlekette sınıf kuvvetleri yerleşimini, yönetici çevrelerin genel politikasını hesaba katmak zorundayız.

şimdiki Türkiye'nin sosyal-ekonomik ve politik durumunun bu kısa çözümlenmesinden hareket eden .TKP, sol güçlerin savaş programının aşağıdaki esas prensiplere dayanmasını gerekli görüyor. Türk halkının önünde duran başlıca dev yurdun egemenliğinin yeniden kurulmasıdır. Bu, Türkiye'nin emperyalist devletlerle bağlanmış milli bağımsızlığını kısıtlayıcı bütün anlaşmaların bozulmasını; Türkiye topraklarındaki bütün yabancı askeri üslerin kaldırılmasını; yabancı askeri personelin memleketten. ıkarılmasını; sıkı bir tarafsızlık politikası izlenmesini; harbin nlenmesine, silâhsızlanmaya, sağlam bir barışın kurulmasına yöneltilen her çabanın aktif olarak desteklenmesini gerektirir.

Yabancı sermaye Türk halkını smrme imkânından yoksun edilmelidir. Bunun sağlanması için emperyalist devletlere ulusun zenginliklerine başıboş hükmetme hakkı tanıyan anlaşmalar kaldırılmalıdır; bütün yabancı kuruluşlar, sermayeler millileştirilmeli, demokratik devletin eline geçmelidir; milli sanayi ve tarım kendi öz memleketinde yabancı sermaye ile eşit olmayan rekabet yükünden kurtarılmalıdır. Amerikan, Batı Alman, İngiliz, Fransız, İtalyan emperyalistleri, uzun yıllar halkı soyarak, memleketin tabii zenginliklerini talan ederek verdikleri zararları ödemek zorundadırlar.

Türkiye'de emperyalizm ajanlarının ekonomik ve politik mevzilerini ortadan kaldırmak gerekir. Bunun sağlanması için bütün özel bankalar (ilk sırada başlıca yerli tekerci banka: İş Bankası), sigorta işleri, toptan iç ticaret, dış ticaret, büyük özel şirketler ve kuruluşlar, yarı-devlet şirketleri ve kuruluşları millileştirilmelidir.

Sosyal-ekonomik tedbirlere gelince, ilk sırada işsizliğe son verilmesi, emekçilerin iş ücretlerinin bugünkü hayat standardını karşılıyacak seviyeye yükseltilmesi, parasız sağlık yardımı sistemi kurulması, çalışma gücünden yoksun kimselere yara yardımlarının artırılması, bugünkü adaletsiz vergi sisteminin kaldırılması v. s. Ödevleri duruyor.

Köklü toprak dönüşümleri gerçekleştirilmelidir: Toprak millileştirilerek kamu mülkiyeti haline getirilmeli, onu işleyenlere parasız verilmelidir; büyük toprak mülkiyeti, her türlü yarı-feodal sömürü şekilleri ortadan kaldırılmalıdır; köylülere kredi, tarım letleri, suni gübre v. s. yardımları yapılmalıdır; köylünün Ziraat Bankası'na, tefecilere, büyük toprak sahiplerine borçları kaldırılmalıdır; köy muhtarlıkları yeniden örgütlenmeli, kooperatifler kurulmalı, toprağın verimliliğini artırma, orman yetiştirme v. s. işlerinde geniş faaliyete geçilmelidir.

Demokratik devlet, küçük ve orta teşebbüsleri, el sanayiini, perakende ticareti himayesi altına almalı, bunlara ucuz ve kolay kredi, ham madde, yardımcı gereçler v. s. sağlıyarak her suretle destek olmalıdır. Kooperatifçilik hareketi de her suretle desteklenmeli, halkın, şehir ve köy emekçilerinin menfaatlerine zarar getirmeyecek özel işletme ve ticaret teşebbüsleri teşvik edilmelidir. Dış ticarette memleketin tek taraflı yönelimi politikasından vazgeçilmek, bütün halklarla karşılıklı fayda esasında ticaret ilişkileri kurmak ve geliştirmek gerektir.

Anti-emperyalist, demokratik tedbirler, Türkiye’de yalnız milli ekonominin tümü üzerinde olumlu etkisini göstermeyecek, aynı zamanda işçi sınıfının, köylünün, küçük işletmecilerin, aydınların, zanaatkârların, memurların, öğrencilerin de sosyal-ekonomik isteklerinin yerine getirilmesine imkân vereceklerdir.

Bu tedbirlerin uygulanması, hangi partilerden olurlarsa olsunlar, bütün Türk demokratlarının işidir. Bizce, ilerici partiler tarafından ileri sürülecek demokratik ödev ve amaçların milli bir kalkınma programının hazırlanmasında esas olarak ele alınabileceği zaman gelmiştir.

Biz Türkiye Komünist Partisi’nin Marksçı-Leninci savaşçıları şuna inanıyoruz ki, yukarıda ana hükümlerini özetlediğimiz ve memleketimizin bütün anti-emperyalist yurtseverlerine, bütün demokratik örgütlerine ve ilerici guruplarına teklif ettiğimiz program gerçekleşmedikçe Türkiye’yi kasıp kavuran şimdiki süregen bunalımlar ve onların emekçi halkımız için doğurduğu ve doğuracağı felâketli sonuçlar önlenemeyecektir.

İşçi sınıfı, emekçi köylüler, aydınlar, öğrenciler savaş sürecinde, şüphe yok ki, yeni konkre ödevler, istekler ileri süreceklerdir. Bu isteklerin doğruluğu ve zorunluğunun kıstası hayatın kendisi olacaktır. TKP her zaman emekçilerin menfaatleri uğrunda, halkın kendisi için gerekli dönüşümleri kendisinin gerçekleştirebileceği bir demokrasi, gerçek demokrasi için savaştı ve savaşıyor. Partimiz bundan böyle de ve her zaman halkın menfaatlerini savunacak, emperyalizme, gericiliğe karşı, barış ve halklar arasında dostluk uğrunda daima ön saflarda savaşaacaktır.

Parti, refah, demokrasi

SBKP XXIV. Kongresi'nin kararları hakkında

Sovyet bilginlerinin düşünceleri

Komünistlerin aldıkları kararlar, ister ulusal partilerin kongre kararları, isterse uluslararası danışma toplantıları dokümanları biçiminde olsun, daima, barışsever kamuoyunun dikkatini üzerlerinde toplarlar. Birçok dile çevrilen ve büyük tirajlarla bütün kıtalara yayılan SBKP XXIV. Kongresi kararları da şimdi her yerde titizlikle öğrenilmektedir. Bugün, politik görüşleri, meslekleri, toplumsal durumları, yaşları ve milliyetleri başka başka olan, fakat barış ve güvenlik, demokrasi ve sosyalizm uğrunda savaşan, adalet ve özgürlük ideallerine değer veren herkes, Kongre'nin verdiği sonuçlarla ilgilenmektedir.

Dergimizin geçen sayısında, SBKP MK Sekreteri B. N. Ponomarõt yoldaşın XXIV. Kongre sonuçları hakkındaki yazısı yayınlanmıştır. Bu sayıda, SBKP MK'ne bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü Direktörü akademisyen P. N. Fedoseef'in aynı konuda muhabirimizin sorularına verdiği cevapları yayınlıyoruz:

Soru: SBKP XXIV. Kongresi, yeni toplum kuruculuğunda parti yönetiminin içeriği ve metotları üzerinde büyük bir önemle durdu. Özellikle bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Cevap: SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev tarafından Parti XXIV. Kongresi'nde okunan MK faaliyet raporunda ve Kongre dokümanlarında, partimizin ve diğer kardeş partilerin edindikleri deneyler esaslı olarak genelleştirilmiştir. Kongrede ortaya atılan önemli teorik hükümlerle, Marksist-Leninist parti öğretisi daha ileri bir gelişme kaydetmiştir.

Kongre, komünist partisinin yönetici rolü sorununun, devrimci hareketin, sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun ana sorunlarından biri olduğunu, son yıllarda edinilen deneylere dayanarak, yeni bir güçle belirtti. Ve sosyalist toplumun gelişmesiyle bu rolün artırılması, partinin yığınlarla bağlarının kuvvetlendirilmesi, parti yönetimi biçim ve metotlarının yetkinleştirilmesi gerektiği sonucuna vardı.

SBKP deneylerinin gösterdiği gibi, sosyalist toplumda partinin politik yönetimi, bu toplumun etraflı ekonomik ve sosyal ilerlemesinin sonuç belirleyici koşuludur. Kongre şunu belirtti: Yapıcı çalışmaların ölçüleri ne kadar geniş, çözümlenmesi gereken problemler ne kadar karmaşık, yığınların önünde yürüyen partinin rolü ve sorumu da o kadar fazladır.

Gelişmiş sosyalizm koşullarında, parti, bütünsel bir sosyal organizm olan toplumun gelişmesini komple metotlarla yönetmektedir.

Komünizm kuruculuğunda, partinin yönetici rolü, bu objektif yasal süreç, otomatik olarak kendiliğinden büyümeyi; bu, onun bütün halkalarına, kuvvetlerini seferber etme, yığınların girişim ve kolektif deneylerinden yararlanma, toplumsal hayatın her yanı üzerindeki yöneltici etkisini genişletme ve kuvvetlendirmeyi eylem içinde sağlama yeteneğine bağlıdır. Partinin giderek güçlenmesinin kaçınılmaz koşulu, onun Marksizm-Leninizme bağlılığıdır, bu öğretiyi yaratıcı yaklaşımıdır.

Kongre, partinin eylem yeteneğinin, birçok bakımdan onun demokratik santralizm prensibini ne denli ardıcıl ve doğru olarak hayata geçirdiğine bağlı olduğunu belirtmiştir. Bunun ilkesel bir önemi vardır. Demokrasi diye gösterilen anarşist başıbozukluk da, komünistlerin girişim ve aktivitesini destekliyen bürokratik santralizm de Marksist-Leninist parti için aynı derecede zararlıdır. Kongrenin, ilkesel eleştiri ve öz-eleştiriye yaygınlaştırmının, parti örgütünün politik sağlamlığını ortaya koyduğu hakkındaki sonucu da önemlidir. Kongre, demokrasiyi geliştirme ve parti disipliniyi güçlendirmenin birbirinden ayrılamayacağını belirtmiştir. Burada söz konusu olan disiplin, insanları güvenden, girişimden yoksun eden, ahlâksızlığa sürükliyen, korkuya, katı yönetimcilik metotlarına dayanan değil, yüksek bilince ve soruma dayanan disiplindir.

XXIV. Kongrenin parti kuruculuğu sorunlarına ilişkin sonuçlama ve genellemelerini daha da sayabiliriz. Bunların hepsini bir tek fikir birleştiriyor: Partinin yönetici eyleminin etkinliği, kesinlikle, onun kendi durumuna, ne denli örgütlü, kenetli olduğuna, çalışmalarında Leninci parti hayatı prensip ve normlarının ne denli ardıcılıkla gözetildiğine bağlıdır.

Soru: Partide, toplumda işçi sınıfına yöneticilik yeri sağlama doğrultusunun önemi nedir?

Cevap: İşçi sınıfının evrensel-tarihi ödevi, yalnız kapitalizmi devirmek değil, aynı zamanda, toplumu komünizm ilkeleri üzerinde yeniden kurmayı başarmaktır. Bu sınıfın yönetici rolünü, onun sosyalist toplum hayatında aldığı yer gerektirmektedir. İşçi sınıfı, toplumun esas üretici gücü, başlıca üretim araçlarının ve ulusal gelirin büyük bir bölümünün yaratıcısıdır. İşçiler ülkenin çalışan nüfusunun % 55'inden fazlasını teşkil ediyor. Onların emeği, sosyalist mülkiyetin daha yüksek biçimine dayanıyor. Kahramanlık dolu devrimci ve emeksel gelenekler, örgütlü ve disiplinli oluş, politik birlik, bilinçlilik, kolektivizm, yüksek düşüncelerle çelikleşme, Marksist-Leninist ideolojiyi uygulamada ardıcılık sosyalist toplumsal ilişkiler sistemi içinde işçi sınıfının yöneticilik yerini ve durumunu belirlemektedir. SBKP Programı'nda, işçi sınıfının toplumu yönetme rolünün, sınıfların ortadan kalkacağı komünizmin kurulmasından sonra tamamlanacağı belirtilmektedir.

Soru: XXIV. Kongre, parti öğretisini revize etmeye yeltenen sağ ve «sol» oportünistlere yönelik Marksist eleştiriye ne gibi yenilik getirmiştir?

Cevap: SBKP MK faaliyet raporunda, delegelerin ve kardeş partiler temsilcilerinin konuşmalarında, sağ ve «sol» revizyonizme, aynı zamanda nasyonalizme karşı savaşın aktüelliği önemle belirtilmiştir. Burada dikkate değer bir nokta vardır: Marksist-Leninistler, «partinin toplumda erimesi» veya «iktidarda olmaması» gibi hatalı ve tehlikeli görüşleri sadece gerekçeli bir eleştiriden geçirmekle yetinmiyorlar. Marksist-Leninistler, parti yönetimi problemlerini olumlu yönde işliyor, bu yönetim işinin bütün yönlerini yetkinleştiriyorlar. Çalışmalarını bu alanlarda yoğunlaştırıyorlar. Parti, halk yığınlarını örgütlemek ve esinlemek, toplum ve devlet örgütlerine yön vermek suretiyle, bu örgütlerin yerini almış olmuyor, ancak eylemlerini koordine ediyor. Yönetme işinde yalnız kendisine, partiye özgü araç ve metotları kullanıyor. İkna, aydınlatma, politik eğitim, birleştirme, örgütleme ve yine ikna etme, yönetici ve önder sıfatıyla komünist partisinin bütün çalışma biçim, araç ve metotlarının temelidir. Bu sözlerimiz, orduyu partinin üstünde ve ona örnek olmakla görevli bulunduğu düşüncesinde olanları da, Marksizm-Leninizm mevzilerinden uzaklaşmakla itham etmektedir. Partiyi askerleştirmenin ve ordu gibi bir devlet egemenliği silâhına tâbi kılmanın, onu kendine özgü çalışma biçim, araç ve metotlarından yoksun etme sonucuna götürmesi, partiye özgü olmayan sosyal fonksiyonları yerine getirmek zorunda bırakması kaçınılmazdır.

Soru: Revizyonistlerin pek sevdikleri konulardan biri, SBKP'nin sözde bürokratlaştırıldığı, «parti elit tabakası»nın yukardan baskı yaptığı vb. yolundaki teranelerdir. Faaliyet raporunda bu konuya ilişkin ilginç rakamlar vardır. Şöyle ki, son 14 yılda SBKP'nin üye sayısı iki defa artmış, aynı dönemde parti mekanizmasının maaşlı personeli ise beşte bir azalmıştır. Sizce, parti-içi demokrasinin şimdiki gelişme döneminin en karakteristik çizgisi nedir?

Cevap: Evet, sözü edilen mektedir. Partimizin köklü demokratik karakterini ve kadro politikasını açıkça belirten XXIV. Kongre materyallerini dikkatle inceliyenler, bu rakamların özlük ve anlamını kat kat daha açık kavrayacaklardır. Biz bu konuda Kongrede sözü edilen kanıtların sadece birkaçını hatırlatacağız.

Partimiz, komünizm kuruculuğunun bütün kesimlerinde halk arasından yöneticiler yetiştiriyor. Şimdiki Birlik cumhuriyetleri komünist partileri MK sekreterlerinin, yöre ve bölge komiteleri sekreterlerinin, bakanlar kurulları, yöre ve bölge yürütüm komiteleri başkanlarının % 80'inden fazlası, bakanların ve SSCB devlet komiteleri başkanlarının % 70 kadarı çalışma hayatına işçi ve köylü olarak başlamışlardır. Ülkede en büyük sanayi işletmeleri direktörlerinin yarısından fazlası işçilikten yetişmiştir. Hesabı verilen devrede kadrolar yenilenmiş ve yeni işçilerle takviye edilmiştir.

İşçiler, kolhozcular, bütün sosyal tabaka ve zümreler, memleketteki bütün milliyetler, devlet, toplum, ekonomi ve kültür alanlarının çeşitli kesimlerinde çalışanlar parti yönetim organları kadrosunda geniş ölçüde temsil edilmektedirler. Parti örgütleri ve parti komiteleri bürolarına 423 bin işçi ve kolhozcu seçilmiştir. Partinin şehir ve bucak komiteleri üye ve aday üyelerinin % 40'ı işçi ve köylülerdendir. Bölge komiteleri, yöre komiteleri ve Birlik cumhuriyetleri komünist partileri MK'leri kadrolarında da işçilerin ve kolhozcuların sayısı artmıştır.

SBKP XXIV. Kongresi'nin çalışmalarına 4963 delege katıldı. Bunların 1195'i sanayi, inşaat ve ulaştırma işçileri; 870'i köy ekonomisi emekçileri olup, hepsinin 3/2'si sovhozlarda çalışan sıradan işçiler ve kolhozcular, kolbaşıları, brigadiyeler, ferma yöneticileridir.

O halde sormak gerek: SBKP'nin ne biçim «bürokratlaşma»sı, «parti elit tabakası»nın ne gibi bir baskısı söz konusudur? Böyle lâkırdıların aslı-esası yoktur ve olamaz. Ortada ancak sosyalist ülkeler yönetici kadroları ile kapitalist memleketler yönetici tabakaları arasındaki ilkesel sınıfsal ayrımı gözlerden saklamaya çalışan komünizm düşmanlarının kötücül uydurmaları vardır. Ortada ancak yöneticilerle yığınlar arasına kama sokmayı, sosyalist toplumda insanların bilincini karşılıklı yabancılaşma zehriyle ağılamayı uğraş edinmiş burjuva ideologlarının teranelerini tekrarlayan revizyonistlerin maksatlı hücumları vardır. Oysa sosyalizmde, toplumun bütününe ve ayrı ayrı kesimlerine karşı kendilerine ayrıcalık (imtiyaz) tanınmış sosyal gruplar yoktur.

Buraya kadar saydığımız kanıtlar, parti-içi demokrasinin şimdiki gelişme aşamasını karakterize eden en önemli çizgilere ışık tutmaktadır. Bu çizgileri şöyle sıralıyabiliriz: Komünistlerin aktivitesinin daha da artırılması, bulundukları parti örgütlerinde ve tümüyle partide işlerin gidişine ilişkin sorumluluk duygularının yükseltilmesi; partinin politik doğrultusunun saptanmasında ve hayata geçirilmesinde bütün örgütlerinin girişim ve aktivitesinin geliştirilmesi, yokluğunda gerçek anlamıyla demokrasinin de var olamayacağı parti disiplininin daha da sağlamlaştırılması; Leninci parti hayatı normlarının titizlikle korunması ve demokratik santralizm prensibinin kusursuz uygulanması . . .

Soru: Sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda partinin yönetici rolü prensibini görmeyen veya kabul etmek istemeyen bazı yabancılar, bu prensibi «parti diktatörlüğü» olarak yorumlamaya kalkışıyorlar. Buna ne dersiniz?

Cevap: Partimiz, kendisi ile devlet egemenliği arasına hiçbir zaman eşitlik işareti koymuş değildir. O daha 1920 yıllarında, Trotskistlerin ve Zinovief'lerin, proletarya diktatörlüğünü «parti diktatörlüğü» olarak dayatma yeltenişlerinin içyüzünü açıklamış ve kesinlikle reddetmiştir. Ve bunu, şimdi de, çeşitli sahteciler tarafından silâh edinilen bu gibi «görüş-

ler» temelsiz olduğu, bütün sosyalizm ve komünizm kuruculuğu dâvası bakımından ciddi tehlikelerle dolu bulunduğu için yapmıştır. Bu iddialar temelsizdir, zira hiçbir parti kendi iradesini yığınlara dayatabilecek güce sahip değildir; milyonlarca insan hiçbir zaman şu veya bu partinin tavsiyelerini — kendi hayat tecrübesinin öğrettiğine uymadıkça — dinlemek zorunda değildir. Bu «görüşler» tehlikelidir, zira partinin yığınlarla, kendi örgütleriyle karşılıklı ilişkilerini esasından tahrif etmekte, devlet ve parti organlarının fonksiyonlarını birbirine karıştırmaktadır.

Sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda Marksist-Leninist partilerin yönetici ve yöneltici rolüne, emekçi yığınlarının hayati çıkarları uğrunda fedakârlıklarla yürütölen bir savaş sonucunda ulaşılmıştır. Bu rol mümkün ve gereklidir, çünkü komünistler partisi kendi saflarında işçi sınıfının, köylülerin ve aydınların başta gelen en bilinçli temsilcilerini birleştirmektedir; bu parti toplumsal-politik örgütün yüksek biçimidir; bilimsel komünizm teorisinin iletkeni olarak diğer bütün toplumsal örgütlerden daha yüksek teorik ve ideolojik düzeye sahiptir; yığınlar içinde diğer her örgütten çok zengin politik, örgütsel ve eğitimsel çalışma tecrübesi edinmiştir.

Soru: Dergimizin bu yılki üçüncü sayısında yayınlanan yazınızda kolektiflik prensibi konusunda söyledikleriniz, bazı anti-komünistler tarafından, güya bu prensibin sınırlandırılmasına dayanak arama denemesi olarak sömürölmüştür. Bundan ötürü, Marksist kolektif yönetim anlayışını lütfen bir daha açıkklar mısınız?

Cevap: Bu münasebetle ilkönce şunu söylemek isterim: Sovyet bilim adamlarının yazılarını açıkça tahrif etmek anti-komünistlerin ve anti-sovyetlerin epeyce yaygın bir âdeti olmuştur. Ben kolektiflik prensibinde, hiçbir zaman Marksist-Leninistlerin görüşünden ayrı bir anlayışa sahip olmadım. Derginizin üçüncü sayısındaki yazımda söylediklerimi şimdi aynen tekrarlamak olanaksızdır. Ama esas olan, SBKP XXIV. Kongresi'nde bir daha belirtildiği gibi, parti hayatı ve eylemleri sorunlarının, onun aşağıdan yukarı bütün örgüt halkalarında, en geniş demokratik temel üzerinde görüşölüp kararlaştırılmakta olmasıdır. Bununla beraber, biz elbette kolektifliğin de sınırları olduğu ve yöneticilerden kişisel sorumluluk istendiği görüşündeyiz.

Soru: Sovyet halkının komünizm fikirleri, proletarya enternasyonalizmi ve sosyalist yurtseverliği ruhunda eğitimi konusunda şimdiki ödevler nelerdir?

Cevap: Sovyet toplumunda Marksizm-Leninizm egemen ideoloji haline geldi; emeğe ve sosyalist mülkiyete karşı yeni ilişkiler, komünist moralinin yüksek prensipleri, proletarya enternasyonalizmine içten bağlılık ağır basar oldu. Memleketimizde toplumsal hayatın bütün halkalarında,

emekte ve yaşamda, insana saygı ve candan ilgi gösterme tutumunun, dürüstlüğün, kendine ve başkalarına karşı talepkârlığın, ciddi sorumluluk duygusuyla bağdaşan bir güvenin yerleşmesine yardımcı olabilecek bir moral atmosferinin yaratılması için çok şey yapılmıştır ve yapılmaktadır. Ama bu, yığınların komünizm ruhunda eğitilmesine ilişkin bütün problemlerin çözüldüğü anlamına gelmez. Yeni insanın yetiştirilmesi bizim bütün yapıcı çalışmamızın alabildiğine önemli bir organik bölümüdür. SBKP, yeni insanı biçimlendirmenin, sosyalizmle kapitalizm arasında çetin bir ideolojik çarpışma koşulları içinde, geçmişin kalıntılarıyla sürekli ve amansız bir savaş içinde cereyan ettiğini gözden uzak tutamaz. İşte bundan ötürü, partinin, toplumdaki bütün bilinçli güçlerin daimi bir ideolojik-eğitimsel çalışmada bulunmaları gerekmektedir.

Kongre'nin kararında belirtildiği gibi, ideolojik çalışmalarda esas, Marksizm-Leninizm fikirlerinin propaganda edilmesi, burjuva ve revizyonizm ideolojisine karşı uzlaşmaz bir atılımlı savaş yürütülmesidir. Sovyet yurttaşlarının yeni ruhta, emeğe karşı komünistçe tutum ruhunda eğitilmesi en başta gelen ödevlerden biridir.

Sovyet insanları doğal olarak enternasyonalisttirler; onlar için enternasyonal ödev de yurtseverlik ödevi gibi kutsaldır. Sosyalist ülkelerin dostluk ve sıkı birliğinin, uluslararası komünist ve işçi hareketinin, kurtuluşları için savaşmakta olan halkların dayanışmasının bundan sonra da sağlamaştırılması fikirleri XXIV. Kongre'de yeni bir kuvvetle dile getirilmiştir.

Soru: SBKP'nin her kongresi, belirli bir devrenin politik doğrultusunu çizmekte ve bunun gerçekleştirilmesi için gerekli somut plânları hazırlamaktadır. SBKP'nin izeldiği politikanın temel hedefleri de, bu hedeflere ulaşmanın başlıca yol ve araçları da değişmez. Partinin politik doğrultusunda devreden devreye geçişi sağlayan bu hususun SBKP XXIV. Kongresi kararlarında nasıl belirtildiğini söyler misiniz?

Cevap: Kısaca, bu husus, Kongre'nin bütün yaratıcı ve yapıcı çalışmasında ve her şeyden önce şu olgularda kendini göstermiştir:

● SBKP XXIV. Kongresi de, daha önceki kongreler gibi, hayat verici Marksizm-Leninizm fikirlerinin bayrağı altında geçmiştir. L. İ. Brejnev yoldaş MK faaliyet raporunda şunları söylemiştir: «Sonsuza dek canlı ve gelişen bir öğreti olarak kalacak Leninizm, partinin ideolojik doğrultusunun özü, onun tüm devrimci yenileştirme eyleminin temeli olmuştur, bugün de böyledir, yarın da böyle olacaktır.»

● SBKP XXIV. Kongresi, partinin birçok dolaysız pratik tedbiri isabetle belirleyip gerçekleştirebilmek için, kongrelerinde toplumsal gelişme devrelerinin bilançosunu yapması, edinilen pratik tecrübeyi gözönünde bulundurması, değerli olan her şeyi genellemesi gerektiği hakkında V. İ.

Lenin'in verdiği talimatı yerine getiren daha önceki yüksek forumların uyguladıkları doğrultuyu devam ettirmiştir;

● SBKP XXIV. Kongresi, XX. Kongre tarafından çizilen doğrultuyu, yani Leninci parti hayatı normlarını ve yönetim prensiplerini titizlikle koruma doğrultusunu, SBKP Programı'nı ardıcıl olarak hayata geçirme yolunda azimle devam ettirmiştir;

● SBKP XXIV. Kongresi, partide yaratılan Leninci demokratik geleneklere bağlılığı bir daha doğrulamış, Kongre çalışmaları, eylemsel ve yaratıcı bir atmosfer içinde parti demokratizminin, kolektif tecrübesinin ve sağ duyusunun canlı bir timsali olmuştur.

TÜSTAV

Lâtin Amerika'da kurtuluş hareketinin bugünkü aşaması ve işçi sınıfının rolü

Lâtin Amerika'da son yılların olayları bu büyük kıtanın yeni tarihsel değişimler çağına girdiğinin inandırıcı kanıtlarıdır. Rio Grande'den Horn Burnu'na kadar, gerçek ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyal ilerilik uğrunda büyük bir savaş enine-boyuna gelişiyor. Lâtin Amerika halklarının savaşı, uluslararası devrimci hareketin ve dünya kamuoyunun bütün kollarında giderek artan bir ilgi uyandırıyor. Fakat, Lâtin Amerika'da kurtuluş hareketinin şimdiki aşamasının karakteristik çizgileri nelerdir? Bu aşamanın politik ve sınıfsal güçleri ne durumdadır? İşçi sınıfı ve onun öncüsü devrimci süreçte ne gibi bir rol oynuyor? Anti-emperyalist, anti-oligarşik ve demokratik savaşın genişleme perspektifleri nelerdir? Proletaryanın bazı kollarının zayıflığı hangi nedenlerden ileri geliyor?

İşte «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi redaksiyonunun Şili Komünist Partisi MK ile birlikte bu yılın Nisan ayında Santi-yago'da örgütlediği fikir değiş-tokuşu toplantısında bu sorunlar görüşüldü. Toplantıya Şili Komünist Partisi MK Politik Komisyonu üyesi O. Milyas, Venezüellâ Komünist Partisi MK Politbüro üyesi P. Ortega Dias, Peru Komünist Partisi MK Politik Komisyonu üyesi F. Arias Şrayber, Brezilya Komünist Partisi MK aday üyesi J. Payva'dan başka, A. Koen (Arjantin Komünist Partisi) ve E. Kaysedo (Kolumbiya Komünist Partisi) katıldılar.

Derginin yazı kurulu üyesi. H. Laborde yoldaş, toplantıyı açış konuşmasında, fikir değiş-tokuşunun, Lâtin Amerika'daki ulusal kurtuluş savaşının şimdiki aşamasıyla bağlı çok önemli problemlerin bundan sonra da incelenmesine ve daha tam anlaşılmasına yardım edeceği kanısında olduğunu belirtti. Gündem konusu sorunların, Lâtin Amerika ülkeleri komünist ve işçi partilerinin şimdiki taktiği ile ilgili olduğunu ve bunların diğer kardeş partileri de ilgilendirdiğini söyledi.

Bu açıdan, tüm Lâtin Amerika'da ve kıtanın ayrı ayrı ülkelerinde halkların yürüttüğü kurtuluş savaşındaki yeni nitel değişimlerin, işçi sınıfının sürdürdüğü savaşın içeriğinin, proletaryanın köylüler ve diğer sosyal tabakalarla anti-emperyalist ve anti-oligarşik güçlerin geniş cephesini yaratmayı amaçlayan birlik ve ittifakını

kuvvetlendirme yolundaki başarılarının gözden geçirilmesini özellikle ilgiye değer bulduğunu söyleyen Laborde yoldaş, işçi sınıfının karşılaştığı başlıca güçlüklerin ve problemlerin, aynı zamanda bunları giderme ve çözmeye yollarının toplantıya katılanlar tarafından belirtilmesinin de çok faydalı olacağına işaret ederek açık konuşmasını bitirdi.

Kıtanın ikinci kurtuluşu

«Küba devrimi, Lâtin Amerika'da emperyalist ezgi zincirini kırmış, Amerika kıtasında tarihsel dönümü kutlayan ilk sosyalist devletin kurulmasını sağlamış ve devrimci harekette yeni aşamanın yolunu açmıştır.»

Komünist ve işçi partilerinin 1969 yılı uluslararası danışma toplantısı dokümanından

Küba, Peru, Kolumbiya ve Şili, Lâtin Amerika'da kurtuluş savaşının şimdiki aşamasının sabah yıldızlarıdır. Toplantıya katılanların belirttikleri gibi, bu aşamanın özellikleri şunlardır: Son yıllarda Lâtin Amerika halklarının ulusal kurtuluş hareketinde esaslı değişimler olmuştur. Bu değişimler, gerçekte, kıtada anti-emperyalist eylemlerin, sınıf çarpışmalarının, politik ve sosyal-ekonomik değişikliklerin yeni içeriğini ve atılımlarını da belirlemektedir. *Milyas* yoldaşın haklı olarak işaret ettiği gibi, bu değişimler, *giderek sıklaşan ve büyüyen devrimci dönüşümler karakteri kazanmaktadır.* Bundan başka, devrimci sürecin en karakteristik çizgilerinden biri, bu sürecin en geniş sosyal tabakaları kapsamakta olmasındır. Devrim artık milyonlarca Lâtin Amerikalının dâvası oluyor. Hiç de ayrı ve kendi başına bir oluşma denemeyecek olan Şili gerçekleri bu fikri doğrulamaktadır. Şili'de devrimci süreç, kıtada yeni koşullar doğmasını kuvvetle etkileyen uluslararası işçi ve kurtuluş hareketiyle diyalektik olarak bağlıdır.

Kaysedo yoldaş, Lâtin Amerika halklarının ulusal kurtuluş uğrundaki büyük savaşını değerlendirerek, geçen yüzyılda İspanyol ve Portekiz sömürge egemenliğine karşı girişilen harpten beri, Lâtin Amerika'nın şimdiki kadar çetin bir devir yaşamamış olduğunu söyledi. Ve bu iki kurtuluş sürecini kıyaslamının zorluğuna rağmen, araya büyük bir zaman süresi girmiş olsa da, her iki ahvalde de köklü bir tarihsel dönüm söz konusudur. Birinci süreç burjuva devrimleri dönemine raslıyordu; ikincisi ise, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin açtığı kapitalizmden sosyalizme geçiş çağına raslamaktadır.

Kaysedo yoldaş, Küba devrimi zaferiyle başlayan yeni savaş aşamasının, kıta ülkelerinin geri kalmışlık ve bağımlılıktan ileri gelen spesifik özellikleri olduğunu belirtti. Onun kanısına göre, şimdi ulusal kurtuluşun

halk demokratik devrimi söz konusudur. Bu her ayrı ülkenin politik ve sosyal-ekonomik gelişme düzeyine, somut tarihsel koşullarına ve durumuna bağlı olarak değişik biçimler almaktadır. Fakat koşullar başkalık gösterse de, *bu sürecin ortak çizgisi, ilerleme yolunda başlıca engel olan emperyalizme, yerli oligarşiye ve gerici rejimlere karşı savaştır. Bundan ötürü de, kıtanın ilerici ve demokratik güçlerinin ortak stratejik doğrultusu, sosyalist devrime yükselme perspektifini de öngören köklü bir anti-emperyalist, topraksal ve demokratik devrimi başarmaktır.*

Ortega yoldaş, bu konuyla ilgili olarak, zamanımızda, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında, Lâtin Amerika'da bütün devrimlerin bir dereceye kadar sosyalist karakterli olduğunu söyledi. Bir başka deyişle, kıtanın hemen hemen bütün ülkelerinde emperyalizmden yana hükümetlerin yenilgiye uğratılması, sosyalist dönüşümler için gerekli ön koşulların yaratılması demek olacaktır. Fakat devrimci sürecin birinci aşamasında başlıca ödevler, emperyalizmin ve göbeği ona bağlı yerli oligarşilerin egemenliğini yoketmek, halkçı, demokratik ve yurtsever hükümetler kurmak, Lâtin Amerika ülkelerinin geri kalmış politik, sosyal-ekonomik yapılarında köklü dönüşümlere girişmektir.

Kaysedo yoldaş, Küba devriminin öneminden bahsederken, bu devrimin kıtadaki kurtuluş hareketine getirdiği nitel değişimlerin, yalnız bu savaşın amaçlarının belirginleşmesinden, onu ABD emperyalizminin burnu dibinde zafere ulaştırmanın mümkün olduğunu göstermesinden ve emekçilerin savaşı eylemlerini esinlemesinden ibaret olmadığına işaret etti. Küba'da devrimin üstün gelmesiyle, Lâtin Amerika'nın diğer ülkelerinde devrimci dönüşümlerin gerekliliği daha da ertelenmez bir nitelik kazandı. Ve Küba devrimi bu dönüşümlerin gerçekleştirilmesini daha karmaşık hale getirdi. Asıl önemlisi, Küba devriminin ABD emperyalizmi ve Lâtin Amerika yönetici çevreleri için ciddi bir ders ve ihtar olmasıdır. İşte bu yüzden ki, onlar, bir yandan bazı ülkeler halklarına karşı amansız baskılara geçmekte, öte yandan da kıtada bir «ikinci Küba»nın çıkmasını önlemek üzere demagojilere ve reformist girişimlere başvurumaktadırlar.

Böyle bir taktik, ABD emperyalizminin ve Lâtin Amerika memleketleri yönetici çevrelerinin (bazı ülkelerdeki sınıf çarpışmalarının hızını kesememiş olsa bile) bütün kıta ölçüsündeki kurtuluş hareketi dalgasını kırmalarına geçici olarak yardım ettiği halde, Lâtin Amerika halklarının ulusal ve sosyal kurtuluşunun kaçınılmazlığını belirliyen objektif nedenleri yoketmekte yine de âciz kaldı.

Milyas yoldaşa göre, kıtadaki kurtuluş savaşında görülen yeni yükseliş ve aynı zamanda şu veya bu ülkedeki politik ve sosyal-ekonomik değişimleri aşağıda sayılan etkenler hazırlamıştır:

● Gelişmekte olan üretim güçleri ile emperyalist egemenlik ve talan sistemi arasındaki çelişkilerin keskinleşmesi;

● işçi sınıfının bilinç düzeyinin yükselmesi, sendika hareketinin genişlemesi ve yoğunlaşması, radikal bir toprak reformu temeli üzerinde işçi-köylü ittifakının kuvvetlenmesi;

● emperyalist egemenlik ve ezgi politikasının, aynı zamanda askeri diktatörlüklerin baskı doğrultuları ile burjuva hükümetlerinin reformist girişimlerinin başarısızlığa uğraması;

● sosyalist ülkelerin, özellikle Sovyetler Birliği'nin ulaştıkları başarıların etkisi, kurtuluşları uğrunda savaşan halklarla dayanışmaları ve onlara yardımda bulunmaları;

● Çin-Hindi'nde uğradığı yenilgiler sonucunda emperyalizmin mevzilerinin toptan zayıflaması, Yakın-Doğu halklarının azimli savaşı, Küba'yı abluka ve tecrit yeltenişlerinin suya düşürülmesi.

Payva yoldaş, emperyalizmin eylemlerinin artık daha çok savunma karakteri almakta olduğunu söyledi. Bu olay, kuvvetler oranında demokratik ve anti-emperyalist hareket yararına olan değişmeyle bağlıdır.

Toplantıya katılanlar, Şili'de 4 Eylül 1970 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Halk Birliği Bloku'nun elde ettiği zaferin, Küba devriminden sonra, yalnız Şili halkı için değil, kıtanın bütün halkları için yeni perspektifler açan en önemli olaylardan biri olduğunu oybirliğiyle belirttiler. Koen yoldaş, Şili devriminin hayat verici esintisinin Arjantin'in en uzak köşelerine kadar da vardığını söyledi. Yine Koen yoldaşa göre, Arjantin «gorilleri»nin en tipik temsilcilerinden birinin, Şili halkı tarafından elde edilen zaferin etkisini ve bu etkinin yayılma yolunu Ant Dağları'nın da kesemediğini endişeyle söylemesi rasgele değildir.

Kaysedo yoldaş, Şili'deki olayları değerlendirirken, bunların, ülkede devrimci, demokratik ve anti-emperyalist hareketin yükselmesini, şimdiki aşamada içeriği bakımından ulusal ve demokratik bir halk rejimi yaratma yoluyla sosyalizm kuruluşu sorununu ileri sürme olanağını, işçi sınıfının öncü rolünü, devrimci karakterini ve proletaryanın tüm halkla birlik olması zorunluğunu inkâr eden çeşitli anlayışların asılsızlığını, devrim savaşı biçim ve yollarının çeşitliliğini, nihayet emperyalizmin kıtadaki devrim sürecinin gelişmesini durdurmaktan âciz olduğunu gösterdiğine işaret etti.

Bununla ilgili olarak, *Milyas yoldaş*, Şili'de Halk Birliği Bloku'nun elde ettiği zaferin, somut tarihsel ve sosyal-ekonomik koşullar içinde ortaya çıkan kendine özgü bir oluşma olduğuna dikkati çekti. Bundan ötürü de, Şili deneyini başka memleketlere ihraç etmeyi düşünmenin saçma olacağını; bununla beraber onun bazı çizgilerinin — şu veya bu memlekette devrimci hareketin gelişme özgünlüğüne bakılmaksızın — dikkate alınması gerektiğini söyledi.

Sözcüye göre, bu çizgiler, komünist partisinin yön verici bir politik rol oynaması, komünistlerle sosyalistlerin ittifak kurmaları, işçi sınıfının merkezi bir sendika hareketi etrafında birleştirilmesi, köylü yığınlarının radikal bir toprak reformu isteğiyle mücadeleye seferber edilmesi, anti-emperyalist ve anti-oligarşik program temeline dayanan geniş bir demokratik, ulusal devrimci koalisyonun yaratılması, halkın çeşitli tabakalarını ertelenmez isteklerin giderilmesi için mücadelede birleştiren yığın örgütlerinin (örneğin Ev Komiteleri'nin) kuvvetlendirilmesi, eğitim sisteminde reformlar yapılmasını amaçlayan kampanyalar yürütülmesidir. Bütün bunların sonucu olarak, Şili'de yurtsever güçlerin birliği sağlanabilmiş ve bu birlik sayesinde gerici kuvvetlerin ölümcül manevraları ve özellikle bir hükûmet darbesi yapma hazırlıkları suya düşürülmüş, Halk Birliği programının hayata geçirilmesi teminat altına alınabilmiştir.

Sözcü şöyle devam etti: «Başkan Aliende hükûmeti bir dizi önemli tedbirlerle işe başladı. Ülkede kömür ve demir madenleri, demir-çelik sanayii millileştirildi. Kongre bakırın millileştirilmesi tasarısını da onayladı. Özel bankalar üzerinde kesin bir kontrol sağlandı; bunlardan dokuzunun yönetimi tamamen devletin eline geçti. Toprak reformu uygulamasına hız verildi. Enflasyonun, fiyat ve vergi artışlarının önü alındı. Ekonomik gelişmede ciddi bir hamle yapıldı ve bunun sonucu olarak mal mübadelesi bir hayli canlandı. Emekçilerin ücretleri ortalama % 40 oranında artırıldı. Ekonomik gelişme sorunlarıyla uğraşacak bir Ulusal Konsey kuruldu. Kamu hizmeti kurumlarının yönetimi emekçilere devredildi. Küba, Çin Halk Cumhuriyeti, Nijerya, ADC ile diplomatik ilişkiler, Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile ticari ve politik ilişkiler kuruldu.»

Sözcünün de belirttiği gibi, Şili komünistleri, uzun ve çetin bir savaşın henüz başlangıcında bulunduklarını, kendilerini birçok tehlike beklediğini ve daha nice karmaşık ödevleri çözmeleri gerektiğini kavramaktadırlar. Bu böyle olsa da, başında Aliende'nin bulunduğu, kadrosuna komünistlerin katıldıkları ve diğer müttefikleriyle beraber eyleminden sorumlu bulundukları hükûmetin devrimci bir hükûmet olduğu unutulmamalıdır.

Arias yoldaş, Peru kurtuluş hareketi ve bunun itici güçleri hakkında bir konuşma yaptı. Her şeyden önce, bu ülkede kuvvetler oranının kurtuluşçu demokratik güçler yararına değiştiğine ve emperyalizmin artıksaldırğanlığı artmakta olsa bile — olayların gidişini belirlemede politik girişim ve yeteneğini dönüşüz olarak yitirmiş bulunduğu işaret etti. Bunun kanıtı olarak da, belirgin bir anti-emperyalist, anti-oligarşik ve anti-feodal karakter taşıyan, memleketin ekonomik, sosyal ve politik çehresini temelli değiştiren kısmi, fakat köklü yapısal dönüşümler sürecini gösterdi. Netekim, ülkenin tarihinde ilk olarak, emperyalist

zorbalığın uşakları — çiftlik sahipleri — finans oligarşisi ve sanayi burjuvazisi kodamanları — iktidardan uzaklaştırılmıştır.

Peru'da politik durumun karakteristik özelliklerinden biri, devrimci dönüşümler sürecini, işçi sınıfı iktidarını temsil etmiyen bir hükûmetin yürütmekte olmasıdır. Bu, kadrosu tecins olmiyan bir askeri cuntadır. Ve esas itibariyle üç gruptan meydana gelmektedir. Gruplardan biri, iç gericilik ve emperyalizmle anlaşıma ve uzlaşıma politikasına yatkındır. Bunun karşısında Cumhurbaşkanı general Huan Velasco Alvarado'nun da dahil bulunduğu radikal tutumlu yurtseverler grubu vardır. Her iki grubun arasında da merkezci tutuma yönelik ılımlı ulusal akım bulunmaktadır.

Hâlen Peru askerî hükûmetinin esas politik doğrultusunu anti-emperyalist radikal grup belirlemektedir. Devrimci sürecin şimdiki aşamasında, emperyalizme ve yerli oligarşıye karşı savaşıyan işçi sınıfının, köylülerin, küçük ve orta burjuvazinin, ilerici aydınların ve gençliğin ortak çıkarlarının, bir başka deyişle ülkenin gerçek demokratik, ilerici ve devrimci geniş tabakalarının çıkarlarının bu cunta tarafından dile getirildiği söylenebilir. *Saydığımız güçlerin bu aşamadaki ana hedefleri, ülkenin ekonomik gerilik ve bağımlılığına son verilmesi, ulusal egemenliğin sağlamlaştırılması, ekonomik ve sosyal ilerlemenin teminat altına alınmasıdır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi de ülkenin önünde yeni ve daha esaslı sosyal değişimler ufku açacaktır.*

Böylelikle, Peru'nun yeni askerî hükûmeti, sözcünün belirttiği gibi, tarihsel sahnede, dönüşümlerin gidişi ve sınıf savaşının dinamiği içinde evrimi devam eden bir hükûmet olarak görünmektedir.

Arjantin'deki durum hakkında Koen yoldaş bir değerleme konuşması yaptı. Sözcü, 1966 hükûmet darbesinden sonra bu ülkedeki politik durumun gerginleştiğini söyledi. Arjantin Komünist Partisi'nin de açıkladığı üzere, memlekette derin bir iktidar bunalımı vardır. Bu bunalım, başında işçi sınıfının yürüdüğü bütün halk tabakalarının yığınsal eylemleri sayesinde hızla olgunlaşan sosyal patlamayı önlemek için uygulanan pal-yatif (geçici) tedbirlerle giderilemez. Emekçiler geçmişe ait politik ve sosyal-ekonomik kuruluş biçimlerinin hiçbirini istemiyorlar. Ve memleketin gelişmesini, kıtada ve bütün dünyada oluşma halindeki köklü değişikliklerle bağlamaya çalışıyorlar. Arjantin'de yürütülen sosyal ve politik savaşın gündeminde, köklü sosyal-ekonomik ve politik dönüşümleri başarabilecek demokratik, anti-emperyalist ve anti-oligarşik içerikli bir yeni iktidarın yaratılması dâvası yer almaktadır.

Toplantıya katılanlar, Lâtin Amerika'nın belirli ülkelerindeki kurtuluş hareketinin gelişmesini konu edinen konuşmalarında toptancı genellemelerden kaçınılması gerektiğini de belirttiler. Örneğin, Kaysedo yoldaş, kıtadaki kurtuluş hareketinde görülen genel yükselişe rağmen, Bolivya gibi

büyük bir memlekette faşist tipten bir askerî diktatörlüğün iktidarda bulunduğunu ve mevcut durumu değiştirme yolunda komünistler tarafından büyük çabalar harcanmakta olsa da, şimdilik geniş bir devrimci hareket olanağı görülemediğini unutmamak gerektiğini söyledi.

Şu da unutulmamalıdır ki, ABD emperyalizmi Lâtin Amerika'da devrimci süreci durdurabilecek güte olmasa bile, pasif bir seyirci de değildir. Tam tersine, emperyalizm ince ve kurnaz bir taktik uygulamakta, mümkün olan her yerde askerî çevreleri teşvik etmekte, uyuşmacı (tâvizci) burjuva hükûmetlerine mali yardımlarda bulunmakta, ideolojik saldırısını şiddetlendirmekte, anti-komünist ve anti-sovyet histeriyi körüklemektedir.

Sözcü şöyle devam etti: «Bütün bunlara rağmen, ABD emperyalizmine karşı savaş, giderek daha geniş emekçi yığınlarının, yeni sosyal tabakaların, tümüyle halkların ve devletlerin aktif biçimde katılmakta oldukları değişmez bir gerçek olarak kalmaktadır.»

Koen yoldaşın belirttiği üzere, kıtada Amerikan emperyalizmi mevzilerinin zayıflaması, Lâtin Amerika ülkelerinin politik ve sosyal-ekonomik yapılarında bunalımın derinleşmesi koşulları içinde, demokratik, ulusal, anti-emperyalist ve topraksal devrimler değişik biçimlerde ve değişik tempolarla üstün gelmektedir. Kurtuluş savaşının bu başarılı ilerleyişi, başında Sovyetler Birliği'nin bulunduğu sosyalist sistemin varlığı olmadan, Lâtin Amerika'da işçi sınıfının politik bilinçlenmesindeki artış olmadan, komünistlerin öncü rolü olmadan elbette mümkün değildir.

Devrimci savaşın öncü gücü

«Proletarya, komünist ve işçi partileri, Lâtin Amerika'nın anti-emperyalist hareketinde gittikçe daha önemli bir rol oynamaktadırlar. İşçi sınıfının varlığı ve eylemi, bu hareketin tarihsel üstünlüğünün ve daha sonraki gelişmesinin garantisidir.»

*Komünist ve İşçi Partileri 1969 Uluslararası
Danışma Toplantısı dokümanından*

Lâtin Amerika ulusal kurtuluş hareketindeki nitel değişimler, Lenin'in, sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının ulusal özgürlük savaşından sömürücü düzenin temellerine karşı savaşa geçmelerinin kaçınılmazlığı hakkındaki öngörüsünü bir daha doğrulamaktadır. Toplantıya katılanlar, bu sorunu, bir bütün olarak kıtanın devrimci sürecinde işçi sınıfının oynadığı rolün artmasıyla bağlı gördüler. Aynı zamanda, toplumu devrimci biçimde yenilemede Lâtin Amerika proletaryasının büyük sorumluluğunu belirttiler. Ve doğal olarak, işçi sınıfındaki nitel ve nicel değişiklikler üzerinde de dikkatle durdular.

Ortega yoldaş, konuşmasında, proletaryanın sayıca artmasının genel bir tablosunu çizdi. Köy ve şehir işçileri ile genel hizmetler alanında

çalışan emekçilerin toplamı şimdi 47—48 milyon kişiyi, yani kıtanın bütün aktif nüfusunun % 57'sini bulmaktadır. Bu olay Lâtin Amerika'da kaçınılmaz olarak devrimin gündeme girdiği yeni bir nitel durum yaratmaktadır.

Koen yoldaş, Lâtin Amerika'da kapitalist gelişme, proletaryanın kıta ölçüsündeki nispi payını artırmış olsa da, proletaryanın sayıca hâlâ az olduğu ülkeler bulunduğunu belirtti. Fakat, devrimci süreçte proletaryanın tarihsel rolünü belirleyen, önemsiz olmasa bile, nicel göstergeler değildir. Lenin'in işaret ettiği gibi, tarihsel harekette işçi sınıfının gücü, onun halkın genel yığını içindeki nicel payından kıyas kabul etmiyecek kadar büyüktür. Hangi kapitalist memlekette olursa olsun, proletarya «... kapitalizmin tüm ekonomi sisteminin kalbine ve sinirlerine ekonomik bakımdan hâkim durumdadır... Kapitalizmde emekçilerin ezici çoğunluğunun gerçek çıkarlarını ekonomik ve politik bakımdan proletarya yansıtmaktadır» (V. İ. Lenin, Toplu eserleri, c. 40, s. 23).

Milyas yoldaş işçi sınıfının yönetici rolünün artması konusu üzerinde durdu. Şili komünistleri, devrimi, düşmanla bütün alanlarda ve sınıf savaşının bütün cephelerinde kesintisiz çarpışmalar toplamı olarak anlamaktadırlar. Bu çarpışmalar boyunca proletarya nitel değişimlere uğramakta, örgütlerini sağlamlaştırmakta ve genişletmektedir. Sözcü, Şili komünistlerinin, ülkedeki işçi sınıfının sendika birliği geleneğine ve birleşik merkezi sendika örgütüne sahip bulunmasını son derecede önemli saydıklarını belirtti. Şili komünistleri, şehir ve tarım işçilerinin savaşına katılmakla, günlük sosyal-ekonomik istekleri politik ve ideolojik sorunlarla sıkıca birleştirmektedirler. Bunlardan birini ötekine yeğlemek yanlış olur. Proletaryanın bilinci sınıf savaşlarında pekleşir, ama işler kendi akışına bırakılmaz. Bu sorunun partice daimi olarak dikkat merkezinde tutulması gerekir.

Koen yoldaş, Şili halkının zaferinden, Peru ve Bolivya'daki anti-emperyalist ve anti-oligarşik karakterli köklü dönüşümlerden bahsederek, bütün bunların proletaryanın sınıf bilincinde pekleşmenin somut ifadesi olduğunu belirtti. Arjantin halkının, dikta rejimine karşı şimdiki yığınsal eylemlerine de değinerek, işçi sınıfının yalnız ekonomik ve sosyal isteklerle değil, politik isteklerle de sık sık çıkışlar yaptığını söyledi. Bunlarda politik kanıları değişik emekçilerin gittikçe kuvvetlenen eylem birliği göze çarpmaktadır.

Kaysedo yoldaş, devrimci başarıyı, ardıcıl tutumuyla yalnız işçi sınıfının sağlayabileceğini belirtti. Sözcü, özellikle Kolumbiya'daki durum üzerinde dikkatle durdu. Kolumbiya proletaryasının örgütlülük, birlik derecesinin ve politik bilinç düzeyinin henüz onun yönetici sınıf olmasına elvermediğini söyledi. Fakat ülkede gerçek devrimci niteliklere sahip başka bir yönetici sosyal kuvvet de yoktur. İşçi sınıfı gittikçe daha göz doldurur başarılar sağlamakta ve bu olay Kolumbiya'da da proletaryayı devrimci

hareketin ana gücü haline getiren yasal sürecin yürürlükte olduğunu kanıtlamaktadır.

Arias yoldaş da buna benzer bir düşünceyi dile getirdi. Sözcü, ayrıca, Lâtin Amerika'da kurtuluş savaşını geliştirme ve zafere ulaştırma perspektiflerinin kesinlikle işçi sınıfının yönetici rol oynamasına bağlı olduğunu belirtti. Petrolün millileştirilmesi hareketinde kendini gösteren ve Peru ordusu saflarını bile kapsayan ulusal bilinçlenme olgunluğu, uzun süre işçi sınıfının ve onun Komünist Partisi'nin önderlik ettikleri azimli anti-emperyalist savaşın bir sonucuydu. Peru'da şimdiki süreç, ancak, proletaryanın politik bilincinin yükseltilmesi, örgütlülük ve birliğin kuvvetlendirilmesi sayesinde kökleşebilir. Bu durum, işçi sınıfının memlekette oluşan dönüşümlere önyak olmasına imkân verecektir.

Proletaryanın sınıfsal örgütlenmesi alanında başarılar elde edilmiş bulunmaktadır. Peru'da Aprist(*) sendika önderlerinin etkisi altındaki Peru Emekçiler Konfederasyonu (PEK) itibarını yitirmektedir. Ve Peru proletaryasının birleşik sınıfsal merkezinin itibarı artmaktadır. Daha Hose Karlos Mariategi tarafından kurulmuş olan ve bugün çatısı altında 350 bin kişiyi toplayan Peru Genel Emekçiler Konfederasyonu (PGEK), ülkede örgütlü işçilerin ezici çoğunluğunu birleştirmiştir.

Ortega yoldaş Venezüellâ işçi sınıfını karakterize ederken, memleket hayatında bu sınıfın henüz tarihin belirlediği rolü oynamadığını söyledi. Bu olay, proletaryanın bütünüyle henüz genç olması, zanaatçı ve köylü geçmişinden hâlâ kopamamış olmasıyla açıklanabilir. Venezüellâ proletaryasının örgütsel dağınıklığı da bundan ileri gelmektedir. Daha çok reformist yöneticilerin elindeki üç ulusal merkezin varlığı da bu dağınıklığın bir ifadesidir.

Sözcü, bu geri kalmışlığın kısa zamanda ne suretle giderilebileceği sorusuna cevap olarak, bu hususta partinin proletarya saflarına bilinç ve savaşkanlık iletme çalışmalarından başka, uluslararası işçi sınıfı tarafından biriktirilen deneylerin de yardımcı olacağı fikrini ortaya attı.

Payva yoldaş, Brezilya işçi sınıfının bilinçlilik, örgütlülük ve savaşkanlık düzeyinin yeterli olmayışının, İkinci Dünya Harbi'nden sonra bu sınıfın hızla büyümesinden ileri geldiğini söyledi. Bu sınıfın saflarına katılan proleter olmıyan yığınlar kendi ideolojilerini de beraber getirmişlerdir. Bundan faydalanan burjuvazi, emekçiler arasında baltalama çabalarına ara vermemiştir. Ama bu durum, memleketin politik yaşantısında proletaryanın rolünün artmasına engel olamamıştır. Sözcünün dediği gibi, 1964 yılındaki yenilgiye rağmen, Brezilya işçi sınıfının daha önceki yıllar boyunca devrimci süreçte yönetici güç olabildiği bir gerçektir.

(*) Aprist'ler: Apra Partisi (Amerikan Devrimci Halk Birliği) üyeleri. Bu parti, İkinci Harpten sonra Halkçı Parti adını benimsemeye ve kapitalizm yanlısı büyük burjuvazinin çıkarlarını yansıtmaya başladı.

Milyas yoldaş dedi ki: «Kurtuluş hareketinin yığinsal karakteri ve bu hareket içinde işçi sınıfının rolünün artması, bizi halk egemenliği problemini açıkça ortaya koyma ihtiyacıyla karşı karşıya getiriyor. Kıtadaki devrimci savaşın içeriğinde bu yeni önemli durum, fikirlerin yığınları kapsayarak yüce bir maddi kuvvet haline geldiği tezini doğrulamaktadır.

Lâtin Amerika halklarını iktidara geçme problemiyle karşı karşıya getiren, Rusya'da 1917'de üstün gelen Oktobr Devrimi'dir. Kıtada komünistler bu devrimin etkisiyle doğdular. İktidar problemi, öneminin tamamıyla değerlendirilmesi zor olan Küba devrimi zaferinden sonra yeni bir kuvvetle Lâtin Amerika halklarının önüne dikildi. Şimdi bu problem Şili halkı tarafından pratik olarak çözülmekte, onu Uruguay, Arjantin ve diğer memleketler komünistleri de gündeme almaktadırlar. Yeni sorun artık propaganda alanından yığınların pratik eylemi alanına geçmektedir.»

Koen yoldaşın belirttiği gibi, anti-emperyalist, anti-oligarşik ve demokratik güçlerin «Arjantinliler Ulusal Konferansı»nda birleşmeleri öyle bir yönde geliyor ki, gelecekte bu birleşme temeli üzerinde bir halk hükümeti kurulması olanağından da söz edilebilir. Kıtada köklü sosyal değişimlere ve demokratik rejimler kurulmasına yönelik eğilim kuvvetleniyor, aynı zamanda ordu ve kilise gibi geleneksel kurumları saran bunalımlar derinleşiyor. Bütün bunlar, *Kaysedo* yoldaşa göre, sosyalizme götüren yolun devrimci demokratik halk rejimleri kurulması aşamasından geçtiğini söyleme olanağını vermektedir.

Toplantıya katılanlar, işçi sınıfının öncüsü komünist partilerinin devrimci süreçte oynadığı muazzam rol üzerinde önemle durdular. Son yıllarda birçok komünist partisinde işçilerin nispi payı hızla arttı. Örneğin, Uruguay'da bu pay bütün parti üyelerinin % 78'ini, Şili'de % 70'ini, Arjantin'de % 63'ünü kapsamaktadır. Komünistlerin safları emekçilerin en iyi temsilcileriyle dolmaktadır. Yalnız Lenin jübilesi sırasında yapılan çağrılarla Uruguay Komünist Partisi'ne 20 bin kişi, Arjantin'de 12 bin kişi, Kolumbia'da 10 bin kişi girmişlerdir. Bu cümleden olarak, Ekvador Komünist Partisi'nin, Kosta Rika Öncü Halk Partisi'nin, Nikaragua Sosyalist Partisi'nin vb. üye sayıları da hissedilir derecede artmıştır. Şimdi Lâtin Amerikanın komünist hareketi saflarında en az 350 bin kişi yürümektedir.

Koen yoldaşın belirttiği gibi, kıta komünistlerinin en büyük hizmetlerinden biri, yığınlara anti-emperyalist bilinç aşılamış olmalarıdır. Bugün en geniş sosyal tabakalar ABD emperyalizmine karşı savaş bayrağı altında toplanmaktadır. Arjantin Komünist Partisi, ülkenin sendika hareketinde birlik sağlanması, komünistlerin, peronistlerin, radikallerin, sosyalistlerin ve katoliklerin ortak eylemler için örgütlenmeleri, tek sözle bütün demokratik ve anti-emperyalist güçlerin birlik olmaları çağrısını ısrarla tekrarlıyor. Parti, izlenecek politik ve taktik doğrultuyu belirliyerek,

yığınlara bütün savaş biçimlerini kavramayı, kendi öz deneylerinden dersler çıkarmayı öğretiyor. Bütün eylemlerinde emekçilere ve onların artan güvenine dayanan parti, işçi sınıfının yığın partisi haline geliyor.

Milyas yoldaş, Şili'deki devrimci hareketin komünistler dışında mümkün olamayacağını belirtti. Komünistlerin bu harekete katılmaları, aynı zamanda, Leninci örgütsel prensipler temeli üzerinde kurulmuş yeni tipten proletarya partisi ideolojisinin arılığı uğrunda yorulmak bilmeden mücadele anlamındadır. Şili komünistleri, devrimci sürecin, ancak, partinin kendi sınıfsal karakterini, toplumun oluşmasında proletaryanın rolünü, yeninin dinamik ve girişimli yaratıcısı olmak yükümünü, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi prensiplerine bağlılığı hiçbir zaman unutmaması koşullarında başarıyla gelişebileceği kanısındadırlar. Şili komünistlerinin bu husustaki titizliği, genç kuşağın kesin desteğini kazanmalarına ve onu yığınla işçi sınıfının savaşına çekmelerine yardım etmiştir. Şili'de devrimci hareketin başarıyla gelişmesinin önemli etkenlerinden biri de, savaşkan, enerjik ve Komünist Partisi'nin Marksist-Leninist doğrultusunu kesinlikle destekliyen bir komsomol (komünist gençler birliği) yaratılmış olmasıdır.

Sözcü, bundan başka, Şili Komünist Partisi'nin, izliyeceği politik doğrultuyu tesbit ettikten sonra, bunu reel durum içinde, hiçbir oportünistçe tâvize yanaşmadan ve hiçbir sektör dogmatizme düşmeden, yaratıcı biçimde uygulamayı da başardığını söyledi. Dünya komünist hareketinin çetin sınamalardan geçtiği ağır günlerde, Şili komünistleri daima bu hareketin ana desteği olan SBKP'den yana olmuşlardır. Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi prensiplerine bağlılığı, politikasının doğruluğu ve açıklığıyla müttefiklerinin saygısını kazanan Şili Komünist Partisi'ni, kendisine büyük bir güven besliyen Şili halkı iyi anlamaktadır.

Ortega yoldaş, Şili'deki devrimci sürecin kıtanın diğer ülkeleri üzerinde kuvvetli etkiler yaptığını söyledi. Örneğin Venezüellâ'daki demokratik güçler evvelce komünistlerin geniş cepheye girmelerine razı olmuyorlardı. Şimdiye işbirliğini kendileri teklif ediyorlar. Şimdi Venezüellâ komünistlerine düşen ödev, Şili'deki zaferin halk yığınlarında uyandırdığı şevkten yaratıcı biçimde faydalanmaktır.

Sözcü şöyle devam etti: «Venezüellâ Komünist Partisi'nin çalışmalarında bazı hatalar da yapılmıştır. Fakat bu parti, her türlü koşullar içinde, halk yığınlarının emperyalizme karşı eylemlerini örgütlemek, proletarya enternasyonalizminin pratikte gerçekleştirmek için çalışacaktır. Netekim, komünistler bu yolda Venezüellâ halkının hayati çıkarlarının savunucusu olduklarını göstererek birbirinden şerefli başarılar elde ettiler. Partinin son başarılarından biri de, Petkof ve Markes'in elebaşılık ettikleri dönemleri parti saflarından temizlemiş olmasıdır.»

Kaysedo yoldaş, Kolumbiya işçi hareketinde Komünist Partisi'nin oynadığı rol üzerinde durarak, bu partinin, henüz yığınsal parti değilse bile, ülkede devrimci sürecin esas itici gücü olabildiğini belirtti. Parti, yığınlara, savaşın ana doğrultularını göstermiş, onların önüne anti-emperyalist ve anti-feodal, demokratik ve yurtsever bir programla çıkmıştır. Devrimci hareketin geleceğinin işçi sınıfı hegemonyasına bağlı olduğunu bilen parti, başlıca çabalarını proletaryanın yönetici kollarını kazanma hedefine yöneltmekte ve bu yolda epeyce de başarı sağlamış bulunmaktadır. İşçi sınıfının eylemlerinde birlik sağlama doğrultusu, devrimde, partinin stratejik ödevidir. Kolumbiya komünistleri, halk yığınlarının Komünist Partisi'ne sempatiilerini artırma alanında önemli başarılar elde etmişlerdir. Son seçimlerde birkaç adayının yersel yönetim organlarına seçilmesini sağlaması, bunun kanıtlarından biridir. Şimdi parti, geniş bir halk direniş cephesi kurmaya çalışmaktadır. Bu cephenin oligarşik rejimi yokedebilecek ve devrimci-demokratik ve anti-emperyalist plâtforma sahip bir ulusal kurtuluş cephesini oluşturacak koşulları yaratabilecek yetenekte olması gerekmektedir.

Payva yoldaş, komünist partisinin çeşitli politik akımları birleştirebilecek kuvvet olduğunu söyledi. Karşılaşılan bütün zorluklara rağmen, Brezilya komünistleri, devrimci hareket saflarında hayal kırıklığına, pasifliğe veya serüvenciliğe karşı mücadele ediyorlar. Bu cümleden olarak, Brezilya Komünist Partisi, bazı sendika militanlarının hükümet tarafından kontrol edilen sendikalarda çalışmaları yüzüstü bırakmaya yatkın tutumuna kesinlikle karşı koyuyor. Sendika örgütleri hâlâ zayıf olsalar da, çeşitli baskı ve kovuşturmalara uğrasalar da, diktatoranın işçi aleyhtarı politikasına, özellikle işçi gündeliklerini dondurmak gibi ters tedbirlerine karşı proletarya tarafından yapılan bazı başarılı eylemlerde bunların oynadıkları rolü küçümsemek doğru olmaz.

Sözcü, köylü hareketinin de komünistler için ilgiye değer ciddi bir konu olduğunu söyleyerek şöyle devam etti: «Brezilya'da, komünistler, öteki güçlerle birlikte, birçok köylü örgütünü yeniden örgütleyip memleketin bazı bölgelerinde köyün demokratik mücadelesine bir canlılık getiren yeni birlikler yaratabildiler. Bundan başka, Komünist Partisi, üniversite gençliği hareketini de canlandırmaya çalışıyor. Yüksek öğrenim gençliğinin bir bölüm yöneticilerinin radikal ve gerçek-dışı tutumlarına karşın, komünistler, gençliği doğru yola yöneltmek için çaba harcıyorlar. Bir başka deyişle, Komünist Partisi, işçi sınıfını ve bütün halkı, çetin ve belki de sürekli bir savaş için sabır ve temkinle seferber etme yolunu seçmiş bulunuyor. Parti, yığın hareketlerini geliştirme yolundan, askeri diktatörlüğü tecrit ve yoketme amacıyla bütün ilerici güçleri sınıksız birleştirme yolundan yürüyor.»

Ancak, işçi sınıfının ve öncüsünün önderlik ettikleri anti-emperyalist ve anti-oligarşik yığınsal savaşın zaferle sonuçlanabileceği ve köklü devrimci

dönüşümler yolunu açabileceği fikri, toplantıya katılanların yaptıkları bütün konuşmaların özünü teşkil ediyordu. *Milyas* yoldaşın haklı olarak belirttiği gibi, devrimci öncü ancak yığınlara dayandıkça başarı elde edebilir. Şimdi hareket pek de büyük sayılamıyacak savaş kollarıyla yürütülüyor ve düşman için bu güçleri bölmek ve dağıtmak zor olmuyor. Yığınları kazanmak işçi sınıfı saflarında birlik sağlamak, köylüleri ve şehir küçük burjuvazisi tabakalarını bu harekete çekmek, bu temel üzerinde anti-emperyalist ve anti-lâtifundist geniş koalisyonlar kurmak lâzımdır. Kıtanın tümünde ve ayrı ayrı ülkelerinde devrimci hareketin geniş gelişme yolunu açmak gereğini doğuran nedenler işte bunlardır.

Zaferin garantisi: Halkın birliği

«...proletarya, halkın çoğunluğunu kendinden yana kazanmadıkça zafer'e ulaşamaz.» (V. İ. Lenin, Toplu eserleri, c. 40, s. 14)

Lenin'in, en geniş sosyal tabakaların temsilcilerini devrimci savaşa çekme gereği hakkındaki fikri, şimdi Lâtin Amerika halklarının hergünkü mücadelesinde somut bir anlam kazanıyor. Toplantıya katılanlar, anti-emperyalist ve demokratik devrimin karmaşık ödevlerinin, ancak kendilerini gerçek bağımsızlık ve köklü sosyal-ekonomik dönüşümler ülküsüne adanmış olan bütün güçlerin ittifakı sayesinde çözümlenebileceğini belirttiler. Halk birliği cepheleri yaratma sorununu, kıta ülkelerinin politik gelişme gündemine hayatın kendisi koymuş bulunmaktadır.

Sözcüler, devrimci sürecin esas itici gücü işçi sınıfının, halk birliğini amaçlayan en aktif savaşçı, emperyalizme karşı çıkışların, ortak eylemlerin esinleyici ve örgütleyicisi olduğunu belirttiler. Proletarya kendi sınıfsal çıkarlarını savunurken, aynı zamanda bütün ulusun, emperyalizm ve yerli oligarşi tarafından boyunduruğa vurulan bütün halk tabakalarının çıkarlarının en ardıcıl savunucusu olarak artaya çıkmaktadır. Yalnız yekpare bir işçi sınıfı, devrimci harekette yönetici rol oynayabilir, halk birliği çerçevesinde hegemonyayı gerçekleştirebilir.

Toplantıya katılanlar, yapılan tartışmalar boyunca, halk birliğinin yaratılması, bütün ilerici demokratik güçlerin ve örgütlerin bir bayrak altında toplanmaları dâvasına komünist ve işçi partilerinin büyük katkısını da belirttiler. Komünist ve işçi partilerinin 1969 yılı uluslararası danışma toplantısı dokümanında şöyle denilmektedir: «Komünistler işçi sınıfının birliği dâvasına kesin bir önem vererek, şimdi ilerici demokratik rejimin oluşması ve gelecekte sosyalist toplumun kurulması için sosyalistler ve sosyal-demokratlarla işbirliği yanlısı olduklarını açıklamaktadırlar . . . Onlar toplumun yenilenmesini isteyen diğer demokratik partiler ve örgütlerle de işbirliğinden yanadırlar. Şüphesiz ki, bu yolda ilerliyelemek için, sosyalizmi tutan sosyalist ve diğer politik örgütler burjuvaziyle sınıfsal işbirliği politikasından kesinlikle el çekmeli, barış demokrasi ve sosyalizm için etkin bir mücadele politikası izlemelidirler.»

Bununla ilgili olarak *Milyas* yoldaş, Şili'de komünistlerle sosyalistler arasındaki ittifakın ve her iki parti arasında yapılan daimi danışma toplantılarının önemini belirtti. Bu birliğe ulaşmanın kolay olmadığını, buna ulaşmamış olsaydı bugünkü halkçı hükümetin de işbaşına gelmemiş olacağını, bundan da ancak gericiğin yararlanacağını söyledi.

Toplantıya katılanlar, işçi-köylü ittifakı olmadan, geniş anti-emperyalist koalisyonun da mümkün olmayacağını belirttiler. Lâtin Amerika koşullarında böyle bir ittifakın özel bir önemi vardır, zira kıta nüfusunun büyük çoğunluğu köylüdür. Köy emekçilerinin her türlü haktan insafsızca yoksun edilmeleri ve çektikleri yoksulluk, toprak ağalarının gaddar sömürüsü, «toprak açlığı», onları proletaryanın doğal müttefikleri, devrimci potansiyelin iletkenleri durumuna getirmektedir.

Son zamanlarda bazı Lâtin Amerika memleketlerinin burjuva hükümetleri, örneğin Kolumbiya hükümeti, sosyal patlamayı önlemek maksadiyle toprak reformu yapmaya başladılar. Fakat, *Kaysedo* yoldaşın belirttiği gibi, hayat, burjuva reformizminin temelsizliğini gösterdi. Emperyalizme ve toprak ağalığı oligarşisine bağımlı durumdaki burjuvazi toprak sorununu çözemez. Köylülük, ancak proletarya ile ittifak kurarak ve onun yönetimi altında savaşıarak yüzyıllar yılı özlemini çektiği toprağa kavuşabilir. Lenin'in sözleriyle ifade edersek, bu savaşta «köylülerin proletaryadan daha sağlam müttefiki yoktur ve olamaz . . . Köylüler haklı isteklerini gerçekleştirme yolunda, bilinçli . . . proletarya ile birleşmekten başka çareye sahip değildir ve olamazlar» (Toplu eserleri, c. 15, s. 56).

Köklü bir toprak reformu isteğine dayanan işçi-köylü ittifakı artık kıtanın birçok ülkesinde kurulmuş bulunuyor. *Koen* yoldaş, bu konudaki konuşmasında, köylü yığınlarının şehir proletaryası ve onun öncüsü tarafından desteklenerek köyde köklü dönüşümler uğrunda savaşa katılmaları konusuna değindi. Artık köylülerin, Arjantin cumhuriyetindeki Köy Ekonomisi Üreticileri Birliği gibi kendi örgütleri vardır. Köylü eylemleri diktatörlük aleyhtarı hareketin önemli bir organik parçası olmaktadır. Sözcünün belirttiği gibi, bu hareketin özelliği, çok sınırlı olsa bile, bazı toprak sahiplerinin de (örneğin «Köylü Birliği» hareketi) gelip katılmalarıdır.

Köylü hareketi kıtanın birçok ülkesini sardı. Bunların bazılarında toprak sorunu toprak ağalarının topraklarına doğrudan doğruya el konmak suretiyle çözülmektedir. Sabırları tükenen köylüler «toprak işliyenindir» şiarını artık kendileri hayata geçirmeye çalışıyorlar. Fakat, *Kaysedo* yoldaşa göre, bu gibi eylemler ancak işçi sınıfıyla yakından bağlı olarak yürütüldüğü takdirde başarıya ulaşabilir.

Milyas yoldaş, işçi sınıfının şehirli ve köylü geniş halk yığınlarıyla ittifakını demokratik ve devrimci hareketin sağlam temeli olarak nitelendirdi. Sözcü, Şili proletaryasının yığın hareketine doğrudan doğruya katıldığını, emperyalizmin, toprak ağaları ve finans oligarşisinin ezgisi altın-

daki diğer toplumsal tabaka ve sınıflarla, bütün halkın reel ihtiyaç ve çıkarlarına uygun düşecek ve birlik sağlanmasına imkân verecek temas noktaları bulmaya çalıştığını söyledi.

Ve sözcü şöyle devam etti: «Toprak ağalarının, oligarşik büyük burjuvazinin ve emperyalist tekellerin, yalnız işçi sınıfına ve köylülere değil, şehir orta tabakalarına, küçük ve orta burjuvaziye de düşman oldukları gözönünde tutulursa, eylemlerde birlik zorunluğu kendiliğinden ortaya çıkar. Devrimci sınıf olarak proletaryanın ödevlerinin ön plâna çıkmasıyla, onun birlik ve topluluğu da kuvvetlenmektedir. Proletarya geniş halk yığınlarının isteklerini kesinlikle desteklemekte, bu yığınları kendisinden yana çekmektedir. Bu da anti-emperyalist ve anti-oligarşik savaşın genişlemesine yol açmaktadır.

Şili Komünist Partisi, peşin yargıya kapılmaksızın, birlik kurma gibi karmaşık bir problemi, daima ileriye bakarak, en önemli sorunlarda anlaşma çaresi aramak suretiyle, kendi prensiplerini titizlikle koruyarak, fakat aynı zamanda devrimci sürecin tüm koşullarını ve buna katılan bütün güçlerin reel olanaklarını diyalektik biçimde değerlendirerek çözümlüyordu. Bu güçlerin yalnız belirli anda ne durum ve nitelikte olduklarını değil, sosyal savaşın gidişi boyunca ne olabileceklerini gözönünde bulundurmak gereklidir.»

Sözcü Şili'de 1970 Eylülünde iktidara gelen Halk Birliği Bloku'nun özgünlüklerine değinerek, Şili devrimci sürecindeki plüralizmin, emperyalizm ve oligarşi tarafından uygulanan politikayla ve bunların ideolojisiyle değil, anti-emperyalist ve anti-oligarşik ittifaka katılan toplumsal sınıf ve tabakaların çıkarlarını yansıtan ve tarihsel olarak meydana gelen politik ve ideolojik bazı akımlarla beraberce varolma anlamına geldiğine işaret etti. Ve *Milyas* yoldaş, işçi sınıfının yönetici rolünün, iyi anladığımız ve uyguladığımız takdirde, komünistlerin devrimci sürecin yönetimine katılmalarıyla, ya da başka bir deyişle, yönetimin paylaşılmasıyla çelişmediğini, çünkü Halk Birliği Bloku'na katılan diğer bütün güçlerin de ortak hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunduklarını söyledi.

Sözcü, Şili'deki devrimci hareketin, işçi sınıfının, işçi-köylü ittifakının, halk güçleri arasında değişik ideolojik ve politik görüşlere sahip milyonlarca kişinin katıldığı geniş ittifakın eseri olduğunu belirtti. Bu, yığınsal ve belirgin, esnek ve sağlam, çok yanlı ve aynı zamanda açık yönelimli bir harekettir.

Sözcü, Halk Birliği Bloku zaferinin önemine de değinerek, Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri *L. Korvalan* yoldaşın Bulgaristan Komünist Partisi X. Kongresi'nde yapmış olduğu konuşmadan şu cümleleri aktardı: «Şili halkının zaferi gökten düşmüş değildir. Bu zafer, işçi sınıfının birliği uğrunda, emekçilerin ve halk yığınlarının tekcephesini yaratmak uğrunda yürütülen sürekli mücadelenin sonucudur. Bu kürsüden de belirtmek

isteriz ki, bizim yolumuzun örnek tutulması gerektiği iddiasında değiliz. Fakat bizim deneyimizde başkaları için de faydalı bir şey vardır. Bu da işçi sınıfı ve halkın birlik gücüdür . . . Hayat, emekçiler arasında parçalanmanın yenilgi demek olduğunu ve kapitalist sömürünün devamı anlamına geldiğini göstermiştir. Emekçilerin birliği ve birlikte savaşı ise, zafere ve sınıfsal kurtuluşa götürür. Marksizm-Leninizmin aktif olarak uygulanması, günümüzde işçi sınıfının ve kapitalizmi ortadan kaldırmayı düşünen bütün devrimci güçlerin birliğini sağlama yolunda komünistlerin yürüttüğü savaşıyla bağlıdır.»

Şimdi Urugvay, Arjantin, Kolumbiya ve kıtanın daha birçok ülkesinde, proletarya, geniş halk cepheleri kurulması için, yığınların eylem birliği için mücadele etmektedir. Bu mücadelenin ayırdedici özellikleri vardır. Arjantin'in politik hayatında «Arjantinliler Ulusal Konferansı», yani ülkedeki anti-emperyalist, anti-oligarşik ve demokratik güçlerin birleşme hareketi ilginç bir oluşmadır. Toplantıya katılanlara bu oluşmayı açıklamaya çalışan Koen yoldaş, burada, partilerin ittifak veya seçimönü bloku kurmaları gibi sıradan bir tedbirin değil, içinde en dinamik gücü işçi sınıfının teşkil ettiği yığınsal bir birlik sağlamanın söz konusu olduğunu belirtti. Bu birlik gelecekte yeni tipten demokratik halk hükümetinin dayanağı olabilir.

Sözcü, Arjantin üniversitelerinin devrimci aksiyonlarını ve politik savaşa katılmalarının gittikçe arttığı görülen kadınların eylemlerini de anlattı. Ayrıca, küçük burjuvazinin, hattâ orta burjuvaziye mensup geniş tabakaların, katolik kilisesinin ve ordunun bazı çevrelerinin radikalleşmeleri sorunu üzerinde durdu.

Payva yoldaş, Brezilya'da da emperyalizm, diktatörlük aleyhtarı demokratik bir cephe kurulmasının mümkün olduğunu söyledi. Bu memlekette şimdiki rejime karşı geniş bir direniş vardır. Fakat bu direnişin daha yüksek bir düzeye çıkarılması, sendika, köylü ve öğrenci gençlik hareketinin, ilerici görüşlü din adamlarının, bazı politikacıların, çeşitli tabaka ve sınıfların temsilcilerinin birleştirici nitelikte güçlü bir cephede birleşmelerini gerektirmektedir.

Payva yoldaş şöyle devam etti: «komünistler, yığınların bütün eylemlerine — bunlar diktatörlüğe ve onun politikasına karşı sadece dolayısıyla yöneltilmiş olsa bile-büyük bir önem veriyorlar. Halkın somut direnişini örgütleme biçimlerinin durmaksızın aranması, kimin soyut savaş çağrıyla oyalandığını, kimin işi radikal lâkırıdılara boğarak hiçbir devrimci hedef gütmeyeceğinin en iyi ifadesidir. Bundan ötürü, şimdi yığınsal aksiyonlara, savunma durumundan çıkarak — Brezilya'da dikta rejimine karşı genel taarruz gününü yaklaştıracak olan — hücuma geçilmesine her suretle yardımında bulunmamız gerekmektedir.

Böylelikle, hayat, komünist ve işçi partilerinin 1969 yılı uluslararası danışma toplantısı dokümanında ifade edilen şu fikrin doğruluğunu göstermektedir: Birleşik anti-emperyalist ve anti-oligarşik eylemler seyri içinde, ülke ekonomisinde tekeillerin rolünü kesinlikle sınırlama, büyük sermayenin egemenliğine son verme, aynı zamanda sosyalizm için savaşın en iyi biçimde devamını sağlayacak köklü politik ve ekonomik dönüşümleri gerçekleştirme yeteneğine sahip bir politik birliğin bayrağı altında memleketteki bütün demokratik akımları toplama elverişli koşullar yaratılmaktadır.

Marksizm-Leninizm prensiplerinin sarsılmazlığı

«Komünistler, bütün düşmanlarına karşı savaşta Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi prensiplerini azimle savunmayı kendileri için ödev saymaktadırlar.»

Komünist ve işçi partilerinin 1969 yılı uluslararası danışma toplantısının «V. İ. Lenin'in 100. doğum yıldönümü» başlıklı çağrısından.

Konuşmalar sırasında, kıtadaki ideolojik savaş problemleri üzerinde büyük bir dikkatle duruldu. Sözcüler, bu savaşın ulusal kurtuluş hareketindeki yükseliş sonucu olarak alabildiğine sertleştiğini belirttiler. ABD emperyalizmi, halklara karşı uyguladıkları geleneksel baskı metotlarından başka, kurtuluş fikirlerinin yayılmasını önlemek için sık sık ideolojik baltalamalara da başvurmaktadır. «Giderek birleşme» ve «birleşik endüstri toplumu» vb. gibi teoriler bu amaçla alabildiğine propaganda edilmektedir. Bir yandan, kıta halklarının karşılaştıkları sorunlara güye cevap verecek fikirler kalıplanmaya çalışılmaktadır. Çeşitli gelişme teorileri, ABD emperyalizminin himayesi altında entegrasyon plânları vb. hep bu cümledendir. Bu ideolojik saldırının amacı, halk yığınlarını devrimci savaştan alakoymak, saptırmak, onları burjuvazinin etki alanı içinde tutmaktır.

Kaysedo yoldaş, konuşmasında, komünist partilerinin burjuva reformizmi ile savaşmaları zorunluğundan bahsetti. Sözcü, Kolumbiya burjuvazisinin reformist girişimlerinin, özellikle «sosyal-topraksal reform»un suya düşmesinin, emekçilerin gözlerinin açılmasına, onlar arasında Marksist-Leninist ideolojinin yayılmasına yardım ettiğini belirtti. Fakat burjuvazi, işçilerin, köylülerin ve proleter olmıyan tabakaların bir bölümünü hâlâ etkisi altında tutabilmektedir. Bundan ötürü, komünistlerin çalışmalarında başlıca ödevlerden biri reformizme karşı yorulmaksızın mücadele etmektir.

Burjuva ideolojisi çok çeşitli biçimlerde belirlemekte, Lâtin Amerika ülkeleri için tipik olan birtakım politik akımların temelini teşkil etmektedir. *Koen* yoldaş, burjuva nasyonalizminin bir türü olan peronizmin

Arjantin'in politik hayatı üzerinde kayda değer bir etki yaptığını söyledi. Nasyonalizme karşı ideolojik savaşta, Komünist Partisi, gerici burjuva nasyonalizmi ve şovinizmi ile anti-emperyalist milliyetçilik arasındaki farkı daima gözönünde bulundurmıştır. Bundan ötürü, Arjantin komünistleri, faşist korporativizmine yatkın peronizmin sağcı yönetimi ile, peronist ideolojiye kapılmış olan, fakat anti-emperyalist ve anti-oligarşik tutumla eylemde bulunan yığınlar arasına kesin bir sınır çekebilmişlerdir. Bu da, partiye, işçi hareketinin birliğini koruma, peronistlerin esas yığını ve hattâ bazı yöneticileriyle bağlarını sağlamlaştırma olanağı vermiştir. Arjantin halkının diktatörlüğe karşı şimdiki yığınsal eylemleri, emekçilerin ve her şeyden önce komünist işçilerin ve peronistlerin birliği şiarı altında geçmektedir. Peronistlerin şimdiki karakteristik niteliği olan sol eğilim, saflarında sağ ve sol güçler arasındaki ayrışmanın gittikçe daha açık bir nitelik aldığı diğer burjuva ve küçük burjuva parti ve akımlarında da göze çarpmaktadır.

Nasyonalizm konusunda Payva yoldaş da konuştu. Komünistlerin, Brezilya'da 1964 darbesinden önceki on yıl içinde geniş ölçüler almış olan milliyetçilik hareketine katıldıklarını söyledi. Ama komünistlerin bu harekette hüküm süren burjuva ve küçük burjuva görüşleriyle uyuşma davranışına düşmediklerini, tam tersine, yönetici rollerini pekiştirmeye çalıştıklarını belirtti. Komünistler ulusal çıkarları savunurken enternasyonal ödevlerini daima gözönünde bulundurmuşlardır. Onlar ABD emperyalizmine karşı savaşta, onun yalnız Brezilya halkı için değil, bütün dünya işçileri için de en kötücül düşman olduğunu hesaba katmışlardır ve katmaktadırlar.

Koen yoldaş, işçi sınıfının hegemonyasını pekiştirmeyi amaçlayan ideolojik savaşın, aynı zamanda Arjantin aşırı «sol»ları grubunun silâh edindikleri sözümona «nasyonal Marksizm»e karşı da olanca şiddetiyle yöneltildiğini belirtti. Proleter olmanın teorisini ve görüşlerin yayılması nedenleri üzerinde dururken, politik bakımdan olgunlaşmamış olan ve Arjantin koşullarının «olağanüstülüğü»nü iddia eden görüşler için elverişli bir ortam teşkil eden geniş halk tabakalarının devrimci savaşa katılmalarına işaret etti. Memlekette Marksizm ve sosyalizm firması altında, demokrasiyi, devrimin topraksal ve anti-emperyalist karakterini, işçi sınıfının yönetici rolünü, işçi-köylü birliği ve anti-emperyalist güçlerin geniş cephesi gereğini reddeden nice «teoriler» propaganda edilmektedir. «Sol» ekstremizm, proleter olmanın, bireyci ideolojinin somut örneğidir. Bunun taraftarları, proletaryanın tekcephe kurmak üzere halk yığınlarıyla birlik olma fikrini de reddetmektedirler. Bunlar gerçekte uyduculuğu öğütüyorlar ve işçi hareketini parçalanıp dağılmasına doğru götürüyorlar. Fakat işçi sınıfı arasında bu gibi görüşlere pek de önem veren yoktur.

Kaysedo yoldaş, proletarya saflarının köylü ve şehir küçük burjuvazisi ortamından gelen yığınlarla çoğalması olayının, Lâtin Amerika işçi

hareketini olumsuz yönde etkilediğini, zira proleter olmıyan unsurların en çok anarşik sendikalizm, sağcı oportünizm ve sol aşırılığa eğilimli olduklarını belirtti. Lenin haklı olarak şunları yazmıştı: «Taktikle ilgili geçici anlaşmazlıkları doğuran en köklü sebeplerden biri, işçi hareketinin büyümesi olayıdır. Harekete yeni yeni «kura»ların girmesi, emekçi yığınlarından yeni tabakaların kazanılması, teori ve taktik alanında bazı kararsızlıkları, eski hataların tekrarını, eskimiş görüşlere ve eylem tarzlarına geçici olarak dönüşü vb. kaçınılmaz surette beraberinde getirir. Bu kuraların «eğitimi» için her memleketin işçi hareketi zaman zaman büyük enerji, dikkat ve zaman harcamaktadır.» (Toplu eserleri, c. 20, s. 65).

Payva yoldaş da komünistlerin burjuva ve küçük burjuva ideolojisine karşı savaşından bahsederek şunları belirtti: «Çin ekstremistlerinin tutumu, Brezilya'daki komünist hareketi için de çok zararlı sonuçlar verdi. Brezilya Komünist Partisi'nden 1960 yılları başlarında çıkarılmış olan bir grup bölücü de, Çin ekstremistlerinin silâh edindikleri «arasız devrim» Trockist tezine dört elle sarıldılar. Bunlar dünya komünist hareketine ve onun öncü kolu olan SBKP'ye karşı şiddetli bir iftira kampanyasına giriştiler.»

Sözcü şöyle devam etti: «Öte yandan bazı aşırı «sol» unsurlar da, reel kuvvetler oranını, objektif ve sübjektif koşulları gözönüne almadan Küba devrimi deneyini kopya etmeye yelteniyorlardı ve hâlâ da yelteniyorlar. Evet, Küba devrimi derin yankılarla kıtayı sarsmıştır. Biz bunu geleceğe sıçrama tahtası olarak niteliyebiliriz. Bu, gerçekte, bütün Lâtin Amerika halklarının zaferiydi. Bu zafer yeryuvarlağının Batı yarısında da sosyalizmi kurmanın mümkün olduğunu gösterdi. Fakat Küba deneyinin tek yanlı yorumu, Brezilya komünistlerinin sıralarında birçok sorun üzerinde, özellikle devrim koşulları ve savaş biçimleri, proletaryanın ve müttefiklerinin rolü vb. konuları üzerinde anlaşmazlıklara yol açtı.»

Sözcü şunları ekledi: «Emperyalizm, işçi sınıfının tarihsel rolünü inkâr eden, sosyal devrimin yerine bilimsel-tekniksel devrimi (halk kapitalizmi, giderek birleşme, tüketim toplumu, sosyal entegrasyon vb.) koyan yeni yeni anti-Marksist doktrin ve teoriler ortaya atıp duruyor. Aynı zamanda anti-emperyalist cephenin proleter olmayan tabakaları arasında, yine proletaryanın tarihsel rolünü inkâr eden ve dolayısıyla komünist partilerinin yöneticilik rolünü inkâra varan fikirler, görüşler, teoriler beliriyor. Bunlara göre, devrimin itici gücü köylüler oluyor, yöneticilik rolünü de üniversiteliler, aydınlar veya askerler oynuyorlar.»

Ortega yoldaş, bu anti-marksist ve anti-leninist görüşlerin son zamanlarda Venezüellâ Komünist Partisi'nde en açık biçimde kendini gösterdiğini belirtti. Fikirleri liberal katkılı neo-troçkizm ve Marküze'cilik karışımından ibaret olan T. Petkof, bu anti-marksist ve anti-leninist görüşlerin Venezüellâ ortamındaki ifadecisi oldu. Petkof ve taraftarları, komünist partilerinin rolünü ve işçi-köylü birliğinin önemini inkâr etmekte,

Venezüellâ proletaryasının hizmetlerini, dünya sosyalizminin ulaşımını küçümsemekte, proletarya enternasyonalizmine karşı çıkmakta ve doğrudan anti-sovyetizm mevzilerine geçmektedirler.

Sözcü şöyle devam etti: «Venezüellâ komünistleri, bu «teori»lere karşı, ileri karakolunu Sovyetler Birliğinin teşkil ettiği sosyalizmin yüceliğini, komünist partilerinin hayati gücünü, işçi sınıfının tarihsel rolünü, proletarya enternasyonalizmi prensiplerine bağlılığı belirterek azimli bir savaş yürütüyorlar.»

Toplantıda söz olan daha birçok yoldaş, proletaryanın ve komünist partilerinin yönetici rolünü pekiştirmenin önemini somut örneklerle belirtmeye çalıştılar. *Milyas* yoldaş, Şili koşullarında ideolojik savaşın özgül-lüğünü belirterek, Şili işçi sınıfının, Halk Birliği koalisyonuna katılmak için hegemonyasının biçimsel olarak tanınmasını veya bloku yönetme hakkını şart koşmamış olmakla beraber, toplumun ilerici sınıfı olduğunun bilincine vardığını söyledi. Proletarya, devrimci sürecin gelişmesiyle, bir yandan da Halk Birliğinin sağlamlaşması için çaba göstererek hegemon olmaktadır.

Sözcü daha sonra şunları söyledi: «Şili komünistleri, ideolojik çalış-malarıyla, yığın hareketinin, sınıf düşmanına karşı savaşın somut ödevleri arasında bağlantı kuruyorlar. Proletarya, anti-emperyalist, demokratik ve devrimci koalisyonda hegemon olmaya, bu rolün sadece tarihsel olarak kendisine verilmiş olmasından ötürü değil, kahramanlıklar gösterdiği savaş yolu boyunca bütün kendisiyle birlikte ilerlemek isteyenlerin yönetici olmak hakkını elde ettiğinden ötürü çaba gösteriyor.

Lâtin Amerika komünistlerinin ideolojik savaşının merkezinde yer alan çetin problemlerden biri de devrimci savaşın biçimleri sorunudur. Konuş-masında bunu konu edinen *Payva* yoldaş, Brezilya'nın bugünkü koşullarda tutulması gereken biricik doğru yolun silâhlı savaş yolu olduğu iddiasındaki aşırı sol görüşleri eleştirdi. Ve Lenin'in, daima gözönünde bulundur-mamız gereken şu öğüdünü hatırlattı: «... Marksizmi, sosyalizmin bütün ilkel biçimlerinden ayıran özellik, hareketi, belirli bir savaş biçimiyle bağlamasıdır.» (c. 14, s. 1).

Arias yoldaş, Şili'de Halk Birliği'nin elde ettiği zaferin, Lenin tarafından ileri sürülen bu fikri doğruladığını söyledi. Açıkça görülüyor ki, silâhlı savaşın Lâtin Amerika için güya biricik elverişli biçim olduğu teorisini yaymaya çalışanlar, köylülerin devrimci olanaklarını aşırı derecede büyüt-tükten, zaferle sonuçlanan Küba devrimci deneyini yanlış yorumladıktan başka, her ayrı memleketin somut durumunu gözönüne almaya da yanaş-mamaktadırlar. Bugün yalnız Şili'de değil, Peru'da da köklü devrimci dönüşümler süreci gelişmektedir. Ve hiç kimse, bu sürecin şimdiye kadar nispeten barışçı yoldan geliştiğini inkâr edemez.»

Sözcü şöyle devam etti: «Emperyalist müdahale veya iç gericiliğin gireceği bir komplo olanağı da gözden uzak tutulamaz elbette. Fakat, olayların gidişi en çeşitli savaş biçimlerinden yararlanmak gerekliliğini gittikçe daha açık olarak göstermektedir. Devrimci süreç, «gerillâ savaş» teorisi taraftarlarının öğütledikleri dar yoldan ayrı doğrultuda da gelişebilir ve gelişmektedir. Devrim yollarının seçimi, somut tarihsel objektif ve sübjektif koşullara, her memleketin özgül koşullarına bağlıdır.»

Koen yoldaş, konuşmasında, komünistlerin çeşitli savaş metotlarını benimsemeleri ve uygulamaları konusuna değindi. Sözcü her şeyden önce, yığınların öz savunmasının gelişmesine yardım eden aktif grev ve yığın eylemleri gibi biçimlere işaret etti. Payva yoldaş da, bu konuda, Brezilya «sol»larının yığınlara dayanmadan «direkt eylem» grupları örgütleme pratiğine karşılık, emekçilerin öz savunmalarının örgütlenmesi gerektiğini söyledi.

Toplantıya katılanlar, devrimci hareket temsilcilerinin bazıları tarafından parlamento eyleminin küçümsenmesini eleştirdiler. Milyas yoldaş, Marks, Engels ve Lenin'in, sınıf savaşını gözönüne almaksızın, devlet, demokrasi, kültür, kanun, iktidar vb. gibi kavramları putlaştıranlara karşı çıktıklarını hatırlatarak şunları belirtti: «Hükûmetin, komünistler de girmiş olsa, karakterini yine de değiştirmediyi düşünöenler var. Böylelerine göre yalnız burjuvazinin çıkardığı halk aleyhtarı kanunlar değil, aynı zamanda işçi sınıfının ve halkın mücadelesi sayesinde kabulü sağlanan kanunlar da önemsenmiyebilir. Yani bu adamlar, demokratik özgürlükleri âdeta «ahmak tuzağı» sayıyorlar.

Şili komünistleri bu derecede ilkel ve Leninizmden uzak görüşleri hiçbir zaman benimsememişlerdir. Şili komünistleri, halk hükûmetinin yaratılması olayı ile anayasal yoldan iktidara gelinmesi arasında uzlaşmaz çelişki görenlerle de aynı fikirde değillerdir. Komünistler geçmişten miras hukuksal kurumları hiç de idealize etmiyor, ama bunların diyalektik gelişmeleri olanağını da gözden uzak tutmuyor. Asıl mesele, emperyalist ezgi ve egemenlik makinesinin yok edilmesidir. Fakat, yıkadığı bebeği de kirli su ile birlikte atan kadının hatasını tekrarlamak doğru olmaz. Bir başka deyişle, komünistlerin meramı, mevcut kurumlardan her birini pratik hayatta halkın kendi başına sınaması ve peşin hükümlere değil, tarihsel gelişmeden doğan objektif zorunluğa dayanarak bunları temelinden değiştirip yenisbaştan kurmaya girişmesidir.

Toplantıya katılanlar, kıtadaki komünist hareketinin her kolunun ulusal ve enternasyonal ödevleri arasındaki bağıntıyı oybirliğiyle belirttiler. Koen yoldaş, Lâtin Amerika komünist partilerinin, ulusal ödevleri gerçekleştirmek uğrunda savaşırken, aynı zamanda enternasyonal ödevlerini yerine getirmekte olduklarına işaret etti. Milyas yoldaş da şunları söyledi: «Düşmanlarımız, Şili Komünist Partisi'ni proleter enternasyonalizmi

mevzilerini terketmeye zorluyorlardı. Bizi, Sovyetler Birliği'yle, bütün sosyalist dünyayla, Küba devrimiyle, bütün kardeş partilerle dayanışmadan vazgeçtiğimiz takdirde, güya daha başarılı olarak ilerleyebileceğimize inandırmaya çalışıyorlardı. Fakat Şili komünistleri proletarya enternasyonalizmi prensiplerine daima bağlı kalmışlar ve bu prensiplerin sarsılmazlığını devrimci savaşta başarının koşulu saymışlardır.

Santiago'da yapılan fikir değiş-tokuşu toplantısında, Lâtin Amerika komünist partileri temsilcileri, kıtadaki kurtuluş savaşının yeni gelişmesiyle, işçi sınıfının bu savaştaki rolü, komünist ve işçi partilerinin teori ve pratiği ile ilgili aktüel sorunları böylece görüştüler. Santiago toplantısı Lâtin Amerika'da bu konuda yapılan ilk toplantıydı. Bunun, yakında Halk Birliği hükümetinin iktidara gelişinin birinci yıldönümünü kutlayacak olan Şili başkentinde yapılmış olması politik önemini özellikle artırmış, görüşülen sorunlar doğrudan doğruya bugünkü Lâtin Amerika problemleriyle *bağlanmış*tır.

Toplantı, Lâtin Amerika işçi hareketi ve komünist partilerinin karşılaştıkları bütün büyük problemlerde, fikir değiş-tokuşu yapan bu partiler temsilcilerinin görüş birliğinde olduklarını gösterdi. Görüşmelerde, anti-emperyalist, anti-oligarşik ve demokratik savaşın zaferle sonuçlanmasının, ancak bu savaşa işçi sınıfının katılmasına, onun politik öncüsünün yöneticilik rolünü oynamasına, proletaryanın geniş yığınları halkçı tekcephede ve kendi yönetimi altında toplama kabiliyetine, Leninci devrim teorisini yaratıcı biçimde uygulama, Lâtin Amerika proletaryasının ulusal ödevleriyle uluslararası işçi sınıfının enternasyonal ödevlerini iyice bağdaştırma beceriğine büyük ölçüde bağlı olacağı açıklıkla belirtildi.

Konuşmalarda ileri sürülen ilkesel önemli hususlardan biri de, kıtanın bir sıra ülkesinde artık gündem konusu olan halk egemenliği sorunu. Bunu sağlama yol ve araçlarının hepsi, bütün çeşitliliğine rağmen, ortak bir yasallığa dayanmaktadır. Bu yolda ancak yığınsal savaşı geliştirmekle, bütün ilerici güçleri proletaryanın ve devrimci öncüsünün yönetimi altında birleştirmekle zafere ulaşılabilir.

Sadece bir toplantı çerçevesi içinde bütün olgunlaşmış sorunların tamamıyla görüşülmesi, örneğin köylülüğün, üniversite gençliğinin, aydınların ve kadınların kurtuluş savaşında proleteriyadan yana oynayacakları rolün enine-boyuna belirtilmesi elbette olanaksızdır. İşçi sınıfının kendi birliği, işçi partileri arasında ittifak problemi, geniş koalisyonların yönetiminde plüralizm sorunu daha etraflı bir incelemeye değer. Burjuva ve küçük burjuva ideolojisiyle, oportünizm ve revizyonizmle savaş problemlerinin etraflı olarak işlenmesi kadar, kıtanın çeşitli ülkelerinde san

zamanlarda yaygınlaşmış olan «aşırı sol»un köklerinin belirlenmesi de Lâtin Amerika'da devrimci sürecin bundan sonraki gelişmesi bakımından önem taşımaktadır.

Bununla ilgili olarak, toplantıya katılanların, kıtadaki devrimci hareketin en önemli sorunları üstüne bu gibi fikir değiş-tokuşu karşılaşmaları pratiğinin devam ettirilmesi hakkındaki teklifi herkes tarafından olumlu karşılanmıştır. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi redaksiyonu, bu konuların görüşülmesini devam ettirmeye ve sayfalarında diğer Lâtin Amerika kardeş partileri temsilcilerinin konuşmalarını yansıtmaya hazırdır.

Demokrasi reportajı

Sosyalizm emekçi insana birçok şey kazandırdı. Onu üretim araçlarının sahibi haline getirdi ve devlet yönetimi dümenini kendisine emanet etti. Bu sonuç belirleyici devrimci kazanımlardan başka, her emekçinin işletme yönetimine, günlük hayati sorunların çözümlenmesine doğrudan doğruya katılma olanağına kavuşmuş olmasının da büyük bir önemi vardır. Kaldı ki, bu katılma, gelişmiş, olgun sosyalist toplumun yaratılmasıyla giderek daha geniş ve eylemsel bir nitelik kazanmaktadır.

Dergimizin redaksiyon kurulu, okuyucularımızın — özellikle kapitalist memleketlerdeki — arzularını yerine getirmek üzere, bu konuda bir dizi reportaj yayınlamayı kararlaştırdı. Okuyucularımıza bu diziden ilk reportajı sunuyoruz. Bu reportajda, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde üretimin yönetilmesine emekçilerin nasıl katıldıkları anlatılmaktadır.

Direktör Aust için zor bir gün

Direktör Aust, Saksonya-Noyştad'da «Forşrit» kombinasının 1 numaralı fabrikasını yönetmektedir. «Forşrit» ADC'nin başta gelen işletmesi sayılıyor. Bunun nedeni de bu işletmede modern tekniğin uygulanmakta olmasından ibaret değildir. Bu kombina, örneğin, elektronik tekniğin yakın geçmişte kurulmuş dev işletmesi olan ve araştırma bölümü de yeni Drezden merkezinde en heybetli yapılardan birini teşkil eden «Robotrona»dan gözle görülür farklarla ayrılmaktadır. «Forşrit» Saksonya'nın çeşitli şehirlerine serpilmiş değişik profilli ve irili-ufaklı yirmi kadar fabrika demektir. Bunlar şimdi, büyük sayıda köy ekonomisi makineleri üretiminin örgütlenmesi için, bir tek kombinada birleştirilmiştir. Kombinada enerji ve becerikli kimseler çalışmakta, bunlar üretimi süratle yeniden ayarlamakta, hızla genişletmekte ve plânları başarıyla yerine getirmektedirler. Bunun için de kombina emsalı arasında haklı olarak başta gelmektedir. Ne var ki, bunlar eski fabrikalardır ve bu yüzden buralarda üretimin yoğunlaştırılması ve yeniden örgütlenmesi başka yerlere kıyasla daha büyük bir dikkat gerektirmektedir.

Ve direktör Aust, bu yılın Ocak ayındaki hesap verme toplantısında da işçilere aynı şeyden, yani rasyonalizasyondan söz etmeye hazırlanıyordu. Fabrika, yeni tipten hayvan yemi makinesi üretimine hazırlanmaktaydı. Durum epeyce karmaşıktı. Fakat direktör, emeğin bilimsellikle örgütlen-

mesi temeli üzerinde üretimin kökten yetkinleştirilmesi sorununu da söz konusu ediyordu. Yeniden-kuruluş projesi fabrikanın mühendisleri tarafından hazırlanmıştı. Emek verimliliği, öngörü hesapları gereğince, göze çarpar biçimde artıyordu. Plânın başarıyla yerine getirileceği anlaşılıyordu. Ve toplantıda, direktör, bu ruhta raporunu okudu.

Ne var ki, işçiler söz alıp konuşmaya başladıktan sonra, projenin direktörün zannettiği kadar iyi hazırlanmadığı görüldü. Emeğin gerçekten bilimsellikle örgütlenmesi bütünsel bir çalışma ve yaşama koşulları kompleksini kapsamalıydı. Projede ise daha çok teknolojik değişiklikler gözönüne alınıyordu. Çalışma ve dinlenme koşulları az düşünülmüştü. Fabrika yapıları eskiydi. Bu yapılarda işçilerin kahvaltı edebilecekleri, dinlenebilecekleri, hattâ brigad (ekip) toplantıları yapabilecekleri yerler yoktu. Çalışma yerlerinin durumu da pek elverişli değildi; aydınlatma tertibatı yetersizdi.

Tek sözle, toplantı, projeyi, daha işlenmesi isteğiyle iade etti. Şu da var ki, ADC'nde yürürlükte olan hükümlere göre, yöneticilerin emekçiler önünde hesap verdikleri her toplantıda bir protokol hazırlanır ve sonra bu protokol direktörlüğe ve sendika komitesine verilir. Direktör bu belgede saptanan tedbirler hakkında parti örgütüne, daha üst katlara ve tabii daha sonraki toplantıda da fabrika kolektifine bilgi vermek zorundadır.

Evet, proje iade edilince, hemen gereğini yapmak gerekti. Kaybedilecek vakit yoktu. Yeni makinenin seri halinde üretimine, ASBP VIII. Kongresine, yani Haziran ayına kadar başlanması kararlaştırılmıştı. Projenin ıslahı için dört çalışma grubu görevlendirildi. Çok geçmeden bu grupların teklifleri gelmeye başladı. Ve o zaman direktör bu teklifleri gözönüne almanın zor olduğunu gördü. Her brigad için fabrikada dinlenme yerleri ayrılması ve buraların döşenmesi biraz inşaat işi de gerektiriyordu. Ama bunu yapacak kimse yoktu. Bütün inşaatçılar üretimin yeniden-örgütlenmesi işine koşmuşlardı. Direktör de, ne yapsın, durumu böylece işçilere bildirdi. Bunun üzerine kendisine sordular: Bu işlerin finansmanı için para var mı, yok mu? Para vardı. Fabrika, plânlarını gerçekleştiriyordu ve kârdan ayrılarak fabrika fonuna yatırılan para yeterliydi.

— Peki, dediler işçiler, bize materyal verin. Gerekli dinlenme yapılarını boş zamanlarımızda kendimiz yapacağız.

Atelyede böylece kurulan küçük brigad dinlenme köşelerini gözlerimle gördüm. Bunlar epeyce elverişli ve şirin köşecikler olmuştu. İnşaatçıların canla-başla çalıştıkları belliydi.

Bu olayları, bize, son aylarda direktörün hiç hoşnut olmadığı ve en çok hoşuna giden hesap verme toplantısının hangisi olduğu sorumuza karşılık olarak fabrika aktivistleri — parti komitesi, sendika komitesi ve

üretim komitesi üyeleri — anlattılar. Onlara göre en iyi hesap verme toplantısı, direktörün, yeniden-örgütlenme projesine ilişkin bütün düzeltme kayıtlarının gözönüne alındığını bildirdiği Mart toplantısıydı. Bizim görüşmemizde direktör yoktu. Onu daha sonra atelyede gördük. Kendisine sordum:

— Arkadaşlarınız, sizin en memnun olduğunuz ve hiç memnun olmadığınız hesap verme toplantısının hangisi olduğunu böylece söylerken, isabet göstermişler midir?

Derhal şu cevabı verdi:

— Hayır. Direktör için genellikle memnuniyet verici hesap verme toplantısı yoktur. Daima bazı eksiklikler bulunur ve eleştiriler yapılır. Zaten böyle olmasa, bu hesap verme toplantıları gereksiz olurdu.

Prof. Gilbrayt ve elektrik teknisyeni Şnayder

İşletmelerde yaptığımız görüşmeler, sosyolog Dr. Haan ve Prof. Rittershaus'un ASBP MK'ne bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde anlattıkları olayları sık sık hatırlatıyordu. Bu sosyologlar, birkaç işletmede emekçilerin demokratik aktivitesinin en çeşitli belirtilerini incelemişler. Ve işletmenin birinde doğrudan sormuşlar:

— Üretimin yönetimine katılma olanağınız var mı?

Emekçilerin yalnız % 25'i kesinlikle «Evet» demiş. Bu toptan değerlendirmeden farklı olarak, aynı kişilerin diğer daha somut bazı sorulara verdikleri cevaplardan, demokratik aktivite sisteminin, çalışanlardan şu veya bu biçimde % 80 kadarını kapsadığı anlaşılmış. Demek ki, işçiler yönetime reel surette bu kategorilerde katılmalarını henüz gereken ölçüde kavramış değillerdir. Bir yandan, bu olay, hergünkü genel sorunlarla ilgili kararlar alınmasına katılmayı işçilerin gayet doğal saydıklarını belirtiyor. Öte yandan, burada bilincin, olagelen ve sürekli biçimde hayata giren değişikliklerden geri kaldığı göze çarpıyor. Emekçilerin yönetime katılmasına ilişkin soruların ortaya atıldığı her yerde, bunu, belirli, zorunlu ve yasal olarak saptanmış biçimlerin, yani fabrika parti örgütünün, idare, sendika, üretim toplantıları, üretim komitesi, uzlaştırma komisyonu, işçi-köylü denetimi, işletmenin çalışmaları hakkında emekçilere bilgi verme vb. işlerinin gidişini denetleme eylemine dair ayrıntılı bir anlatım izliyordu. Bunlar idarenin istese de yarıçizemeyeceği biçimlerdir, zira kanun buna müsaade etmez. Fakat iş grubu gibi bir biçim hiçbir kanunda yazılı değildir, hiç kimse için de zorunlu değildir. Böyle bir biçim, söz konusu listenin hiçbir yerinde yoktur. Ama her hangi bir somut işi — örneğin Noykirk'de otomatik hat meydana getirilmesini — sorduğum zaman, her yerde çeşitli vesilelerle kurulan iş gruplarından söz ediyorlardı. Nihayet Drezden'deki «Oto Buhvits» fabrikasında, bana,

bu iş grubunun nasıl bir şey olduğunu, kimlerden oluştuğunu ve ne iş gördüğünü anlatmalarını özel olarak rica ettim. Ve işte ADC'nde bugün herhalde hiçbir üretim kollektifinin gerçekleştirmeden geçemeyeceği ras-yonalizasyon konusuyla ilgili olarak bana şunları anlattılar:

«Oto Buhvits» fabrikası eski bir elektro-teknik işletmesidir. Çok miktarda ihraç ürünü vermektedir. Demek ki yüksek vasıflıdır. Fakat bugüne kadar da üretim, genellikle ürün nomenklatürü epeyce kabarık parçalı üretim veya küçük seri üretimi niteliğindedir. Bundan ötürü şu karar geldi: Nomenklatür azaltılmalı, güçler tek tür ürün üzerinde yoğunlaştırılmalı, daha büyük seriler yapılmalıdır. Ulusal İşletmeler Birliği yatırım sermayesi ayırmıştır. Bu paralar yatıp durmamalıdır, yeniden-örgütlenme vâdesi kısadır, buna sığmaya çalışılmalıdır.

Fabrika yöneticileri şöyle düşündüler: Yürüyen şeritler kurma varyan-tını seçmek, bunun projesini hazırlamak, araç ve gereçlerini ısmarlamak, sonra monte etmek, taşıt problemlerini çözmek ve bütün bu işleri birkaç ay içinde başarmak gerekiyor.

Bu durumda, verilen vâde içinde özellikle yönetim ödevleriyle başa çıkamıyacakları anlaşıyordu. Böylece, işi yeni bir tarzda tutma fikri doğdu. Ve sekiz çalışma grubu kuruldu: Örgütlenme işleri, depolama işleri, taşıt ve ulaştırma, tesviyecilik işleri, elektro-montaj ve deneme işleri, emek ekonomisi, tesisat konstrüksiyonu, yürütümün kontrolü, enformasyon ve propaganda grupları . . . Bu kuruluş ve hızlandırma geçiciydi. Ödev-lerin yerine getirilmesiyle, grupların varlığı da sona erdi. Gruplara katılan bazı işçiler başka işden serbest bırakılıyor, bazıları ise kendi işlerini de sürdürerek gruplarda çalışıyorlardı. Enformasyon grubu bültenler çıkarı-yordu. Bütün fabrika, bu bültenlere bakarak, her an hangi sorunların çözümlenmekte olduğunu ve kime ne yardımda bulunulması gerektiğini öğreniyordu. Bültenlerden biri sırf «fikir yarışması»na hasredilmişti (Buna Amerikan teknokrasisinde «beyin fırtınası» deniliyor. Fakat Amerikan idare bilimi, bunu, işçiler de dahil olmak üzere bütün fabrikanın değil, sınırlı bir grup uzmanın çalışma metodu olarak salık veriyor).

Elektrik teknisyeni Şnayder şunları anlatıyor:

— Beni elektro-montaj çalışma grubuna verdiler. Bir mühendis ve üç işçi olmak üzere dört kişiydik. Biz, işçiler, başlangıçta mühendislerle nasıl çalışacağımız ve onların bize karşı nasıl davranacakları endişesiyle çekin-gen duruyorduk. Kaldı ki, yazı masasına oturmak, kâğıtlar, dosyalar karıştırmak pek alışık olduğumuz iş değildi. Fakat çok geçmeden, kollektifteki arkadaşların iyi insanlar olduğu ve gerçek bir çalışma havası hüküm sürdüğü kanısına vardık. İlkönce, genel plânı görüştük, sonra herkes ödev aldı ve fikirlerini yazılı olarak belirtmeye koyuldu. Daha sonra bütün fikirleri bir teklif tasarısında topladık ve bunu işçilerin önünde savunmak

üzere atelyelere gittik. İşçilerin yaptıkları kayıtları da gözönüne aldıktan sonra, hazır proje ödevimizi hesaplanmak üzere konstrüktörlere verdik. Biz hepimiz uzun süre atelyelerde çalışmış kişiler olduğumuz için, bu işimizi çabuk başardık. Acaba grubumuzun yönetmeni olan mühendisle görüş farklarımız var mıydı? Evet, elbette vardı. Kendisiyle epeyce tartıştığımız da oldu. Tartışmalar sonucunda onun bizim fikrimize yanaşmak zorunda kaldığı da oldu mu? Evet. Örneğin, çalışma yerleri örgütü konusunda ona fikrimizi kabul ettirdik. Biz, işçinin çalıştığı yerde bütün âletlerin bulundurulmasını teklif ettik. Mühendis, teorik düşünerek, şu veya bu âletlerin gereksiz olduğunu söylüyordu. Biz fikirimizde ısrar ettik. Ve bunu kendisine kabul ettirdik. Peki, haklı çıkmadığımız oldu mu? E, evet, oldu . . . Ben daha önce yapılarda montajcılık yapmışım. Âleti direğe takıyor ve — hesaplamaya pek kulak asmadan, sadece tecrübemize dayanarak — kaldırıyoruz. Fabrikada yürüyen şerit kuruluşunda da böyle bir «teknoloji» teklif ettik. Ama mühendis tabanın dayanamayacağı kadar yükümlenmesi halinde avaryalar olabileceğini ispat etti.

Fabrikanın tesviye atelyesi yönetmeni Yušten'in fikri:

— Bence ancak mühendislerle yüksek vasıflı işçilerin iş birliği sayesinde başarıya ulaşılabildi. En zayıf grup, yalnız pek cerbezeli de olmayan bir tek işçinin katıldığı gruptu. Bu grup hazırladığı projeyi atelyede işçilere sunduğu zaman epeyce düzeltmeler yapıldı ve projenin yeniden işlenmesi için çok vakit kaybedildi. Ama Şnayder'in katıldığı grubun tekliflerine hemen hemen hiç kimse bir şey ekliyemedi.

Okuyucularımız bu kadar basit olayların böylesine ayrıntılarıyla anlatılmasından yakınmasınlar. Burada yeni bir oluşma söz konusudur. Bu, üzerinde düşünölmeye değer bir oluşmadır. İşçilere memleketi yönetme sanatının öğretilmesi sorunu üzerinde V. İ. Lenin'in ne büyük bir dikkatle durduğunu hatırlıyalım. Lenin en yığınsal işçi örgütü olan meslek birliklerine (sendikalara) her şeyden önce kendine özgü bir okul, komünizm ve yönetim okulu gözüyle bakıyordu.

O yıllarda Rus işçisi devrim savaşlarında sınıfsal bilinçlenmesini ispat etti. Fakat o pek de okumuş değildi; kapitalist patron'unun öğrenimine hiç de önem vermiyordu. Elektrik teknisyeni Şnayder'e gelince, onun arkasında yalnız sekiz yıllık öğrenimi değil, emek öğrenimi ve fabrikadaki çalışma yılları da var. Onun arkasında aynı zamanda ADC'nin yirmi yıllık sosyalizm kuruculuğu, ASBP'nde 25 çalışma yılı ve nihayet Sovyet işçilerinin yarım yüzyıllık tecrübesi var. Ve eğer bugün fabrika yönetimi, hayatın zorlamasıyla, onu, yalnız yürütüm sürecinde değil, hazırlık ve kararlaştırma sürecinde de mühendisle yanyana koyuyorsa, bu elbette öğrenimin faydasının bir kanıtıdır.

Burada, bir karşıtlık çağrışımlı, en modern burjuva teorilerini anımsamak kaçınılmaz oluyor. Batı toplumiliminin en yüksek «ulaşımlarından»

biri, C. Gilbrayt'ın «yeni endüstri toplumu» teorisidir. Bu teorinin sahibi, burjuva memleketlerinde reel egemenliğin kapitalistlerden, teknokratların, yetenekli kişilerin eline geçtiği iddiasındadır. O bunu çağdaş üretimin alabildiğine karmaşık bir nitelik almasıyla açıklıyor; bundan ötürü de yetenekli kişilerin aldıkları kararın, itibari egemenliğe sahip bulundukları halde işe daha az âşına olanlar tarafından gözden geçirilemeyeceğini söylüyor . . . Biz burada kapitalistlerin artık egemenliği «kaybettiklerini» C. Gilbrayt'ın ne denli inandırıcı olarak ispatladığını tartışmıyacağız (sermayelere sahip olanların, bilgi sahibi olmakta da daha iyi olanakları elde tuttuklarını hatırlatmak yeter). Ve yetenek konusunun egemenlik sorunuyla belirli bir ilişkisi olduğunu kabul edeceğiz. Fakat asıl önemli olan şudur: Burjuva ölçülerine göre hayli cesur olan (ve bu cesareti yüzünden de tutucular tarafından eleştirilen) bu teori bile, egemenliğin sömürücü bir azınlığın elinden çıkıp aynı nitelikte bir diğer azınlığın eline geçmesinden fazla bir şeye dokunmuyor. Ve kapitalizm ile sosyalizmin birbirine yaklaşması teorisi de bu temel üzerinde kuruluyor.

Şüphe yok ki, sosyalizmde de bilimsel-tekniksel devrim, yeteneğin önemini kesinlikle artırıyor. Fakat burada önemi artan yetenek, Gilbrayt'ın düşündüğünden farklı olarak, yalnız bir eliti değil, herkesi yetenekli kılmakta kullanılıyor. Esasen sosyalist ülkenin bütün vatandaşları kamu-laştırılmış üretim araçlarının sahipleridirler. Ve aynı zamanda üreticidirler. Ve giderek yönetime de katılmaktadırlar. İş gruplarının meydana getirilmesi bu süreçte ilginç bir adımdır. Bu gruplar ortak yönetim sorununun çözümlenmesinde mühendislerle işçilerin elbirliği yapmaları bakımından ilginçtir. Bunlar aynı zamanda hareketli oluşlarıyla, yani çalışmalara bugün birinin, yarın başkasının, eni-sonu emekçiler çoğunluğunun katılımıyla ilginçtir.

«İyi» Nekerman'a, kurnaz Draker'e ve emekçilerin egemenliğine dair

Bugün ADC emekçilerinin sahip oldukları her şey kendi ellerinin ürünüdür. Hattâ turistlerin ilgiyle seyrettikleri ortaçağ sarayı bile, çokçası, yalnız geçmiş yılların büyük ustasının değil, aynı zamanda ADC'nde şimdiki kuşaktan mühendis ve işçilerin de yapıtı olarak görünmektedir. İkinci Harbin sonuna sayılı günler kaldığı bir zamanda Amerikan hava kuvvetlerinin bombaladığı Drezden'de yapıların % 85'i yıkılmıştı. Bugün yeni Drezden ile, tarihsel galerinin bulunduğu Zwinger de dahil olmak üzere ayakta kalabilmiş bütün değerli yapıları kapsıyan eski Drezden yanyana yükseliyor. Netekim, şehrin yeni merkezinde hârikulâde modern yapılarla, içinde Alman şehirlerinin ayrılmaz bir parçası olan Ratskeller-izbe'nin bulunduğu eski belediye yapısı yanyanadır. Eski belediyede en küçük ayrıntılara kadar her şey ihya edilmiştir. Duvarlarını, evvelce olduğu gibi, yine ortaçağ stiliyle ortaçağ bilgeliklerini yansıtan özdeyişler süslemektedir. Bu izbede Drezden'li yoldaşlarla oturup yerli bir «Radebeul»

şarabı içtiğimiz masada, tam karşımıza raslıyan bir özdeyişi hep beraber okuduk: «Kılıksız balık, hatasız insan olmaz. Onun için birbirimizi incitmiyelim». Arkadaşların dediğine göre, ünlü Batı Alman sanayici ve tüccarı Nekerman bu eski özdeyişi kendisine politik şiar edinmiş. O, memleket içinde ve dışında sınıfsal barış ögütüyor. Sosyalist ülkelerle ticaret ilişkileri kurulması gibi pek de itirazla karşılanamayacak bir fikri tutuyor. Ve söz konusu sınıfsal barışı da elbette kendine göre koşullar içinde düşünüyor. Tek sözle, o da kılıksız balık.

Kapitalistler için, sömürdükleri sınıflarla barış çok elverişlidir. Bu maksatla, yalnız ortaçağ bilgeliklerinden değil, çağdaş «bilim»den de faydalanırlar. Burjuva sosyologu Piter Draker, sorunu şöyle ortaya koyuyor: İşçilerde işletmeyi işveren açısından benimsiyen bir sorumluluk duygusu uyandırıp geliştirmek. Onun somut teklifleri arasında şu teklif ilginçtir: Kararlar bürokratik yoldan değil, işçilerle görüşülerek alınmalıdır. Ama Draker şunu da saklıyamıyor: İş kazanç ve kâra gelince, işçinin kapitalist işletme işleriyle ilişkisi orada biter. Kazancın sosyal fonksiyonu işçileri işveren görüşünden itip uzaklaştırır. Böyle olunca, artık Draker elbette «birbirimizi incitmiyelim»den başka öğüt veremez.

Ortak mülkiyetin taklidi sonuç vermez. Ancak sosyalist ülkelerdeki reel ortak mülkiyet sonuç verir. Ve gerçekten, burada kazanç kollektivist ilgi uyandırma araçlarından biri olur. Sanayi-Ticaret Bankası yersel şubesi direktör yardımcısı Ferents, «Forşrit» kombinasyndaki görüşmemizde bize şunları anlattı:

— Ocak ayında ilginç bir anket yaptık. Atelyelerden birinin bulunduğu Zebnits işçilerinden, rakam yönetimli 12 torna tezgâhının altı aydır çalıştırılmadığı, bunların hattâ açılmadan sandıklar içinde bekletildiği sinyali geldi. Söz konusu torna tezgâhlarının satın alınmasını banka finanse etmiş olduğu için, işçiler kredi faizinin yükseltilmesini istiyorlardı. Niçin? Yöneticileri bir an önce torna tezgâhlarını hizmete koşturmak zorunda bırakmak için. Tabii, biz faizi birden artırmadık. Fakat bankanın bir temsilcisi, atelye şefinin daha sonraki hesap verme toplantısında bir konuşma yaptı. Bir çalışma grubu kuruldu. İşçi-köylü denetimi işe karıştı. Ve bir ay sonra torna tezgâhları hizmete koşuldu. Biz bu olayda ASBP'nin kararıyla kurulan yeni ekonomik sistemin etkisini görmekteyiz. Artık işçiler, kazancın işletmeye bırakılan bölümünün dağıtılması sayesinde, kendi ellerine geçenle bütün kollektifin çalışması sonuçları arasındaki dolaysız bağlantıyı daha iyi görebiliyorlar. Emekçiler ekonomik düşünmeyi öğrenmiş bulunuyorlar.

Bankacının anlattığı bu olay, bizi üretim yönetimi anlayışı sorununa götürüyor. Kapitalist işletme işçisi için demokrasi, her şeyden önce, artık-değer ürününden kendi payına almak uğrunda, işe alınmakta veya işten çıkarılmakta âdil bir işlem görmek uğrunda, elverişli çalışma koşulları

uğrunda kapitalistlerle savaşıma olanağıdır. Sosyalist işletmede çalışan işçi başka koşullar içindedir. Bu işçi, yöneticilerle emek yasalarının ihlali halinde tartışmaya girişebilir. Bu halde (ve daha birçok hallerde) emekçiler uzlaştırma komisyonları seçerler; bunlar da yasalara dayanarak emekçilerin haklarını yöneticilerin olası hatalarına veya yolsuzluklarına karşı savunurlar. Fakat esas sorunda, yani kazancın dağılımı sorununda, kimsenin kimseyle uzlaşmaz çelişkisi yoktur, çünkü herkes cumhuriyetin diğer emekçileriyle birlikte bütün işletmelerin sahibi, tüm kazancın da sahibidir.

Gerçi kazancın dağılımı ve kullanılmasıyla ilgili sorunların hepsi doğrudan doğruya işletmede kararlaştırılmaz. Halk eğitimi, sağlık, devlet yönetimi, savunma, büyük bilimsel-tekniksel tedbirler gibi bütün toplumun ihtiyaçları ve bunların masrafları vardır. Kazançtan bütün bu ihtiyaçlar için ayrılacak payın tesbiti, ancak temsili demokrasi çerçevesi içinde, seçimli genel devlet organları eliyle mümkündür. Bundan başka, bütün toplumun ihtiyaçları dışındaki kolların giderleri vardır. Örneğin, elektro-teknik kolunda üretimin yeniden örgütlenmesi, «Oto Buhvits» fabrikasında birçok ürün türünün üretiminden vazgeçme ve bunları başka fabrikalara devretme işleri ancak Birleşik Devlet İşletmeleri kararlaştırabilirdi. Netekim, fabrikalara muhtaç oldukları sermaye yatırımlarını da Birleşik Devlet İşletmeleri sağladı (kaldı ki, yeni ekonomik sistem Birleşik Devlet İşletmeleri çerçevesinde sermaye yatırımlarının finansmanı problemlerinin genellikle kendileri tarafından çözülmesini öngörmektedir). İşçilerin karar alınmasına bu düzeyde katılmaları artık daha dolaysızdır: Fabrikalar emekçilerinin toplantısı, doğrudan doğruya kendi temsilcilerini Birleşik Devlet İşletmeleri'nin toplumsal kuruluna delege olarak göndermektedir.

Nihayet, kazancın belirli bir bölümü doğrudan işletmenin emrine verilmekte ve bunun bir miktarı üretimi geliştirme ihtiyaçlarına, bir miktarı konut yapımına ve sosyal-kültürel tedbirlere, bir miktarı da emekçilerin primlerine harcanmaktadır. İşletmenin bu paralarının bir markı bile sendika örgütünün bilgisi dışında harcanmaz, zira yıllık üretim-finance planı yalnız onun onaylamasıyla yürürlüğe girer. Emek kolektifleri tarafından planların görüşülmesinde sosyalist demokrasi ile burjuva demokrasinin işleme farkı en belirgin biçimde kendini gösterir. İşçi, kazançtan, işletme kolektifine düşen pay miktarının daha büyük olmasını ister. Bu bellidir. Ama bu nasıl sağlanır? Genel devlet fonları hesabına mı? Oysaki bu fonlardan bütün toplumla beraber o da ailece yararlanmaktadır. Geriye, kazancın genel tutarının artırılması için ilgi göstermek kalmaktadır.

İşte pratikte sık sık bu sorun görüşme ve tartışma konusu oluyor. Bu halde yönetim kurulu ile sendika komitesi arasında görüş ayrılığı hiç

de zorunlu olmayıp, hattâ işin özlüğü dolayısıyla buna en az ihtimal verilse bile, yine de olamayacağı kesinlikle söylenemez. Örneğin Fraytal'daki Çelik Döküm Kombinasi Sendika komitesi, direktörlük tarafından teklif edilen plân tasarısının, emek verimi artışını yeterli düzeyde öngörmediği kanısını ileri sürmüştür. İşçilerin temsilcileri plânda gözönüne alınmayan kaynakları da göstermişlerdir. Ve bu konudaki tartışmada bakan, sendika komitesini desteklemiştir.

Burada Feliks Cercinski'nin sözlerini de hatırlatmak isteriz (proletarya devrimcisi ve cesur Çekist olarak onun hakkında çok şeyler yazıldıysa da, sosyalist ekonominin seçkin yöneticilerinden biri olduğu — ne yazık ki — pek az yansıtılmıştır). Cercinski, 1925 yılında, SSCB Halk Ekonomisi Yüksek Şûrası temsilcisi olarak, SSCB Devlet Plânlama Komitesi Başkanı G. M. Krijijanovski'ye şunları yazmıştır:

«Devlet Plânlama Komitesi'nin, işçi demokrasisi için — bunu yığınların yaratıcı aktifliği olarak anlamak suretiyle — gerekli tekniği sağlamasını hararetle arzu ediyorum. Ve ben bu tekniği şöyle anlıyorum:

1) Halk ekonomisinin her kolunda, her sendika da, birlik ve fabrikada, devlet yönetiminin her kolunda, eğitimde vb. yer verilen idaresizlik, israf, üretimde ve emekte kötü örgütlenme vb. belirtilerinin kalkülasyon ve tahlil şemalarıyla olduğu gibi ortaya konması; sorumlu yöneticilerden yığınların bu şemalar hakkında rapor ve hesap istemeleri ve basıncımızın övgüler değil, tahlil ve eleştiri yazıları yayınlaması.

2) Makine başındaki işçileri, icatçıları destekleme ve teşvikin reel olarak sağlanması.»

İşte daha Sovyet iktidarının ilk yıllarında Cercinski, işçi demokrasisini, böylece, her işçinin bulunduğu işletmenin, birliğin veya kolun ekonomisini kendi başına tahlil edebilme olanağı biçiminde yorumluyordu. Ve kendisi bu demokrasiyi büyük harfle yazıyordu.

Reportaj reportajdır ve onun da sınırları vardır. Bunun için — tam açıklık sağlamak düşüncesiyle — ADC'nde her işçinin bildiği bazı şeyler hakkında da birkaç söz söylemek istiyoruz. ADC'nde yüzbinlerce işçi ASBP üyesidir. Her üretim işletmesinde, parti örgütleri idarenin ekonomik eylemi üzerinde kontrol hakkına sahiptirler. ADC'nde işçi sınıfının % 94,5'ini teşkil eden 7 milyon 100 bin emekçi sendikalara üyedir. Sendikaların hakları, ülke tarihinde ilk defa olarak, Anayasaca belirlenmiştir. Bu haklar emek kanunları kodeksinde ayrıntılı olarak geliştirilmiştir. Örneğin, işletmede sendika örgütünün onayı olmadan hiçbir üretim plânı kabul edilmemektedir.

Sosyalist devletin yönetimi üzerinde kontrolün bu (ve daha birçok) biçimlerinden başka, ASBP'nin önyak olduğu ısrarlı çalışmalarla, emek-

çilerin dolaysız olarak yönetime katılmalarının yeni biçimleri işlenmektedir. Bunu, ASBP MK'ndeki konuşmamızda, MK şube yönetmeni yardımcısı Everlayn, Vilhenhayn ve diğer yoldaşlar söylediler. Birkaç yıl önce yirmi kadar işletmede, deneme olarak, bütün kollektif tarafından seçilen işçi komiteleri kurulmuştu. Bu biçimin yeter derecede etkin olmadığı görüldü ve yenileri aranmaya başlandı. Ve artık yirmi-otuz işletmede değil, yüzlerce işletmede idarenin bütün önemli üretim kararlarının alınmasında danışmak zorunda bulunduğu seçimli organlar olan üretim komiteleri meydana getirilmiştir. Zamanla tecrübeler artmış, kültür yükselmiştir. Ve işte artık 50'den fazla işçinin bulunduğu bütün işletme ve atelyelerde, emekçilerin yönetime katılmalarının daha yığinsal organları sıfatiyle, daimi surette çalışan üretim toplantıları pratiği yerleşmiş bulunmaktadır. Aranıp bulunan demokratik biçimler politik pratiğe yerleştikten sonra, yasama yoluyla takviye edilmektedir. ADC Bakanlar Kurulu, işletme idarelerinin emekçiler önünde zorunlu hesap verme vâdeleri ve usulüne ilişkin kararnameyi geçen yıl yayınlıyabilmiştir. Demokratik aktivite mekanizması böylelikle idareden daha yüksek düzeye çıkarılmakta, tümüyle işletme kollarını kapsamakta ve Birleşik Halk İşletmelerinin toplumsal kurulları için zorunlu bir biçim olmaktadır. İlginç nokta şudur ki, bu kurullara, yalnız belirli bir birliğe işletmelerin temsilcileri değil, üniversitelerin, bilim enstitülerinin temsilcileri ve diğer alanlardan uzmanlar da girmektedirler.

Yukarıda sizlere birkaç olayın, içinde sıradan insanların bulunduğu bazı basit olayların öyküsünü anlattık. Okuyucularımız aşağıdaki rakamlara bakarak, bu olayları kendi hayal güçlerinin yardımıyla çoğaltabilirler: ADC'nde işçi-köylü denetimi kadrosu içinde 145 bin toplum kontrolcüsü, sendikalara bağlı 70 bin işçi kontrolcü, gençlik kontrol gruplarına bağlı 20 bin üye, uzlaştırma komisyonlarında da 190 bin üye vardır. Üretim toplantılarına ve komitelere yüzbinlerce kişi katılmaktadır. İş gruplarına katılanların ne kadar olduğunu ise henüz kimse hesaplamamıştır.

O. Latsis

Berlin — Drezden — Prag

Bir devrimci-enternasyonalist: Karl Libkneht

(Doğumunun 100. yıldönümü münasebetiyle)

ALBERT NORDEN

Vilhelm Libkneht, 13 Ağustos 1871'de doğan oğlu Karl Libkneht'i Lâypsig'deki aziz Tomas Katedrali sicil defterine kaydettirirken, o zamanlar Londra'da bulunan Karl Marks ve Fridrih Engels'i çocuğunun vaftiz babaları olarak gösterdi.

Birkaç ay sonra, küçük Karl'ın babası, Marks ve Engels'in yakın çalışma arkadaşı ve Alman Sosyal-demokrat Partisi'nin kurucularından Vilhelm Libkneht, Alman proletaryasının önderi Avgust Bebel'le birlikte, Paris Komünü'nü selamladığı ve Fransız Alzas-Loren bölgelerinin Prus-Alman militarizmi tarafından işgalini suçladığı gerekçesiyle hapse mahkûm edildi.

Karl Libkneht çok çetin sınıf savaşları yıllarında doğdu. Bismark'ın sosyalistler aleyhindeki meşhur kanunu çıkardığı ve polis gücüne, yönetici çevrelerin adliyesine dayanarak sosyal-demokrasiyi yoketmeye giriştiği 1878 yılından sonraki dönem, çocuk yaştaki Karl Libkneht'in belleğinde derin izler bıraktı. İlegal çalışmaların bütün çilesini çekti, evlerinde defalarca polis arama-tarakalarına tanık oldu, babasının yanında yapılan gizli toplantılarda bulundu. Nihayet büyük başarı günlerine erişti: Sosyal Demokrat Partisi hızla gelişti. Parti, 1890 yılında «kılıç ve kan şansölyesi» kanununu bertaraf ettikten başka, şansölyenin kendisini de devirdi. Karl Libkneht bu devrimci koşullar içinde büyüdü. Alman ve uluslararası işçi sınıfının en seçkin militanlarından biri oldu.

Karl Libkneht hukuk ve ulusal ekonomi öğrenimi yaptı. «Hukuk bilimleri doktoru» bilimsel payesini kazandı ve 1899'da ağabeyi Teodor'la beraber avukatlığa başladı. Haklarını savunduğu herkesin sevgi ve güvenini kazandı. Devrimci sosyal-demokrasinin temsilcisi olarak, Berlin Şehir Meclisi'nde, Prusya Milletvekilleri Sarayı'nda ve nihayet Raystag'da K. Libkneht kendi sınıfının, Kayzer Vilhelm imparatorluğu geric kuvvetlerini suçlayan cesur sözcüsü oldu. K. Libkneht muazzam bir hayati güç ve enerjiye sahipti. Emperyalizme ve harbe karşı savaşta, parlamento kürüsü, beyanname yayınlama, yığın mitingleri ve konspiratif toplantılar gibi bütün legal ve illegal mücadele metotlarından yararlandı. Yüzbinlik işçi karşısında her söz alışında, akıllı, isabetli ve özlü konuşmaları ve yiğit tavırlarıyla dinleyicilerini daima ikna ediyor, işçi sınıfının dâvası uğrunda

fedakârca mücadelenin canlı örneği oluyordu. O Alman Raystag'ında, sosyal demokratlar grubunun, 2 Aralık 1914'te Kayzer emperyalizmine harp kredileri verilmesi aleyhinde oy kullanan tek milletvekiliydi.

Karl Libkneht 1918 Kasım devrimi günlerinde, Roza Lüksemburg'la birlikte Berlin işçi yığınlarına önderlik etti ve Alman Komünist Partisi'nin kurucularından biri oldu. Gericilik tarafından defalarca hapse atıldı. Birinci Dünya Harbi sırasında milletvekilliği görevinden yoksun edilerek cephede istihkâm kazmaya gönderildi. Onu yurttaşlık haklarından da yoksun etmeye, 1907 ve 1916 yıllarında da aleyhinde tertipli dâvalar açarak devlete ihanet suçuyla yargılamaya kalkıştılar.

K. Libkneht mensup olduğu sınıfın ve işçi gençliğin azimli ve yiğit önderi olarak kaldı. Gericiliğin kendisinden nefreti, korkusu ve kovuşturması arttığı oranda, adı da, sınıf bilincine ermiş işçilerin gözünde büyüyor, emperyalizme ve harbe karşı ardıcıl savaşın sembolü oluyordu. Onun ileri sürdüğü «baş düşman kendi memleketimizdedir!», «kahrolsun harp!», «kahrolsun hükûmet!» şiarları ağızdan ağıza dolaşıyor, sınırları aşıyordu. Bu şiarlar öldürülmesinden sonra bile, komünist kuşakları emperyalizme karşı, faşizme ve harbe karşı savaş yönünde esinlemeye, onlara zafere güven duyguları aşılama devam etti. V. İ. Lenin 1919 Ocak ayında «Avrupa, Amerika işçilerine mektup»unda şunları yazıyordu: «Karl Libkneht adını bütün memleketlerin işçileri bilmektedirler. Her yerde (...) bu ad, önderin proletarya çıkarlarına bağlılığının, sosyalist devrime sadakatinin sembolüdür. Bu ad, gerçekten inanmışlığın, kapitalizmle amansız savaşta fedakârlığa gerçekten hazır oluşun sembolüdür. Bu ad, emperyalizmle uzlaşmaz savaşın, sözle değil, eylemle savaşın canlı sembolüdür . . . » (Toplu eserleri, c. 37, s. 458).

Militarizm ve anti-militarizm

K. Libkneht, işçi sınıfının, bütün barışsever ve demokratik güçlerin ölümcül düşmanını kapitalist toplum düzeninde görüyordu. O, her şeyden önce militarizme karşı, Prus-Alman devletine ve harpten çıkarı olan harp sanayii sermayesine karşı savaşıyordu.

1907'de K. Libkneht'in «Militarizm ve anti-militarizm» adlı eseri yayınlandı ve çok geniş yankılar uyandırdı. Fakat Prusya harp bakanı tarafından kitap derhal toplandı, K. Libkneht devlete ihanetle itham edilerek Lâypsığ İmparatorluk Mahkemesi'nde yargılandı, bir buçuk yıl hapis cezasına çarptırıldı ve cezasını çekmek üzere Silezya'daki Glats kalesine gönderildi. Fakat K. Libkneht bu yargılamada, mahkeme salonunu, ege-men sınıfın cinayetlerini cesaretle ve en inandırıcı biçimde açıkladığı bir itham kürsüsüne çevirildi.

Lâypsığ'da binlerce işçi ona sempati gösterisinde bulundu. Maksim Gorki «Ana» romanından kendi imzasıyla bir kitap gönderdi. A. Bebel

1908 Kasımında, o zamanlar artık ölmüş bulunan eski dostunun bu yiğit oğluna mektupla şunları yazdı: «Biz enerjik bir kuşağa muhtacız. Ne yazık ki, bu kuşağın mensupları parmakla sayılacak kadar az. Sen benim umut bağladığım tek kişisin.»

K. Libkneht Alman devrimci sosyal-demokrasisinin anti-emperyalist savaş bayrağını yeniden yükseltmekle kalmadı, Marks ve Engels prensiplerine dayanarak, uluslararası işçi sınıfının tecrübesinden yararlanarak, Almanya'da ilk defa militarizmin sınıfsal özlüğü ve emperyalizm çağındaki belirli biçimleri sorununu bütün ayrıntılarıyla inceledi.

K. Libkneht, militarizmi geniş ölçüde dalbudak salan ve ekonomik, sosyal, politik, kültürel hayatın her alanına işliyen halk aleyhtarı bir sistem olarak nitelendirdiği şu satırları yazdı: «Militarizm, tüm toplumu askeri ve yarı-askeri kurumlar ağıyla kaplayan bir sistem olarak (...) kilisenin, okulun, bir dereceye kadar kasıtlı sanatın ve keza basın, zavallı ve hain edebi bayağılığın ve «şanlı ordumuz»un toplumda özene-bezene büründüğü aylâ'nın alabildiğine ısrar ve kunazlıkla destekledikleri militarist ruhla halkın bütün toplumsal ve özel hayatına nüfuz eden bir sistem olarak ortaya çıkmaktadır.»

K. Libkneht'in «Militarizm ve anti-militarizm» adlı eseri, militarizm hakkındaki teorik bilgileri zenginleştirdi, işçi sınıfının siyasal iktidar uğrunda yürüttüğü savaşta anti-militarizmin önemini açıkladı. Bu eserinde birçok sorunu inceliyen K. Libkneht, V. İ. Lenin'in 1908'de yazdığı «Azgın militarizm ve sosyal-demokrasinin anti-emperyalist taktiği» başlıklı yazısında ortaya koyduğu sonuçlara yakın hükümlere varıyordu.

Gençliğin eğitici ve önderi

Gençlikle ilgili çalışmalara gereken değeri vermeyen çoğu Alman sosyal demokratlarından farklı olarak, K. Libkneht, başınabuyruk, birleşik, devrimci gençlik örgütleri meydana getirmek için kendisine özgü bir enerjiyle mücadele etti. Daha 1904 yılındaki Bremen Kongresi'nde, gençlik arasında anti-militarist çalışmaların amaca uygun biçimde ve sistemli olarak yürütülmesi sorununu ileri sürdü; böylelikle 1900 yılında Paris'te yapılan Uluslararası Sosyalistler Kongresi'nde R. Lüksemburg tarafından öne sürülen teklifi desteklemiş oldu. Gençlik arasında anti-militarist çalışma gibi önemli bir politik-ideolojik dâvada, K. Libkneht'e göre, esas sorumluluğu işçi gençlik örgütleri yükümlenmeliydi.

O zamanların uluslararası işçi gençlik hareketinde geçen en önemli olayların hepsi K. Libkneht'in adıyla bağlıdır. Bu cümleden olarak, Almanya Genç İşçiler Birliği'nin ilk genel toplantısında (Manhaym, Eylül 1906) «Gençlik ve militarizm» konulu raporu K. Libkneht okudu ve bir uluslararası gençlik konferansı toplanmasını teklif etti: ilk uluslararası sosyalist gençlik örgütleri kanferansında (Ştuttgart, 1917), Sosyalist Gençlik

Enternasyonalî'nin kurulmasında, 1910 yılında Kopenhag'da yapılan sosyalist gençlik örgütleri ikinci uluslararası konferansında, 1916 yılı paskalya yortusu günlerinde Yena'da gizli olarak toplanan Alman sosyalist muhalefet gençliği konferansında ve 1918 Ekim ayında Berlin'de yapılan özgür Alman sosyalist gençliği imparatorluk konferansında aktif bir rol oynadı. K. Libkneht Sosyalist Gençlik Enternasyonalî'nin büro üyesi ve daha sonra da başkanı idi, bu örgütün çalışmaları üzerinde özel bir etkisi vardı.

K. Libkneht gençlik için mücadele ediyor, çünkü militarizmin en çok gençliği tehdit ettiğini biliyordu. O, gençlik arasındaki anti-militarist propagandanın, her şeyden önce askerlerin sivil halktan ayrı tutulmalarına, sert kışla disiplinine, insanlık-dışı eylemlere, askeri hukuka, halka dayanılmaz harp masrafları dayatılmasına karşı yöneltilmesini istiyordu. Anti-militarist eğitim, emperyalizmin özlüğünü anlaması için gençliğin gözünü açmalı, kapitalizmle savaşta onu işçi sınıfından yana çekmeliydi.

Anti-emperyalist savaşın örgütçüsü, oportünizm ve harp

K. Libkneht, giderek, Alman sosyal demokrasisi sol kanadının önderi ve devrimci sınıf savaşının seçkin propagandacısı oldu. 1909 yılında İsveç'e davet edildi, 1910'da Amerika'da dört aylık bir ajitasyon gezisi yaptı, 1911'de İsviçre'de, 1912'de Budapeşte'de, 1913'te Fransa'da, Belçika'da, İngiltere'de konferanslar verdi. 1913 Nisanında Krup firmasının ve diğer harpçi konsernlerin ahlâksızlık ve casusluklarını bütün içyüzüyle ortaya koydu ve bu açıklama geniş yankılar uyandırdı. Raystag'da sık sık söz alan K. Libkneht, elindeki sağlam kanıtlara dayanarak, Krup konserninin yıllar boyunca birçok devlet memurunu, nice kara ve deniz subaylarını satın aldığını, kendilerinden yalnız hükümetin askeri plânları hakkında bilgi sızdırmakla kalmayıp, iç ve dış rekabete dair veriler de elde ettiğini ispatladı, yüzlerce devlet sırrı, «kornvalzer» parolası altında Baron Krup fon Bolen ve Halbah'ın ellerine geçmişti.

K. Libkneht'in açıklaması, bu arada, Baron Krup'un dostu ve 1908'den sonra da firmanın hissedarlarından olan Kayzer Vilhelm II.'ye de dokundu. K. Libkneht Krup konsernini, Kayzer imparatorluğunun devlet makinesini de geniş ölçüde kullanan Alman emperyalizminin örgütü olarak demaske ediyordu. Silâhlanma yarışının bütün özlüğünü gözler önüne seriyor ve emperyalist devletlerin dış politikasının, epey zamandır, dışişleri bakanlıklarınca değil, araçları diplomatik notalardan ziyade banknotlar olan konsernler ve bankalar tarafından belirlendiğini Raystag kürsüsünden haykırıyordu.

K. Libkneht, emperyalizm için karakteristik olan bu özellikleri tahlil ederek, Alman yurdunun tehlikede olduğu ve bu tehlikenin dışarıdan

değil, içeriden, harp sanayiinden geldiği sonucunu çıkarıyordu. Harp sırasında bu gerçek birçok işçinin ve askerin gözlerini açtı, baş düşmanın kendi yurtları içinde bulunduğunu kavramalarına yardım etti. Alman emperyalistlerinin açtıkları iki harp K. Libkneht'in ne kadar haklı olduğunu gösterdi.

Dünyada emperyalizmin varoluşu, ABD, AFC gibi devletlerde militarizm ve nasyonalizmin ağır basması, Batı Almanya'nın harp sanayiinde Hitlerci eski yöneticilerin, büyük militarist subayların ve diplomatların etki sahibi olmaları, K. Libkneht'in verdiği sonuçların günümüzde de aktüelliğine tanıklık ediyor.

K. Libkneht, barış ve demokrasi savaşını daima sınıflar ve iktidar sorunuyla birlikte ele aldı ve her fırsatta, barışı yalnız sosyalizmin sağlayabileceğini, çünkü harbin köklerinin kapitalizmin kendisinde olduğunu belirtti. Belirgin proleter sınıfsal görüş ve tutumu, onun, harbe devrimci yoldan son verilmesine ilişkin programlar hazırlamasına imkân verdi. Bu da, kapitalizmi ortadan kaldırmak maksadiyle emperyalist harbin vatandaş harbine çevrilmesi hakkında ilk defa V. İ. Lenin tarafından formüle edilen tez'e özüyle uygun düşüyordu. K. Libkneht 1916'de kürek cezasına gönderildiği Lükau zindanından şunları yazıyordu: «İnsanlığı sınıflara ve birbirini yiyen çapulcu yığınlarına bölen şu kapitalist toplumu yokedip, yerine insanlığı barıştıran ve birleştiren sosyalist toplumu getirelim. Bu amaca, yalnız, günümüzde barışı sağlamakla kalmayıp, gelecek harplerin nedenlerini de giderebilecek olan sosyal devrimle ulaşılabilir.»

Sosyalistlerin Ştuttgart (1907), Kopenhag (1910), Bazel (1912) uluslararası kongrelerinde oportünistlerin açık ihanetlerinden ve 1914 Ağustosunda emperyalist harbi doğrudan doğruya desteklemeye geçmelerinden sonra, K. Libkneht, işçileri, Alman sosyal-demokrasisinin sağcı liderlerinin sosyal-şoviniist ideoloji ve politikalarına ve aynı zamanda merkezci kuvvetlerin kaypak tutumuna son vermeye çağırırdı. Askeri diktatörlüğün sıkıyönetimle göz açtırmadığı ve oportünistlerin işçi hareketine kama soktukları karmaşık koşullar içinde K. Libkneht yine seçkin bir proleter enternasyonalisti olarak eylem gösterebildi.

K. Libkneht Almanya'nın ve diğer memleketlerin işçilerine, sosyal-demokrasi sağcı liderlerinin uyguladıkları «vatandaş barışı» politikasının, sömürücü ilişkileri yoketme sonucuna değil, işçi sınıfını emperyalist egemenlik sistemine tâbi tutma sonucuna götürdüğünü anlatmak için her araca başvurdu. İşçi sınıfı bu politikaya vatandaş savaşı şiarıyla karşı koymalıydı. K. Libkneht vatandaş savaşında, harbe karşı, şovinizmi, aneksyonizmi (ilhakçılığı), partide ve basında sınıfsal ahengi öğütleyen emperyalist ideolojinin yayılmasına karşı sınıf savaşı yürütülmesini anlıyordu. K. Libkneht'in canı-kanı olduğu Spartaküstler, sosyal-demokrasi

yöneticilerinin göttükleri vatandaş barışı politikasını kesinlikle suçladılar. Bu yöneticilerin «etkisi altında parti, nasyonalizmin ve hayalciliğin batağına saplandıkça saplanmakta ve hiçbir mücadeleye girişmeksizin, hattâ belirli bir süre için sınıf savaşından da açıkça vazgeçerek, birer birer mevzi terkedyordu.»

K. Libkneht Raystag'da sosyal demokrat grubunun her muhalefet milletvekilini kazanmak, harp kredileri kanun tasarısını vetolamak üzere oy toplamak için büyük bir çaba harcadı. Savaş arkadaşlarıyla gizli buluşmalar örgütledi. İşçilerin toplantılarına katıldı. «Harbe karşı sınıf savaşı» adlı bir eser ve harp aleyhtarı birçok beyanname yayınladı.

Topların gürlediği ve kanlı çarpışmaların cereyan ettiği 1 Mayıs 1916 günü, K. Libkneht, Berlin merkezinde, Potsdam Meydanı'nda bir miting yapan işçileri, emperyalist Kayzer hükümetini devirmek üzere harbe karşı savaşa çağırdı. Kendisini tutukladılar. Milletvekili dokunulmazlığını kaldırdılar. Dört yıl ağır hapis cezasına çarptırdılar. Ama onun sanık kürsüsünü harpçılığı suçlama kürsüsüne çevirdiği yargılama, onbinlerce Alman işçisini uyardı, (ilki harp sırasında yapılan) yığınsal politik grevlere yol açtı ve dünya kamuoyunu heyecana getirdi.

Merkezcilerin teorisyonu olan Karl Kautski bir mektubunda telâşla şunları belirtiyordu: «Libkneht bugün siperlerde adı en yaygın adamdır. Bunu cepheden dönen herkes oybirliğiyle doğrulamaktadır.» Ünlü Fransız yazarı Anri Barbüs Birinci Dünya Harbi yıllarında yazdığı «Ateş» adlı romanında, siperlerde iki Fransız askerinin şöyle bir konuşmasını yansıtiyordu: «Harbin de üstüne çıkabilmiş bir adam ve onun yiğitliğinde ölümsüz bir güzellik ve yücelik var. Bu adam Libkneht'tir.» K. Libkneht Birinci Dünya Harbinde açlığa, aşağılanmaya ve zorla ölüme mahkûm edilenlerin hepsi adına harbe karşı aktif direnişin enternasyonal sembolü oldu.

Lenin partisinden yana

K. Libkneht uluslararası proletarya dayanışması ve proletaryanın sınıfsal savaşı olmadan sosyalizm olamayacağını daima belirtiyordu. Onun bu belirgin enternasyonalist tutumu çeşitli biçimlerde kendini gösteriyordu. Bunlar arasında Rus devrimcilerini aktif olarak desteklemesi özellikle kayda değer. K. Libkneht daha 1904 yılında, avukatlık yaptığı sıralarda, «İskra» gazetesinin Rusya'ya gönderilmesine katıldıklarından ötürü vatan ihanetiyle suçlanan sosyal demokrat yoldaşları canla-başla savunmuştu.

K. Libkneht 1905—1907 Rus Devrimi'ni coşkun bir sevinçle karşıladı, bu devrimle dayanışmayı amaçlayan güçlü bir hareket meydana getirilmesine önyak oldu. Ve bu konuda şunları yazdı: «Biz, Almanya tarafından Rus Devrimi'nin arkadan hançerlenmesi gibi muhtemel bir yeltenişin Prus-Alman gericiliğinin tam hezimetıyla sonuçlanması için elimizden geleni yapmazsak, çok zavallı insanlar durumuna düşeriz ve beş para da etme-

liz.» Roza Lüksemburg ve Klara Zetkin'le birlikte K. Libkneht Almanya'da politik yığınsal grev fikrini, yani Rus devrimci hareketinin pratiğini hararetle propaganda etti; mümkün olan her yerde Rus sosyalistlerinin eylemini her suretle özendirdi. 1913 yılında, Rus sosyalistlerinin ricası üzerine, Duma'daki sosyal-demokrat milletvekillerinin parlâmento içi ve dışı eylemine ilişkin izlenimlerini genellediği «Parlâmento mücadelesinde taktik sorunu» konulu tez'lerini yazdı. Bu tezlerin, burjuva parlâmentosundan devrimci amaçla yararlanma, parlâmento içi ve dışı eylemleri bağdaştırma, günlük politik istekleri proletarya kurtuluş savaşının genel programıyla birleştirme bakımlarından büyük bir değeri vardı.

K. Libkneht sınıf savaşının belirli biçimlerini absöütize eden oportünist ve anarşist eğilimlerle kıyasıya savaştı. Bu husustaki fikrini şöyle açıklıyordu: «... Her ciddi parlâmenter mücadelenin özlüğü, güven için, parlâmento-dışı iktidarı temsil edenlerin «canları» için mücadeledir... Şüphesiz ki, Rus hükümetinin veya Duma'nın reformlar yapmaya niyetli ve yetenekli olduğu hayaline kapılmak doğru değildir. Ama reformları istemek ve gerçekleştirilmesi için mücadele etmek, hayal kurmak değil, sınıf savaşı yürütmek anlamındadır.»

Proletaryanın devrimci savaşı için burjuva parlâmentosundan nasıl yararlanılması gerektiğine, K. Libkneht'in kendi eylemiyle örnek verdiğini V. İ. Lenin defalarca belirtir. Gerçekten de, K. Libkneht, parlâmento savaşının incelikleri olan bütün obstrüksiyon, gensoru, «küçük önergeler», usul tartışmaları ve isabetli müdahale biçimlerini gayet iyi biliyor ve kullanıyordu. Ve bundan başka, eyleminde daima işçi sınıfının tarihsel yükümünü kılavuz ediniyordu.

Uluslararası işçi hareketinde tarihsel yeni ve ilerici olan her şeyin, yüzyılımızın başında Leninizmde, Bolşevikler Partisinde canlı kişiliğini bulmuş olduğunu Alman sol'u yöneticilerinin ve aynı zamanda II. Enternasyonal partilerindeki çoğu Marksist güçlerin kavrayabilmeleri için nice yılların geçmesi, dizi dizi tartışmalı sorunların açıklığa kavuşturulması gerekiyordu. Marksist görüş ve tutum, Alman sol'u yöneticilerinin Leninizme yaklaşımlarına ve proletaryanın kurtuluş savaşının ana sorunlarında onunla oydaşığa varmalarına yardım etti.

Rusya'da işçilerle köylülerin 1917 Kasımında devrim yaptıkları haberi, K. Libkneht'i hapiste buldu. Ve kendisi 1 Kasım 1917'de eşine yazdığı mektupta şunları belirtti: «Rusya'nın büyük sosyal ve ekonomik devrimcileşme süreci (...) her şeyi tabanına ve köklerine kadar harekete getiren süreç (...) bunun politik belirtilerinden biri olarak da anayasanın ve devlet makinesinin devrimleştirilmesi (...) bitiminde değil, henüz başlangıcında bulunuyor ve kendisinde Büyük Fransız Devrimi'nden çok daha büyük olan sınırsız olanaklar bulunuyor... » Artık proletaryanın ve ona yakın şehirli ve köylü yığınlarının diktatörlüğü biçiminde işçi sınıfı

politik iktidarının söz konusu olduğunu, uluslararası işçi hareketi içinde ilkönce anılanlardan bir de K. Libkneht oldu. Ve Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin birinci yıldönümünde şunları yazdı: «Biz tarihin sınırında bulunuyoruz . . . Rus Sovyet Cumhuriyeti, savaşan Enternasyonal'in bayrağı oldu. Bu Sovyet cumhuriyeti, geri kalanları canlandırıyor, kararsızları cesarete getiriyor, herkesin gücünü kat kat artırıyor. Gerçi bugün iftiralar ve kinle karşılanıyor. Ama yine de bütün bu pislik dalgasının üstüne çıkıyor, dev bir enerjinin ve en kutsal ideallerin yüce eseri olarak yükseliyor. Yeni ve daha iyi bir dünya doğuyor.»

Sovyet egemenliğine karşı tutum biçimi, bütün dünyada gerçek proletarya enternasyonalizminin mihenktaşı ve her komünistin, her komünist partisinin başarılı eyleminin çözümleyici önkoşuludur. Bu gerçek, K. Libkneht ile R. Lüksemburg tarafından, öldürülmelerinden iki hafta önce, Almanya Komünist Partisi'nin kuruluş kongresinde yeniden belirtildi. Onlar, işçi sınıfını, Rus proletaryasıyla daha sıkı birleşmeye, Rus Sovyet Cumhuriyeti'ne eylemle dayanışma göstermeye, askeri üniforma giydirilip Doğu cephesine gönderilmiş Alman işçilerini de Bolşevik kıtalarıyla kardeşleşmeye, hain subayların ve karşı-devrimcilerin iktidarını devirmeye çağırıyorlardı.

Proletarya devlet adamı

K. Libkneht Almanya'nın yazgısının yüce Oktobr'a karşı tutumuna çok bağlı olacağını dâhiyane bir öngörülükle kestirdi. 1918 Ekiminde, tarihsel ödevlerini kavramaları ve Oktobr Devrimi'nin kazanımlarını savunmak ve bu suretle kendi geleceklerini de garantilemek üzere ayağa kalkmaları çağrısıyla Alman işçilerine başvurdu. Şöyle diyordu: «Biz devrim dalgasının çağrısıyla içinden çıkıp doğrulmaya çalıştığımız geçmişin bataklığına ya yeniden gömüleceğiz, ya da savaşımızı zafere ve kurtuluşa, bütün insanlığın kölelik belâsından kurtuluşuna kadar sürdüreceğiz. Ve tuttuğumuz yolda, bu yüce dâvayı, insanlık kültürünün bütün tarihi boyunca ortaya koyduğu en kutsal ödevi başarıyla sona erdireceğiz. Alman proletaryası işte asıl bunun için diktatörlüğünü kurmaya çalışmalıdır.»

Almanya'da Kasım Devrimi sırasında «Spartak Grubu»nun Oktobr Programı'nı kılavuz edinen K. Libkneht, R. Lüksemburg'la ve diğer savaş arkadaşlarıyla birlikte, barış ve ekmek uğrundaki yığınsal eylemlere önderlik etti. O, devrim koşullarını doğru biçimde değerlendiriyor, düşmanın askeri-ekonomik ve militarist potansiyelinin küçümsenmekten kaçınılmasını, yüksek gelişimli kapitalist devletler burjuvazisinin esneklik ve değişen koşullara uyma kabiliyetinin gözönünde bulundurulmasını salık veriyordu. Arkadaşlarını yüksek gerilimli ideolojik ve örgütsel çalışmalara hazırlıyan oydu.

K. Libkneht'in 28 Kasım 1918'de yayınlanan «Tezler»i ve bir ay sonra Berlin'de yaptığı «Spartak grubu ne istiyor?» konulu konuşma, seçkin bir

sosyalist politikacı sıfatıyla onun karakterini açıklıkla ortaya koyuyor. O Almanya'da Kasım Devrimi'ni, sosyal içeriği ile burjuva-demokratik devrimi olsa da, politik biçim bakımından proletarya devrimi sayıyordu. Ve Kasım Devrimi sonuçlarının pekleştirilmesini ve geliştirilmesini, sürekli ve âdil bir barış için yapıcı çalışmalar yürütülmesini, sosyalizm yönünde toplumsal gelişmeyi öngören uzun vâdeli bir program hazırladı. Bu yolda alınması gerekli bir sıra tedbiri, bu arada harp sanayiine elkonması ve üretim araçları üzerinde halk mülkiyeti ihdası, emekçilerin silâhlandırılması, sosyalist kooperatifler örgütlenmesi vb. tedbirlerini bütün açıklığıyla tesbit etti.

K. Libkneht Kasım Devrimi deneyine dayanarak burjuva demokrasisinin yanılığını inceledi ve bunun karşısına Marksist sosyalist demokrasi anlayışıyla çıkarak, halk yığınlarını gerçek demokrasiye götüren yolun, ancak tüm politik ve ekonomik egemenliğin işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesi yolu olabileceğini ispat etti. Ve hemen belirtelim ki, eğer K. Libkneht'in bu program yönergeleri daha 1918 yılında hayata geçirilmeye başlanmış olsaydı, Alman halkı ve bütün dünya bunca ıstıraplardan, felâketlerden ve kan kaybından kurtulmuş olacaktı.

«Spartak Birliği» üyeleri, işçi sınıfının başlıbaşına, savaşkan bir devrimci partiye muhtaç olduğunu giderek daha iyi anlıyorlardı. Yığınları yanıltmak için «sosyalizm» kavramını kötüye kullanan partilerin aksine, K. Libkneht, «... kararlı ve amansız, istekleri etrafında sınıksız toplu ve birleşik, hedefleri ve bunları gerçekleştirme araçları dünya sosyalist devriminin çıkarlarına uygun olan belirgin bir programa sahip» bir parti meydana getirilmesini istiyordu. 1919 yılı eşiğinde Almanya Komünist Partisi'nin kurulması, K. Libkneht'in devrimci yaşam ve eyleminin mutlu sonucu oldu. O ve diğer savaş arkadaşları, bu başarıyla, Alman işçi hareketindeki parçalanmayı gidermenin ve emperyalizme karşı etkin bir savaş yürütmenin kesin önkoşullarını yaratmış oldular. Kuruluş kongresinde, K. Libkneht, iktidar sorununun, devrimle karşı-devrim arasındaki çelişkinin ölçütü olduğunu söyledi ve her şeyden önce endüstri işçilerinin, aynı zamanda yoksul köylülerin, küçük mülk sahiplerinin ve diğer halk tabakalarının devrimden yana kazanılması gerektiğini belirtti. Ve bu tutumunda onun öngörülüşü, sınıf savaşı gerçeklerine göre hareket kabiliyeti, devlet adamı ve işçi sınıfı partisinin önderi nitelikleri bir daha kendini gösterdi.

Hayata geçirilen vasiyetler

Bugün, çağsal devrimin üç ana kolu olan dünya sosyalist sisteminde, uluslararası işçi hareketinde, ulusal kurtuluş savaşındaki gerçekler K. Libkneht'in birçok vasiyetini doğrulamaktadır.

K. Libkneht Berlin'de, 9 Kasım 1918'de özgür sosyalist cumhuriyeti ilân ederken, bu cumhuriyetin geleceğini, Sovyet devletiyle ve dünyada kapi-

talist boyunduruğunu kırıp atmış diğer halklarla yakın bir birlik ve ittifak içinde mümkün görüyordu. Onun bu öngörüsü gerçekleşti: Bugün dünya devrimci hareketinin önünde komünizm kurucularının öncü birliği olarak Sovyetler Birliği Komünist Partisi yürümektedir. SBKP XXIV. Kongresi'nin kararları, uluslararası çapta gelecek başarılarda da yeni bir sayfa açmıştır. Bu kararlar, sosyalist topluluk devletlerinin durmadan güçlendiklerine ve toplumsal düzenlerinin üstünlüğüne, emperyalizme karşı dünya ölçüsündeki savaşta yeni atılım ve başarılarla tanıklık etmektedir.

Bugün emperyalizmin biteviye kışkırttığı uluslararası bunalımların ve saldırgan çıkışların yeni bir dünya harbine yol açmasına, yalnız Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist cephenin izledikleri ardıcıl barış politikası engel olmaktadır. Lenin partisinin saptadığı barış plânı, halklara yine karşılıklı anlaşma ve garantili güvenlik yolunu göstermektedir.

K. Libkneht böyle bir barış için yorulmaksızın savaştı. Çünkü yalnız böyle bir barışın halk yığınlarının selâmetine hizmet ettiğini ve edeceğini biliyordu. Bu barışın sağlamlaşması ve böylelikle emperyalist harplere yol verilmemesi için, silâhlanma yarışına son verilmesi için bütün kıtalar halklarının elbirliğiyle çalışmaları gerekiyor. SBKP XXIV. Kongresi'nin kararları, hem komünist ve işçi partilerinin, hem de bütün dünya anti-emperyalist güçlerinin eylem birliğinin artması yolunda yeni ışıldaklardır. Bu kararlar, insanlığın barış ve güvenlik koşulları içinde mutluluk ve geleceğinin temelini teşkil etmektedir.

Bugün dünyayı devrimci olarak yenileme ışığı altında enternasyonalizmi belirleyen nedir? Her şeyden önce, barış ve sosyal ilerilik uğrunda savaşın birleştirilmesi, V. İ. Lenin'in devrimler çağında bütün sinamalarından yüzakıyla çıkan teorik mirasına sadakat gösterilmesi. Sosyalizm ve komünizm kuruluşu için elverişli koşullar yaratılması . . . Sosyalist enternasyonalizmi aynı zamanda, kendi memleketinde olduğu gibi, bütün dünyada da sosyalizmin varlığı ve geleceği için yüksek bir sorumluluk duygusu öngörmekte ve bu duygu bütün halkların ulusal kurtuluş ve anti-emperyalist savaşı ile sosyalizm ülkeleri arasında en geniş bir dayanışma anlamına gelmektedir.

Bizim ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki iç başarılarımızı ne kadar fazla olursa, sosyalizmin uluslararası mevzileri de o kadar sağlam olur. Bu da halk ekonomisinin hızla geliştirilmesini, sosyalist toplum düzeninin üstünlüklerinden âzami ölçüde yararlanılmasını, halkın yaşama düzeyinin yükseltilmesini gerektirmektedir. SBKP XXIV. Kongresi'nin direktifleri, bu hedeflere ulaşmanın son derecede önemli aracının, sosyalist devletler arasında işbirliğini ve ekonomik entegrasyonu bundan sonra da geliştirmek, bir yandan bilimsel-tekniksel devrimin sorunlarını başarıyla çözmek olduğunu göstermektedir. Sosyalist ekonomik entegrasyonun gerek nitel, gerekse nicel bakımdan başarıyla gelişmesi, dünya sosyalist sistemine

kapitalizmle ekonomik rekabette yeni yeni tepeleri tutma olanağı verecektir.

Kapitalizmle tarihsel savaşta sosyalist toplum düzeni yaşamsal gücünü ispat etmiştir. Bu düzenin ilerici karakterli daimi gelişmesi bütün dünyada devrimci güçlerin artmasına yardım etmekte, özgür halkların gelecek dünya topluluğunun ilk örneği hizmetini görmektedir. Sosyalist enternasyonalizm ve insanların yanyana yaşamının bundan doğan yeni biçimleri, çağsal devrimci süreçleri başarıyla devam ettirmenin garantisidir.

Yılmaz enternasyonalistlerin, sosyalizm ve komünizm savaşçılarının fikirleri bugün milyonların yüreklerinde ve eylemlerinde zengin meyvalarını vermektedir. Alman işçi sınıfı, proletarya enternasyonalizmi dâvasına sadakatle hizmet etmiş fedakâr ve yiğit kahramanlar arasında K. Libkneht'in de bulunmasından ötürü gurur duymaktadır. O, halk dâvası uğrunda savaşın büyük kahramanları arasındadır. SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev SBKP XXIV. Kongresinde bu kahramanlar için V. İ. Lenin'in sözleriyle şunları dile getirdi: «...devrime sonsuz bağlılıkları ve devrimci çağrılarla halka seslenişleri, ekimle harman arasındaki uzun dönem boyunca da devam etti.»

K. Libkneht tarafından Alman işçi sınıfının kalblerine ekilen tohumlar artık başak bağlamış bulunuyor. Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde muzafferane sosyalizm kuruluşu bunu en inandırıcı biçimde ispat etmektedir. Gericilik K. Libkneht'i ve R. Lüksemburg'u öldürdü, Almanya'ya emperyalist diktatörlüğü yeniden dayattı ve onu İkinci Dünya Harbi felâketine sürükledi. Fakat aradan şu kadar yıl geçtikten sonra K. Libkneht ve R. Lüksemburg'un programının Alman toprağında, ADC'nde gerçekleştirilmesine engel olamadı.

ADC'nde, uluslararası devrimci sürecin bir bölümü olan iki devrim zaferi, yani antifaşist-demokratik ve sosyalist devrimler, dünya sosyalist sisteminin ayrılmaz bir parçası olan memleketimizdeki sosyalizm kuruluşu, yüce toplumsal dönüşümler uğrunda savaşa büyük fedakârlıklar gösterenlerin fikirlerinin hayata geçirilmesi demektir. ADC emekçileri, ulaştığımız bütün başarıların, kendi öz partisinin yönetimindeki işçi sınıfının çabaları sonucu olduğunu bilmektedir. Bu başarılar aynı zamanda Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin geniş kapsamlı yardımlarının ve onlarla yapılan işbirliğinin sonucudur.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi, uluslararası yüküm ve ödevleri konusunda, her şeyden önce kardeş müttefik devletler topluluğunda sosyalizmin sağlamlaşması ve sosyalist halklar ailesiyle ADC'nin gittikçe genişleyen entegrasyonu konusunda daima sorumluluk duygusuyla hareket etmiştir. Esasen halkımızın hayati çıkarları ve uluslararası işçi hareketinin ASBP'ne bağladığı ümitler ancak böyle gerçekleştirilebilir. Haziran ayında yapılan ASBP VIII. Kongresi'nin çalışmalarını da bu hükümler

belirlemiştir. Memleketimiz gelişmiş sosyalist topluma yol açacak yeni bir aşamanın eşiğindedir. Şimdiye kadar elde edilen başarılar, sosyalist Alman devletinin, K. Libkneht de dahil olmak üzere Alman halkının en iyi evlâtlarının verdikleri savaşın yasal sonucu olduğunu göstermektedir. K. Libkneht yalnız Alman proletaryasının oğlu değildir. Sosyalizmi insanlığın kurtuluşu olarak ilân eden o ateşli enternasyonalist, Alman işçi sınıfının genç Sovyet cumhuriyetiyle yakın birliği fikrini hapisane duvarları arasında da savunmaya devam eden ve bu uğurda hayatını veren o yiğit savaşçı, uluslararası işçi sınıfının, bütün emperyalizm ve militarizmden nefret edenlerin, sosyalizmin insanlığın geleceği olduğuna inananların hepsinin oğludur.

TÜSTAV

ROBERT OVEN

Doğumunun 200. yıldönümü münasebetiyle

Geçmişin büyük sosyalistleri arasında üç parlak sima var: Sen Simon, Furiye ve Oven.

Robert Oven 1785 yılında Mançester'e gelir ve bir manifaturacının yanında satıcı olarak çalışmaya başlar. 1799 yılında da, Glazkov'a birkaç mil mesafede bulunan Nev Lenark'da dünyanın en büyük iplik fabrikasını satınalan şirketin en hatırı sayılır adamı olur. İlk bakışta bu eşi görül-medik bir başarıdır. Ama devrin koşulları, işin özlüğü ve Oven'in kişisel nitelikleri gözönüne alınırsa, bunda o kadar şaşılacak bir şey olmadığı görülür.

1785 yılına doğru İngiltere'de endüstri devrimi gücleniyor ve güçlü gelişmenin eşiğinde bulunuyordu. Bu süreç en çok dokuma sanayiinde, özellikle pamuk üretiminde ve pamuk eğirme kolunda göze çarpıyordu. Yeni teknoloji geniş bir uygulama alanı buluyor, işçi kadrosu kalabalık olan ve su enerjisiyle çalışan yeni pamuk ipliği fabrikaları açılıyordu. Nev Lenark'daki fabrika da, yine buharla çalışan ilk fabrikanın meydana çıktığı ve Kartray'tın ilk mekanik dokuma tezgâhını yaptığı 1785 yılında faaliyete geçirilmişti. Tabii, bütün bu yeni olguların sonuçları çok geçmeden kendini gösterecekti.

Mançester bütün bu yeniliklerin merkezidi. Canlı ve hareketli, durmadan da büyüyen bu yeni şehir, enerjik ve kabiliyetli kimselere hemen hemen sınırsız olanaklar açıyordu. Böylelerinin sadece asgari sermayeye sahip olmaları veya bunu sağlamaları yetiyordu. Üretimde yeni metotları uygulamayı becerebilenler büyük kazançlar elde ediyor ve hayatta başarı sağlıyorlardı. Oven de, azimli, çalışkan, akıllı ve kendi kabiliyetlerinden zerrece şüphesi olmayan bir iş adamı örneğiydi. Mançester'in en büyük fabrikalarından birinin yöneticisi olabilmek için nasıl mücadele ettiğinin öyküsü, onun bazı karakter çizgilerini ortaya çıkarmamıza imkân verebilir.

Patronu, «Ama siz çok gençsiniz!» deyince. Oven şu cevabı vermiş: «Ben bu itirazı artık dört-beş yıldır dinliyorum, fakat doğrusu ya bu defa bunu beklemiyordum.» Ve konuşma şöyle devam etmiş: «Kaç yaşındasınız?» «Mayısta yirmi yaşında olacağım.» «Haftada kaç defa içiyorsunuz?» (Bu o zamanlar Mançester ve Lankashir'de yaygın bir alışkanlıktı). «Hayatımda hiçbir zaman sarhoş olmuş değilim.»

Beklenmedik son soruya, biraz kızarak da olsa, bu kesin cevabı verdikten sonra Oven işe alındı. Çok geçmeden, kendi deyişiyle «dünyanın en iyi iplik ustası» olarak ün yaptı. Herhalde işçenliği ve yönetici nitelikleriyle bu üne layıktı.

Bu olayın, sanayi devrimi zamanlarında kişisel başarının tipik bir örneği olduğu söylenebilir. Oven gerçekten de para kazanmasını biliyordu. Daha sonra paraya kapılmamayı becerdiği de görüldü. Para onu az ilgilendiriyordu. Nev Lenark'a para için değil, belirli fikirleri sınamak için gelmişti.

O zamanlar her tuttıkları «altın oluveren» başarılı kişilerden ve bunların başarı sırrından söz edilirken, öte yanda yığınların tembellik, beceriksizlik ve cahilliklerinden ötürü yoksul oldukları ve insanlığın büyük çoğunluğunun da kaçınılmaz olarak yoksulluk çektiği söyleniyordu. Din bu düşünceyi bir dogmaya çevirmiş, Maltus ise bilim düzeyine çıkarmıştı. Oven bunun aksini düşünüyordu. Ona göre, yığınların tembelliği de, beceriksizliği de ve daha bilmem neliği de hep çektikleri yoksulluğun ve toplumda ezilmelerinin sonucuydu. Bunun için, yoksulluğa son verildikten ve maddi hayat koşulları değiştirildikten sonra, insan karakterinin de değişebileceği kanısındaydı. Ve şu sözünü severek tekrarlıyordu: «İnsanın karakteri onun tarafından yaratılmaz, onun için yaratılır.» İnsan, karakterinden ve hareketlerinden sorumlu değildir; cürüm ve ceza yersizdir, övme ve ödülleme de gereksizdir. Bu düşüncedeki Oven, kraliyet yargıçlarının bile, eğer Sen Caelz yoksulları ve ayaktakımı arasında veya benzeri koşullarda doğmuş ve yetişmiş olsalardı, onların da hapis, sürgün ve ölüm cezalarına çarptırılması kaçınılmaz hareketlerde bulunabileceklerini söylüyordu. Bunun tersi de doğrudur: Eğer şimdiki yoksul suçlular, bu yargıçların doğma ve yetiştirme koşullarında doğmuş, yetişmiş ve toplumda ona göre yer almış olsalardı, aralarından bazıları, şimdiki çok saygıya değer kanun adamları için aynı ceza hükümlerini aynı kürsüden okuyabilirlerdi.

Oven, insanı bütünsel olarak, ortamının ürünü olarak, insan karakterini de eğitimin, durum ve koşulların otomatik sonucu olarak görüyordu. İnsan tabiatının değişmezliği veya yaradılıştan günahkârlığı hakkındaki görüşlere kıyasla, Oven'in görüşlerinin bir hayli ilerici olduğu söz götürmez. İnsan yaşayış koşullarının etkisiyle gerçekten değişimlere uğrar, fakat bu süreç, hayatın gösterdiği gibi, Oven'in düşündüğü kadar süratli ve basit değil, tam tersine sürekli, çetin ve çelişkilidir.

Bundan başka, tek yanlı mekanik anlayış, giderilmesi olanaksız şöyle bir güçlkle karşılaşılıyor: İnsan tamamiyle durum ve koşulların ürünüyse, **bunları nasıl değiştirebilir?** Oven gerçeğin yalnız kendisinin keşfettiği şekilde olduğunu ve kendisini dinlediği takdirde insanlığın özgürlüğe kavuşacağını düşünerek, bu problemi geçiştirmeye çalışmıştır. İnsanla ortamın karşılıklı bir diyalektik bağıntısı olduğunu, insanın içinde bulunduğu sosyal ortamı değiştirmek için mücadele ederek kendisini de değiştirdiğini anlamamıştır. Esasen bu, o zamanlar henüz kavranmış değildir. Oven tarihi yürüten çözümleyici gücün sınıfların savaşı olduğunu görmüyor, bunun da nihayet bütün sosyal ilişkilerin ve bizzat insanın radikal biçimde değişmesi sonucunu doğurduğunu kavramıyordu.

Oven insanların yaşayış koşullarını yalnız Nev Lenark'daki fabrikasının çerçevesi içinde değiştirebildi. Orada emek, işletme ve işçilerin dinlenme sistemlerini mükemmel örgütledi, maddi ve manevi bir düzen meydana getirdi. Nev Lenark «mutlular vâdisi» adını aldı; fabrika bütün Avrupa memleketlerinden nice zenginlerin ve aristokratların gelip de «erdemli bay Oven»in başarılarını hayranlıkla seyrettikleri bir ziyaret yerine döndü.

Ama Oven işçiler için fabrika ölçüsünde yapabildikleriyle yetinmiyor, bu kadarı onu tatmin etmiyordu. Sosyal kötülük ve adaletsizliklerin kökünün kazınmasına hiç de elvermeyen bu gibi tedbirlerin sınırlı olduğunu zamanla daha iyi anladı. Ve çalışmalarının bu dönemi için daha sonra şunları yazdı: «Ben birkaç yıl içinde bu insanlar için fabrika sisteminin elverdiği her şeyi yaptım. Fakir işçiler, çalıştıkları fabrikamızı başka işletmelerle kıyaslayarak (...) tamamen memnun olsalar da, ben onların zavallı bir hayat sürdüklerini, hükümetlerin sahip oldukları muazzam olanaklarla bütün insanlık için bu koşulların kat kat daha iyisinin yaratılabileceğini anlıyordum. Sadece fabrika çerçevesindeki bu insanlar için daha fazla bir şey yapamadım, çünkü fabrikalar toplumun gerçek temelini teşkil etmiyordu. Peki, ne yapabildim nihayet ben bu insanlar için? Yapılan bütün masraflara ve alınan bütün iyileştirme tedbirlerine rağmen, onların gerçek durumu neydi? Tek sözle, fabrika işçileri benim insafıma sığınmış kölelerdi; kendilerini her an işten atabiliirdim ve onlar, sokağa atıldıkları takdirde, durumlarının, sağlıyabildiğimiz sınırlı refaha kıyasla çok daha kötü olacağını biliyorlardı» (R. Oven, seçilmiş eserleri, c. 2, M-L, 1950, s. 155).

Kapitalist İngiltere'deki gerçek durum ve koşullar parlak ideallerden uzaktı. Sosyal çelişkiler gittikçe şiddetlenip, belirginleşiyordu. Napolyon Fransasına karşı uzayıp giden harbin 1814–15 yılında sona ermesi, memlekette genel ekonomik bunalımın derinleşmesine yol açtı. Terhis edilen binlerce asker ve denizci işgücü pazarına yığıldılar. Fiyatlar düşüyor, satılmıyan ürünlerin yığılıp kalmasına bağlı olarak üretim azalıyor, işsizlik görülmedik ölçüler alıyor, her yerde endişeler artıyor, çektikleri ıstırapların sebebini çürüten oligarşik toplumda gören emekçilerin hoşnutsuzluğu büyüyordu.

Büyük bir telâşa düşen yönetici sınıflar çeşitli kurtuluş çareleri aramaya koyuldular. Alınan tedbirler arasında ihtiyaç sahiplerine yardım edilmesi için para toplamak ve diğer mümkün yolları aramak maksadıyla bir komite kuruldu. Tabii bu komiteye Oven de giriyordu. 1817'de Komite'ye «Sanayi ve tarım işçilerinin durumunu hafifletme yolları» hakkındaki raporunu sundu. Ünlü «Plân»ını ilk defa ortaya koyduğu bu raporda, onun bütün daha sonraki sosyalist fikirlerinin çekirdeği vardı.

Oven bu raporla, esas olarak ve genel hatlarıyla, hükümetin, üretici olmayan israflardan kaçınarak, işsizlerin barınıp geçinecekleri ve ulusal

zenginliğin artmasına yardımda bulunabilecekleri aşağı-yukarı 1200 nüfuslu köyler meydana getirilmesi için bir fon ayırmasını teklif ediyordu. Bu köyler birçok bakımdan Oven'in Nev Lenark'taki fabrikasına benziyecek, ancak şu farkla ki, bu yeni konut yerlerinde tüketim ihtiyaçlarını karşılamak üzere yeteri kadar toprak bulunacaktı. Oven zanaatçılık üretimi ile sanayi üretimi arasındaki birliğe her topluluğun temeli gözüyle bakıyordu.

Ona göre, bu komün-köyler, yoksulların yararına yapılacak reformun bir parçası olacaktı. Bu köyleri hükümet, yersel yetkililer ve hattâ işveren grupları kurmalıydılar. Tabii bunların henüz sosyalist karakteri olamazdı. Fakat Oven, yavaş yavaş bütün toplumun insanların yaşama koşullarını iyileştirebileceği ve iyileştirmesi gerektiği ve eski'den yeni'ye geçişin, kendi deyişiyle, her şeyi kapsamı gerektiği fikrine varıyordu.

Hele başlangıç olarak böyle birkaç, hattâ biricik komün kurulsundu, çok geçmeden bütün İngiltere, belki de bütün dünya bunların daha nicelerini kurmaya girişecekti. Ve Oven, 1820'lerde, bu fikrin dürtüsünün artması ölçüsünde eylemini genişleterek bu komünlerde eşitlik, oto-yönetim ve genellikle komünlerle toplum arasında bağıntı sağlanması gereğini ısrarla belirtiyordu. Ama ısrar ve fikirler sürekli ve sistemli bir karakter aldıkça, hükümetin ve egemen sınıfların çekimserliği de artıyordu. Gerçi görünüşte her yerde güler yüzle karşıyorlardı, fakat çok geçmeden, Oven'in plânlarının gerçekleşmesine yol vermiyecekleri anlaşıldı. Bunun üzerine Oven geniş kamuoyuna başvurdu: Binlerce nüsha broşür ve bilimsel etütler bastırıp yaydı ve 1817 Ağustosundan itibaren de Londra'da yeni fikirlerini propaganda etmek üzere yığinsal mitingler örgütlemeye başladı.

Bu dönemde (1817—1820) Oven, toplumun insan tabiatına uygun sosyalist temeller üzerinde, «gerçek» ve «sağduyulu» prensipler üzerinde yeni-baştan kurulması gerektiği sonucuna vardı. Bu yolda «üç kötülük», yani özel mülkiyet, din, aile ve nikâhın egemen biçimi engel teşkil ediyordu. Bunların ortadan kaldırılması gerekiyordu. F. Engels, bunun Oven'in hayatında dönüm noktası olduğunu belirterek şöyle diyor: «Sadece bir filântrop olarak kendini gösterdiği sürece, o yalnız servet yığıyor, övgülere, şan ve şöhrete boğuluyordu. Avrupa'nın en popüler adamı olmuştu. Kendisini yalnız aynı toplumsal düzeydeki kimseler değil, bakanlar ve rahipler bile saygıyla dinliyorlardı. Ama komünist teorilerini ileri sürmesinden sonra, iş birden değişti . . . O artık resmî toplumdan çıkarılmasının, durumundan ve olanaklarından tamamiyle yoksun edilmesinin gün meselesi olduğunu biliyordu. Ne var ki, bütün bunlar, Oven'i kendisine karşı koyanlara amansızca saldırmaktan alakoyamadı» (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 19, s. 200).

Oven, sosyalist dönüşümlerin objektif olarak maddi üretimin gelişmesi

sayesinde hazırlandığını anlıyordu. Fakat o yine de idealist ve ütöplast olarak kalıyordu, zira propagandayı ve insanları yeniden-eğitmeyi kendi sosyalist ideallerine erişmenin başlıca aracı sayıyordu. Oven yıllar boyunca, bütün sınıflara mensup «iyiniyet sâhibi aydın insanlar»a çağrısını tekrarlamaya devam etti. Yaşadığı zamanın politik mücadelelerinden uzaktı, Çartistler'in devrimci savaşının dışında kalıyordu, devrimci işçilerle teması yoktu ve onların radikal eğilimli önderleriyle pek başı hoş değildi. Yaklaşık olarak 1819'ren 1822'ye kadar, hep örnek bir komün örgütlemek için gerekli sermayeyi elde etmeye çalıştı. Geleceğin kraliçesi Viktorya'nın babası dük Kentski de dahil olmak üzere bazı «ünlü kişiler»in gösterdikleri desteğe rağmen, sermaye sağlama yolundaki bütün çabaları boşa gitti. Nihayet, sürekli güçlük ve engellere boyun eğerek, komünü kendi olanaklarıyla ve aralarında en ünlüsü Vilyam Maklür olmak üzere, onunla aynı heyecanı duyan ve görüşlerini paylaşan bir avuç yardım-cısının olanaklarıyla örgütlemeye karar verdi.

Oven bu maksatla, kendisinden önce ve sonraki birçok heyecanlı ütöplastlar gibi, gözlerini Birleşik Amerika'ya çevirdi. Bu memlekette, onlara göre, belirli bir politik demokrasi hüküm sürüyordu, çok ucuz topraklar vardı, toplumsal ilişkiler esnekti ve Eski Dünya kalıntısı kurumlar çok azdı. Atlantik Okyanusunun beriki kıyısından, Birleşik Amerika özgürlük ve yeni olanaklar ülkesi olarak görünüyordu. Oven orada kendisi için «yeni uyum» adı altında bir koloni meydana getirdi.

«Yeni uyum»un uğradığı başarısızlığı ve bunun nedenlerini anlatmak çok vakit alır. Fakat yenilikçi eğitim merkezi sıfatıyla bu komün'ün en başarılı yanını birkaç sözle anlatmak yerinde olur. Oven, karakterin tamamiyle ortamın etkisi altında biçimlendiği prensibini çıkış noktası yaparak, çocukların rasyonel biçimde eğitimini sağlamanın, onların karakterini kollektif olarak yoğurmanın mümkün olduğu kanısındaydı. Bu «yeni uyum» komünü için, Nev Lenark'ta kazandıklarının hemen hemen hepsini yitirdi. Ama fikirlerinin doğruluğuna, bunların bütün dünyaca anlaşıldıktan sonra gerçekleştirileceğine sarsılmaz inancını yitirmedi. Mademki zenginler ve güçlüler kendisine kulak vermek istemiyorlardı, öyleyse onun başka yerde destek araması gerekiyordu.

O zamanlar sosyalist fikirler İngiliz işçi sınıfı arasında gittikçe genişli-yerek yayılıyordu. Bunlar, işçi birlikleri kurulmasını yasaklayan kanunların kaldırılmasından sonra treydünion hareketinin hızla genişleme yılları, işçi sınıfı arasında radikal düşüncelerin kuvvetlenme, işçi basınının gelişme ve güçlenme yıllarıydı. Bütün bunlar ünlü Çartist hareketinin doğmasına yol açmıştı.

O yıllarda çok sayıda sosyalist literatür yayınlandı; W. Tompson, C. Grey ve T. Godskin gibi yazarlar yetişti. Bunların hepsi birçok bakımdan Oven'e şükran borçluydular. Yine o yıllarda, kendilerini Oven'in izleyicileri

sayan işçi grupları, Londra'da ve diğer yerlerde, gerek ticaret, gerekse sanayi alanında büyük denemiycek kooperatif birlikleri meydana getirdiler. Bu kooperatif birliklerinin amaçlarından biri de, yeteri kadar sermaye biriktirmek ve Oven'in prensiplerine göre komün örgütlemeye girişmektir.

Treydünion hareketinin gelişmesi, 1834 yılında «Büyük Ulusal Birleşik Üretim Birliği»nin kurulmasına yol açtı. Oven treydünyonizmi bu haliyle pek tutmuyor, fakat bu harekette kendi plânlarını nihayet gerçekleştirmeye yarayacak aracı görüyordu. Birliğin sıra üyelerinin onun fikirlerini tamamen benimsedikleri şüphe götürürse de, Birlik tüzüğünde şöyle deniliyordu: «Birliğin amacı her şeyden önce işçilerin ücretlerinin artırılmasını sağlamak, ücret indirimlerinin önünü almak ve iş saatlerini azaltmak için savaşmak olsa da, boşluka ve son hedef, temel emek haklarının ve insanca davranışın yerleşmesini, bütün işleri topluma gerçekten faydalı ve sağduyulu insanların yöneteceği, akıllıca çalışılacağı ve erdemliğin lâyük olduğu saygı ve ödülüne göreceği, kötü tembelin de nefretle karşılanacağı bir başka düzen kurmaktır» (R. Oven, Seçilmiş eserleri, c. 1, M-L, 1950, s. 410).

Burada Oven'in sosyalist idealleri yeterli bir açıklıkla ifade ediliyor. Onun işçi ve kooperatif hareketiyle bu devrede gayet yakın bağıntıları vardır. Hattâ birçok emekçi kooperatifinin örgütlenmesine de bizzat önayak olmuştur.

Ne var ki, «Büyük Ulusal Birleşik Üretim Birliği» çok geçmeden dağıldı. Bu olay, kooperatif birliklerinin önemli bir kısmının dağılmasını da etkiledi ve yıllarca süren çalışmaların ürünü olan ulusal kooperatif hareketinin temellerini sarstı. Oven'in geniş yığınlarla bağları da zayıfladı. Çartizm döneminde bu harekete katılanların birçoğu Oven'in fikirlerinin etkisi altında bulunsalar ve daha uzun süre onun prensiplerini izlemiş olsalar da, bu fikirler artık en yakın politik sorunların çözümü için daha az aktüel görünmeye başladı. Ve bizzat Oven, bütün sınıfların akli başında temsilcilerine aynı derecede hitap edebilen temiz sağduyuya inancıyla, sorunların politik savaş biçiminde ortaya konmasına daima karşı çıktı. Şüphe yok ki, Oven, plânlarında ve girişimlerinde işçi sınıfına yöneliyor, fakat bu sınıfın kişiliğinde sadece bir barışçı ıslahatçı görüyordu.

Çartist hareketinin gelişmesi koşulları içinde Ovenizm bir propaganda grubu halini aldı. Bir tarikat biçiminde çalışan bu grup, belirli bir süre epeyce canlılık gösterdi. Ama bundan sonra önemi gitgide azalmaya başladı. 1857 yılında, Oven'in ölümü arifesinde artık hayat sahnesinden inmiş bulunuyordu.

Engels işte bu sektör Ovenizm'le artık onun çöküş yıllarında yüzyüze geldi ve «İngiltere'de işçi sınıfının durumu» adlı eserinde bu akımdan epey

eleştirisel bir ruhta söz etti. Bilindiği gibi, Engels 1870 yıllarında Çartistlerin mücadelesine, İngiliz politik hayatının olaylarına ve İngiliz proletaryasının siyasal partisinin yaratılmasına aktif olarak katıldı. İşte bu mevtzilerden, Oven'in ve o zamanın devrimci mücadelesinin dışında kalan izleyicilerinin çoğu fikirlerinin eleştirilmesi gerekiyordu. Engels de bunu yaptı.

Diğer taraftan, Engels, genellikle Oven'in fikirlerine ve eylemine olağanüstü yüksek bir değer veriyordu. Onun erdemli karakterini, cesaretini ve orijinal düşüncesini, İngiliz işçi hareketine büyük katkısını haklı olarak övüyordu. Oven'in doğrudan doğruya işçi sınıfına yöneldiğini ve verimli eyleminin asıl bu sınıfın içinde geliştiğini belirterek, «Anti-Düring» adlı eserinde şunları yazıyordu: «İngiltere'de bütün toplum hareketleri, işçilerin yararına ulaşılan bütün gerçek başarılar Oven'in adıyla bağlıdır.» (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 20, s. 274).

Robert Oven İngiliz sosyalizminin kurucu atası, İngiliz işçileri sendikalarının ulusal çapta örgütçüsü, kooperatif hareketinin kurucularından biri, fabrika üretiminin ıslahatçısı, eğitim ve öğrenimde yeni metotların öncüsüdür. O sosyalist ve işçi hareketi tarihinde haklı olarak seçkin bir yer tutmaktadır. Oven bilimsel komünizm fikirlerinin müjdecisidir. Bu fikirler bütün ilerici insanlığın bayrağı olmuştur.

Artur L. Mortin

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin SBKP XXIV. Kongresine ilişkin kararı

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, 8 Haziran 1971 tarihinde, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin XXIV. Kongresi'ne katılan TKP delegasyonu adına Birinci Sekreter Y. Demir yoldaşın Kongre hakkındaki raporunu dinliyerek aşağıdaki kararı almıştır:

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin ve Sovyet Hükümetinin son beş yıllık çalışmalarının muazzam sonuçlarını özetleyen ve Sovyet toplumunun geniş bir gelişme perspektivini çizen XXIV. Kongre, Sovyetler Birliği için olduğu gibi, bütün ilerici ve barışsever dünya için, özellikle milli kurtuluş hareketleri için de büyük bir önem taşıyor.

SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. Brejnev yoldaş, kongrede verdiği hesap raporunda milletlerarası durumun derin bir Marksçı-Leninci tahlilini yapmıştır. TKP Merkez Komitesi bu raporun hükümlerini tamamiyle doğru buluyor.

Emperyalizm, bilimsel-teknik ilerlemeden kendi pozisyonunu kuvvetlendirmek, üretimin gelişme temposunu hızlandırmak, emekçi yığınları sömürsünü artırmak için geniş ölçüde faydalıyor; değişen milletlerarası şartlara uymaya, soyguncu karakterini maskeleyemeye çalışıyor. Fakat emperyalizmin milletleri tahakküm altında tutma, halkların güvenliğine kastetme çabaları eksilmiyor, saldırının, harbin, silâhlanma yarışlarının kaynağı olmakta devam ediyor. Emperyalizm, milletleri kendi tahakkümü altında tutmak, soygununu sürdürmek için gerici diktatörlükleri teşvik ediyor ve destekliyor. Halkların bağımsızlığı ve dünya barışı için en büyük tehlike olan Amerikan emperyalizminin gerici politikası saldırganca çabalarında gittikçe daha açık kendini gösteriyor.

Yeryüzünde emperyalizme karşı, gittikçe genişliyen bir cephede ve hızla gelişen mücadelede proletarya enternasyonalizminin güçlü savunucusu SBKP ve Sovyet Hükümeti, barış, demokrasi, milli bağımsızlık ve sosyalizm uğrunda savaşılan kuvvetlerin başlıca desteğidir. Sovyetler Birliği, emperyalizmin saldırgan politikasının karşısına, barışın aktif savunulması ve milletlerarası güvenliğin kuvvetlendirilmesi politikasıyla çıkıyor. Sovyetler Birliği'nin, diğer sosyalist ülkelerle işbirliği halinde ve yeryüzünün bütün barışsever insanların desteğiyle barış ve halkların dostluğu

uğrunda verilen mücadele için SBKP Genel Sekreteri L. Brejnev yoldaş tarafından ileri sürülen konre ödevleri TKP Merkez Komitesi yerinde bulur ve destekler.

Emperyalistler saldırı ve harp hazırlıklarını maskelemek, soygunlarını devam ettirmek amacıyla uydurdıkları ve yerli ajanlarının yardımıyla memleketimizde yaymaya çalıştıkları «Sovyet tehlikesi» masalı Sovyetler Birliği'nin ısrarlı ve devamlı barış politikası ve halkımızın uyanıklığı sayesinde işe yaramaz hale gelmiştir. Fakat emperyalistler ve ajanları şimdi de «komünizm tehlikesi» masalıyla memleketimizin anti-emperyalist, barışsever güçlerini ve bütün demokratik hareketleri ezmek çabasında dırlar.

Sovyetler Birliği, büyük Lenin'in prensipleriyle yönetilen bir sosyalist ülke olarak, her türlü saldırıya yabancıdır, her türlü saldırıya karşıdır ve her türlü saldırıyı önliyecek güçtedir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyet Hükümeti, halkların milli bağımsızlıklarının, barışın en güçlü savunucusudur. İnsanlık barış içinde gelişmeyi, her şeyden önce, Sovyetler Birliği'nin varlığına, onun barışçı politikasına, ekonomik ve askeri gücüne borçludur. Sovyetler Birliği'nin bu yapıcı barış politikası memleketimizin milli menfaatlerine tamamiyle uygundur, halkımızın bağımsızlığı ile sıkıca bağlıdır. TKP, Türkiye ile büyük komşumuz Sovyetler Birliği arasında samimi dostluk ilişkilerinin kurulması ve gelişmesi için varlığı boyunca savaştı. Bu savaşa devam edecektir.

Dünyanın büyük bir kısmında zafere kavuşan sosyalizm hızla gelişip kuvvetleniyor; kapitalist ülkelerde toplumun devrimsel değişimi için savaşı kuvvetler artıyor; milli kurtuluş mücadelesi birçok ülkelerde sömürücü düzene karşı bir savaş halini aldı. Emperyalizmin tarihi âkibeti gittikçe daha açık beliriyor.

Kapitalizmin genel bunalımı derinleşmekte devam ediyor. Devlet tekerciliğinin gelişmesi kapitalizmin bütün çelişkilerinin yüze çıkmasına, anti-monopolist mücadelenin sertleşmesine yol açıyor. Bu mücadelenin öncü kuvveti olan işçi sınıfının ve onunla işbirliği, cephe birliği halindeki diğer emekçi yığınların ve halk tabakalarının büyük çıkışları temelsel toplum dönüşümlerine yol açabilecek yeni sınıf savaşlarının ilk belirtileridir.

Birçok ülkelerde milli kurtuluş mücadelesi, aynı zamanda hem feodal sömürüyle, hem kapitalist sömürüye karşı yönelmiştir. Kapitalist olmiyan gelişme yolunu tutan, yani sosyalist toplumu amaç edinen ve ona yönelen ülkeler çağımızda milli kurtuluş hareketlerinin öncüsüdürler.

SBKP'nin XXIV. Kongresi kapitalist ülkeler işçi sınıfının birliği ve enter-nasyonal dayanışması politikasına, milli ve sosyal kurtuluşları uğrunda savaşan halkları destekleme dâvasında Leninici prensiplere bağlılığını bir kere daha teyit etti.

Milletlerarası komünist ve işçi partilerinin 1969 yılı Danışma Toplantısının hazırlanmasında ve gerçekleşmesinde Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin büyük hizmeti oldu. 1969 Danışma Toplantısı milletlerarası komünist hareketinde ve anti-emperyalist harekette birliğin kuvvetlenmesi yolunda önemli bir adımdır, Marksizm-Leninizm teorisine büyük bir katkıdır, proletarya enternasyonalizminin yeni bir zeferidir.

Çekoslovakya'da sosyalizm kazanımlarının karşı-devrimci kuvvetlerden korunması için, Sovyetler Birliği'nin, diğer sosyalist ülkelerle birlikte Çekoslovakya halkına gösterdiği kardeşçe yardımı partimiz, sosyalist enternasyonalizmin kaçınılmaz bir şartı, şerefli bir ödevi saymıştır ve öyle sayıyor.

Partimiz, Çin Komünist Partisi yöneticilerinin Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne ve Sovyetler Birliği'ne karşı giriştiği iftira saldırılarını şiddetle yerer; Çinli yöneticilerin Marksizm-Leninizmi diskredite edici politik ve ideolojik tutumlarını komünizm dâvasına ihanet sayar. Sovyet-Çin ilişkilerinde SBKP ve Sovyet hükûmetinin Leninci tutumunu ve konkre adımlarını partimiz yerinde bulur.

XXIV. Kongre, SBKP Merkez Komitesi'ni, gelişmekte olan ülkelerin devrimci, demokratik partileriyle, tüm yığınsal örgütlerle, sosyalistlerle emperyalizme karşı mücadelede işbirliği kurmakla, ilişkileri geliştirmekle görevlendirdi. Kongre, anti-komünizm ve anti-sovyetizmle, sağ ve «sol» revizyonizmle, şövenizmle mücadeleyi önemli bir ödev olarak gösterdi, SBKP'nin, işçi hareketinde tekeli emperyalist sermaye menfaatlerine hizmet eden, emekçilerin barış, demokrasi ve sosyalizm için mücadelesini parçlamaya çalışan her türlü düşman akımlara karşı uzlaşmaz olacağını bir kere daha belirtti.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyet Hükûmeti, memlekette komünizm kuruluşuna elverişli şartları sağlamak, halkların özgürlüklerini ve dünya barışını korumak, saldırgan emperyalist çıkışları suya düşürmek için her şeyi yaptı ve yapıyor. Sovyet politikasında saldırıya şiddetle karşı koyma prensibi, milletlerarası sorunlara yapıcı çözüm yolu aranması ve ayrı ayrı sosyal düzenlerdeki devletlerin barış içinde yan yana yaşaması prensibiyle birleşir.

Kongre, Merkez Komitesi'ni, emperyalist saldırıya ve harp politikasına bundan böyle de kesinlikle karşı koymakla, barış ve özgürlük dâvasına sıkıca bağlı bir politika izlemekle görevlendirdi.

XXIV. Kongre, SBKP Merkez Komitesi'nin ve Sovyet hükûmetinin Viyetnam, Laos ve Kamboçya halklarına, Amerikan saldırısına karşı kahramanca savaşlarında gösterdiği büyük yardımları hararetle alkışlamış, Yakın Doğu'da Amerikan emperyalistlerinin teşvik ettiği İsrail saldırısına karşı Arap halklarını bundan böyle de her surette destekliyeceğini belirt-

miştir. Sovyetler Birliği, İsrail ordusunun ele geçirdiği Arap topraklarından çekilmesini, her devletin bağımsız bir varlık olarak tanınmasını, Filistin Arap halkının meşru haklarının gözönünde tutulmasını gerektiren adil bir çözüm yolu sağlamaya çalışacaktır.

Dünya barışının en önemli sorunlarından biri Avrupa'da güvenliğin korunması, bu bölgede gerginliğin giderilmesidir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin ve Sovyet hükümetinin bu yolda sarfettiği gayretleri, oynadığı olumlu ve önemli rolü özellikle belirtmek gerektir.

Sovyetler Birliği'nde komünizmin maddi-teknik temelinin kurulması, Sovyet emekçilerinin maddi ve kültürel hayat seviyesinin daha da yükseltilmesi SBKP ve Sovyet hükümetinin ana davasıdır. L. Brejnev ve A. Kosigin yoldaşların XXIV. Kongre'deki raporlarında başlıca sorunlar bu ödevin yerine getirilmesiyle ilgilidir.

Sovyetler Birliği'nin 1966—70 yılları Sekizinci Beşyıllık Plânı, Sovyet işçilerinin, kolhozcu köylülerin, aydınların, bütün emekçilerin kahramanca emeğiyle gerçekleşti. Milli gelir ve sosyal emek verimliliği büyük ölçüde arttı. Sanayi üretim hacmi bir buçuk misline çıktı. Köy ekonomisinin gelişmesinde önemli sonuçlar elde edildi. Memleketin ekonomik potansiyeli çok arttı.

Geçen beş yıllık plân sosyal ödevlerin çözümünde önemli bir aşama oldu. Halkın reel geliri, işçi, memur ücretleri, kolhoz köylülerinin emek karşılıkları plânda tespit edilen artış miktarını aştı. Halk eğitiminde, kültür ve sağlık işlerinde büyük başarılar elde edildi.

Sovyet halkı, XXIII. Kongre'nin çizdiği amaçlara ulaştı. Komünizm kuruluşu yolunda geniş adımlar atıldı. Emekçilerin refah seviyesi memleketin ekonomik ve teknik gelişmesiyle hemen hemen başbaşa gidiyordu. Sosyalist toplum ilişkileri başarılı bir gelişme gösterdi. Sovyet insanların ideolojik ve politik birliği kuvvetlendi, Sovyet Komünist Partisinin toplum hayatındaki yönetici rolü arttı, Sovyet halkı Komünist Partisi etrafında daha sıkı toplandı.

XXIV. Kongre'nin çalışmalarında sosyalist demokrasinin gelişmesi sorunu önemli bir yer tutar. Kongre, parti-içi demokrasinin genişletilmesi, gönüllü ve bilinçli disiplinin kuvvetlendirilmesi, parti hayatında Leninci normların sıkıca gözetilmesi üzerinde önemle durdu.

Sovyetler Birliği'nin, XXIII. Kongre'den sonraki dönemde ekonomik, teknik ve sosyal alanlarda elde ettiği büyük başarılar onun milletlerarası pozisyonunu daha da kuvvetlendirdi. Ve bu, anti-emperyalist hareketin kuvvet kaynağı, barışın, sosyal ilerlemenin dayanağı olan dünya sosyalist sisteminin milletlerarası pozisyonunda da olumlu etkisini göstermekte gecikmedi.

Ekonomik ve politik gücü arttıkça milletlerarası durumu kuvvetlenen Sovyetler Birliği, barış uğrunda, halkların güvenliği uğrunda mücadeleye katkısını artırıyor; milletlerarası kuvvet dengesinin barış, demokrasi ve sosyalizm yararına değişmesini önemli derecede etkiliyor. Böylece, çağımızın başlıca devrimci güçleri olan dünya sosyalist sisteminin, milletlerarası işçi ve milli kurtuluş hareketlerinin savaşı birliği yeni bir kuvvet kazanıyor.

XXIV. Kongre, Sovyet toplumunun komünizm yolunda yeni ve büyük bir atılışını plânlaştırdı. Dokuzuncu Beşyılık Plânın başlıca amacı sosyalist ekonominin gücünü artırmak, halkın maddi ve kültürel hayat seviyesini yükseltmektir.

Dokuzuncu Beşyılık Plânın gerçekleştirilmesi dâvası, tıpkı Sekizinci Beşyılık Plân gibi, tıpkı Sovyetler Birliği'nin ilk kalkınma plânları gibi, kapitalist dünyanın havsalasına sığmayacak kadar büyük bir dâvadır. Ve büyük sosyal-ekonomik ve politik ödevlerin yerine getirilmesini gerektirir. TKP şuna inanıyor ki, bundan önceki beş yıllık plânları yaratan ve gerçekleştirenlerin Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, kahraman Sovyet emekçilerinin, Sovyet bilim ve tekniğinin gücü Dokuzuncu Beşyılık Plânın gerçekleştirilmesini başaracaktır.

Sovyet halkı, Lenin'in partisinin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin Marksçı-Leninci önderliğinde sağlam ve güvenli adımlarla komünizm yolunda ilerliyor.

TKP Merkez Komitesi, SBKP XXIV. Kongresi'nin kararlarını, bu kararlara temel olan belgeleri, özellikle L. Brejnev ve A. Kosigin yoldaşların raporlarında, gerek milletlerarası sorunlarla, gerekse Sovyetler Birliği'nin iç sorunlarıyla ilgili olarak ileri sürülen görüşleri tamamiyle paylaşır ve destekler.

TKP Merkez Komitesi, partimiz delegasyonunun XXIV. Kongredeki tutumunu tasvip eder, delegasyonumuz adına Birinci Sekreter Y. Demir yoldaşın yaptığı konuşmayı destekler ve benimser.

TKP Merkez Komitesi, parti örgütlerini ve parti üyelerini Marksizmin-Leninizmin teori ve pratiğine büyük bir katkı olan Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XXIV. Kongresinin ana belgelerini incelemek ve öğrenmekle görevlendirir. Merkez Komitesi, L. Brejnev yoldaşın raporunun Türkçeye çevrilerek bastırılması ve yayınlanması imkânlarını arıyacaktır.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ

AHMET SAYDAN

YURTTA

● **TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ KAPATILDI.** Anayasa Mahkemesinin kararıyla Türkiye İşçi Partisi'nin 21 Temmuz günü kapatılması, emperyalizmin ve ona bağlı güçlerin Türkiye'de faşizmi yerleştirme, mevcut ağa — derebeyi ve işbirlikçi burjuvazinin hegemonyasını sürdürme çabalarında yeni bir aşamadır. İşçi Partisi, Türkiye işçi sınıfının ve öteki demokratik güçlerin, halkçı aydınların, emperyalizme karşı savaşımların, ulusal bağımsızlığı ve sosyal kurtuluşu en kararlı bir şekilde savunanların bir kazanımıydı. Bu parti legal alanda ve Anayasanın himayesinde, yurdun demokratik ve ulusal bir yolda gelişmesini sağlamak için büyük gayretler gösteriyor, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm fikirlerinin geniş halk yığınlarına, köy emekçilerine ulaştırılmasında ön planda bir rol oynuyordu.

Bundan ötürü de gerek emperyalizmin, gerekse işbirlikçi burjuvazinin, en azılı gerici çevrelerin şimşeklerini üzerine çekiyordu.

Emperyalizmin Türkiye'deki ajanları için, iktidarı elde tutan faşist-militarist klik için başta gelen hedef, işçi sınıfının politik ve sendikal alanlarda elde ettiği demokratik hakları ortadan kaldırmak, böylece de bütün halka karşı kurduğu diktaturayı sağlamlaştırmaktır. Bunun nedeni de açıktır. İşçi sınıfı, sınıfsal hakları için emperyalizme, işbirlikçi burjuvaziye ve genellikle kapitalist düzene karşı yürüttüğü sınıf savaşında, bütün halkın, emekçi yığınların, orta tabakaların, hatta anti-emperyalist millî burjuvazinin de haklarını koruyarak, ulusal ölçüde bir ödevi yerine getiriyor. Bundan ötürüdür ki, işçi sınıfı, emperyalizmin ve işbirlikçi çevrelerin başta gelen düşmanıdır.

Emperyalizmle iktidardaki faşist-militarist klik, bu ulusal, anti-emperyalist ve demokratik savaşı kötürümleştirmek için, onun başlıca çekici kuvvetine, işçi sınıfına, bu sınıfın öncü politik ve sendikal güçlerine saldırmaktadır. Bir ulusun «beynine», ona hareket kabiliyeti sağlayan kadrolarına saldırarak bütün bir milleti köleleştirmek faşizmin eski bir yöntemidir.

Naziler, Almanya'da ilk önce 250 bin kadar komünisti, sosyal demokrati ve liberal burjuvazinin bazı elemanlarını yok ederek işe başladılar. Ve bu

yoldan, dünya işçi hareketinde önemli bir yer tutan Alman halkının mukavemet gücünü büyük ölçüde kırdılar. Çünkü imha edilen veya susturulan militan kadroların yerini doldurmak kolay olmamaktadır. Bir halkın, öncü, militan ve aydın kadrolarının yetişebilesi için uzun yılların birikimine ihtiyaç vardır. Musolini İtalyasında, Franko İspanyasında, Salazar Portekizinde ve komşu Yunanistan'da da faşist yöneticiler, bu klâsik yöntemleri geniş ölçüde uygulayarak iktidarda tutunabilmektedirler.

Türk burjuvazisinin, Türkiye Komünist Partisi'ni aşağı yukarı yarım yüzyıldan beri yasak bölgede tutmasını da bu çerçeve içinde ele almak gerekmektedir. Burjuvazi, TKP'yi yasaklamak, komünistlere karşı kanlı bir terör politikası uygulamakla tüm halk üzerinde varlığını, diktaturasını sürdürmeyi hedef ediniyordu. Böylece, Komünist Partisi'ne karşı yasak, bütün bir milletin demokratik haklarının yasaklanması ve komünistlere karşı terör bütün bir millete karşı terör politikasıyla birleşiyordu.

Bu durum, burjuvazinin komünistlerden sonra bütün demokratik ve anti-emperyalist akımlara karşı teröründe de şekilleniyordu. Komünistlerden sonra sosyalistler, sendikacılar, demokratik haklardan yana olan burjuva aydın ve düşünürleri de aynı terör politikanının kurbanı olduktan sonra burjuvazi, milli bağımsızlık devrimini emperyalizm yararına parça parça ve kademeli bir şekilde ortadan kaldırmayı nisbi bir rahatlık içinde başardı.

İşbirlikçi burjuvazi, 1961 Anayasasının inkâr ediyor, bu Anayasanın demokratik hükümlerini savunmak sosyalistlere ve öteki demokratik güçlere düşüyordu. Reform hareketinin asgari haddini teşkil eden Anayasa'daki bazı demokratik hükümlerin inkârına paralel olarak, iktidar, bu hükümleri içten savunan güçlere karşı da bir terör ve saldırı tırmanmasına başlıyordu. Erim Hükümetinin işbaşına gelmesiyle yurdun başlıca merkezlerinde sıkıyönetim ilân edildi. İstanbul dahil büyük kent ve bölgelere karşı yığinsal baskı ve cezalandırma tedbirlerinin uygulanmasına geçildi, gerçek muhalefet ve basın baskı altına alındı, sosyalist hareketin hemen hemen bütün yöneticileri ağır uydurma suçlamalarla tutuklandı, ve en nihayet, Türkiye İşçi Partisi'nin kapatılmasıyla terör ve saldırı en yüksek noktasına vardı.

Bunlarda faşist terörün bütün karakteristiklerini görüyoruz.

Terörün asıl hedefi, sosyalistler ve sosyalist partidir. Fakat terör kısa zamanda Atatürkçüleri, 27 Mayısçıları da kapsamına aldı. 27 Mayıs yöneticilerinden tabii senatör Ekrem Acuner'in dokunulmazlığı kaldırıldı, bunu yine 27 Mayıs'ı başaranlardan tabii senatör Osman Köksal'la, kontenjan senatörü Madanoğlu'nun dokunulmazlıklarının kaldırılması izledi. 27 Mayısçılardan ve «on dörtler» diye anılan gruptan Solmazer de idam isteğiyle tutuklandı.

Tabii senatörlere karşı gösterilen deliller, gizli polis şeflerinin «bâlâdan gelen emre» göre hazırladıkları düzme raporlara öylesine dayanıyordu ki, AP oyları ile alınan Acuner'in dokunulmazlığını kaldırma kararını Anayasa mahkemesi hemen bozdu.

● Gerek Erim iktidarı, gerekse AP yönetici çevreleri, Anayasayı değiştirmek, sıkıyönetime, faşist iktidara sivil ve parlamenter bir elbise giydirmek işinde de birleştiler. Feyzioğlu grubunun, MGP'nin de canla başla katıldığı bu gayretler Temmuz ayı içinde de devam etti. Mecliste grubu olan partiler tarafından kurulan komisyon, Anayasayı değiştirme konusunda «öntevkif», «gazete toplama», «matbaa kapatma», «hükümete kararnameyle memleketi idare etme yetkisi verme» gibi sorunları inceleme işlerine devam etti.

Partiler-arası komisyonun çalışmaları bu şekilde devam ederken, Anayasa değişikliği hakkında seri konuşmalarından birinde, cuntanın başbakanı Erim, değişikliğin esasta işçi sınıfına karşı olduğunu açıkça belirtti. Erim yapılacak değişikliklerle Anayasanın bilimsel sosyalizme tamamen kapatılacağını, ancak sosyal demokrasiye meydan verileceğini açıkladı. Erim, böylece, değişiklikten güdülen esas hedefin, Türkiye'de işçi hareketine bütün sağcı oportünist akımları aşılacak, işçi hareketini bir yandan terörle, bir yandan da sağcı sosyal demokrasinin hâkimiyetinde körleştirmek, işçi sınıfının emperyalizme ve işbirlikçiliğe karşı yürüttüğü sınıf savaşında elini kolunu bağlamak olduğunu açığa vurdu.

Hem sağ, hem solu vurma edebiyatının ardında işçi sınıfının haklarını baltalamak, özellikle onun legal alandaki politik teşkilâtını, sosyalist partiyi yıkma hedefi gizleniyordu. Erim iktidarı TIP'i kapatma kararının Anayasa mahkemesince alınan «legal» bir karar olarak göstermek gayretindedir ve bu gayret birçoklarını aldatacak niteliktedir.

Militarist-faşist kliğın başbakanı Erimin bir yandan bilimsel sosyalizmi «kanun dışı» ilân etmeye kalkışması, bir yandan da Burdur Garnizonunda yaptığı konuşmada bütün solcuları yok etmekle tehdit etmesi, polis gibi adalet teşkilâtının da, burjuvazinin, işçi sınıfına karşı sürdürdüğü sınıf savaşında daha da gaddarca kullanılacağını göstermektedir.

İktidarın, faşist militarist-klığın bu tehditleri, sosyalist partiyi kapatmaları, devrimci sendikacılığı terörle takattan düşürme gayretleri Türkiye'de sınıf savaşında işçi sınıfını yenik düşüremeyecektir. Tam tersine, onun savaşını daha da hızlandıracaktır.

Son aylar içinde Erim hükümeti, Anayasayı değiştirme çabalarına paralel olarak işçi grevlerini yasaklama, erteleme, işçi ve sendikacıları tutuklayarak sıkıyönetim mahkemelerine verme gayretlerini de sürdürüyor.

Devlet Demir Yolları İşçileri Sendikasının, Çimse-İş'in, Türkiye Gazeteciler ve Basın Sanayii İşçileri Sendikasının grev kararları, Türkiye Gazeteciler

Sendikasının basına karşı terör ve maddi baskıyı protestosu, bütün baskı ve tehditlere rağmen işçi sınıfının emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı savaşını cesaret ve serinkanlıkla sürdürdüğünü göstermektedir. Ve bu gelişme, faşizmle, kanlı terörle, sosyalist partiyi kapatmak ve yöneticilerini tutuklamakla, devrimci sendikacılığı ağır baskılar altında tutmakla sınıf savaşında işçi sınıfını yenik düşüreceğini zanneden militarist-faşist klığın ağır bir şekilde yanıldığını göstermektedir. Çünkü sınıf savaşının işçi sınıfının yararına gelişmesi kapitalist toplumun objektif kanunlarının kaçınılmaz bir zorunludur.

İşçi sınıfı, bu sınıfın bugün hapiste olan yöneticileri, militanları, aydınları, bütün emekçi yığınlarının, orta tabakaların, köy emekçilerinin, yurtsever aydın ve subayların, yani bütün bir milletin menfaatlerinin savunucusudurlar. Bu yüzden, bu devrimci sınıf ve yöneticileri etrafında, ulusal, anti-emperyalist ve demokratik umutlar halkalanmakta ve bu umut halkları ulusal bir birliğe doğru şekillenmektedir.

Türkiye'nin demokratik, anti-faşist, anti-emperyalist, bağımsızlık, mücadelesinin kapitalist olmayan yoldan kalkınmasının başlangıç noktası, devrimci sosyalist ve yurtsever önderlerin etrafında emperyalizme, faşizme, teröre, pahalılığa ve şiddetini günden güne artıran talana karşı beliren bu ulusal umut halkalarıdır.

Burjuvazinin en gerici ve emperyalizme bağlı kolu, işçi sınıfına karşı yalnız terör ve baskıyla yetinmiyor. TİP'i kapattıktan sonra, bu çevreler, işçi sınıfına burjuva ideolojisini aşılama işine daha da hız verdiler. Erim'in TİP kapatıldıktan sonra, sağcı sosyal demokrasiye yeşil ışık tutması, yukarıda da belirttiğimiz gibi, işçi sınıfına burjuva ideolojisi aşılama çabalarından başka birşey değildir. İktidar çevreleri, emperyalizmin Türkiye'deki ideologları, TİP'in kapatılmasından sonra meydana gelen boşluktan faydalanmak, vakit kaybetmeden, sözde sosyalistleri, sağcı oportünistleri bir daha sosyalist akımın başına geçirmek istiyorlar.

Fakat, Türkiye'de işçi sınıfını terörle yenmeye imkân olmadığı gibi, ona yabancı ideolojileri, sağ oportünizmi, sağcı sosyal demokrasiyi aşılama da olanaksızdır. Türkiye sorunları ancak bilimsel sosyalizmin ışığında çözümlenebilir. Yakın geçmişteki sınıf savaşının koşulları bunu isbat etmektedir: İşçi hareketi sağcı oportünistleri saf dışı edebildiği gibi, sarı sendikacılığı da büyük ölçüde demaske edebilmiştir.

Erim ve arkadaşlarının bilimsel sosyalizme saldırımları rasgele değildir. İşbirlikçi burjuvazinin ideolog ve temsilcileri, emperyalizmin «beyin»leri bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ekonomik ve sosyal-politik sorunların ancak bilimsel sosyalizmin ışığında, halk yığınlarının yararına, ve tabii, sömürücü talancı güçlerin, emperyalizmin, ağa, derebeyi, komprador düzeninin zararına çözümlenebileceğini bildikleri için bilimsel sosyalizmi baş düşman ilân etmişlerdir.

Kara faşist teröre rağmen işçi sınıfı ekonomik savaş yoluyla yürütmekte olduğu politik mücadelesinde öteki devrimci güçler için sürükleyici, kutuplaştırıcı ve cepheleştirici bir rol oynuyor. İşçi sınıfının grev ve öteki protesto hareketleri konkre ekonomik konular etrafında halkalanıyor. Normal zamanda ekonomik mücadele diye adlandırılabilen bu savaş, sıkıyönetimler, terör, yasaklama ve ertelemeler devrinde derhal politik bir nitelik kazanabiliyor. Çünkü Marks'ın tesbit ettiği «ekonomik savaş, politik savaşı da beraber taşır» gerçeği en çok bu gibi terör ve olağanüstü baskı anlarında kendini belli ediyor. Bu gerçeği en canlı bir şekilde günümüzün faşist İspanyasındaki işçi hareketinde görüyoruz. İspanya'da politik savaş, faşizm şartları içinde günlük ekonomik istekler temelinde geliyor, hatta zaman zaman Franko iktidarının temellerini sarsan bir şiddet kazanıyor. Fakat derhal ilâve etmek gerekir ki, bu gibi ekonomik savaşın, oportünizm çukuruna düşmeden politik bir mücadeleye dönüşebilmesi için, bilimsel sosyalizme bağlı sağlam bir kadro tarafından yönetilmesi şarttır.

● **TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULUNUN 10 TEMMUZ TOPLANTISI.** Türk-İş Yönetim Kurulu'nun 10 Temmuz'da Ankara'da yaptığı toplantıda Konfederasyon bünyesinde mevcut ayrışmalar bir daha ve bu sefer daha da geniş ölçüde belirdi.

Bilindiği gibi geçen yıl yine Türk-İş Yönetim Kurulu'nun toplantısında sendika yöneticileri arasında derin bir anlaşmazlık başgöstermişti. Anlaşmazlık dört federasyon başkanının Yönetim Kurulu'na verdiği bir raporla kamu oyuna açıklanmıştı. Dörtler o zaman Türk-İş bünyesindeki çatlaklıkları önlemek için konfederasyonun yapısında derin bir değişiklik yapılması gereğini ileri sürüyorlardı. Raporu veren sendikacılara göre, Türkiye'de toplumsal yapıdaki sosyal adaletsizlik derin yaralar açmaktadır. Memleketin tarımı ve sanayii bir avuç sömürücünün elindedir. Meselâ aylık geliri elli bir lira olan yurttaşların yanında aylık geliri bin liranın altında olan yurttaşlar çoğunluktadır. Mutlular çok küçük bir azınlıktır. Ezici çoğunluk bir sefelet düzeyinde sürünmektedir.

Onlara göre bundan kurtuluş çaresi şudur: Türk-İş sosyal demokrat bir platformla siyasal parti olarak gelişmelidir. Bu siyasal parti memleketin politik yaşantısında CHP ile yakın bir işbirliği kuralmalıdır.

Türk-İş Yönetim Kurulu'nun geçen yılki toplantısında dörtlerin bu raporunu reddetmiş, Demirsoy-Tunç gurubu, Konfederasyonu sosyal demokrat bir parti haline getirme teklifine «partiler-üstü politika» şiarıyla karşı çıkmış ve kurulda çoğunluğu sağlamıştı.

Türk-İş Yönetim Kurulunun 10 Temmuz toplantısında dörtlere sekiz sendika lideri daha katıldığı ve dörtlerin on ikiler diye anıldığı görüldü.

On ikilerin, Yönetim Kurulu'na sundukları rapor geçen yıl dörtlerin verdiği rapordan biraz daha geniştir, ama esasları tamamen aynıdır.

Ok iki sendika yöneticisi sosyal adaletsizliği istatistik rakamlarla tesbit ettikten sonra, Türk-İş'in, sosyal demokrat bir partiye dönüştürülmesini teklif ettiler. Fakat Yönetim Kurulu'nun çoğunluğu, «çok geniş» olduğu gerekçesiyle raporun incelenmesini erteledi. Şunu hatırlatalım ki, otuz kişilik Türk-İş Yönetim Kurulu'nun 18'i, yani çoğunluğu AP'li, 12 kişilik azınlık ise CHP'lidir.

Türk-İş'teki işçi potansiyelinden, bir yandan iktidar taraftarları, bir yandan da ortanın solu, yani CHP faydalanmaya kalkışabilir. Fakat büyük bir işçi kuruluğu olan Türk-İş'in her iki kanada da yabancı olduğu şüphe götürmez. Belki de TIP'in kapatıldığı, devrimci sendikacılığın baskı altında tutulduğu şu dönemde TIP'ten ve devrimci sendikacılıktan açıkta kalan potansiyeli de Türk-İş'le birleştirerek bir sosyal demokrat akımın potasında kaynaştırmak ve bu yoldan Türkiye'de işçi sınıfının devrimci hamlesini kırmak ümidine kapılabilirler.

Türk-İş'in yüksek kademelerindeki bu boğuşma, Konfederasyon bünyesinde derin bir hoşnutsuzluğun hüküm sürdüğünü ve gelişmekte olduğunu göstermektedir.

Faşist baskı ve enflasyonist çemberde pekleşen talana, işçi haklarının Anayasadan çıkarılmasına, grevlerin yasaklanma ve ertelenmesine, grevleri tüm yasaklayacak olan «Olağanüstü durum tasarısı»sına, polis cinayetlerini resmileştirmeyi hedef edinen «kaçan sanığı vur» tasarısına karşı Türk-İş'in orta ve alt kademelerinden sert bir tepki gelmektedir. On iki-lerin, bu tepkiyi, Demirsoy-Tunç grubuna ve AP'li çoğunluğa karşı kullanmaya kalkıştıkları açıkça görülmektedir.

Demirsoy-Tunç gurubunun «partiler-üstü» politikası, burjuva partilerine bağlanmadan, burjuvaziye bağlanmanın daha elverişli olacağı görüşüne dayanmaktadır. Bu görüş sarı sendikacılığın klâsik taktiklerinden biridir. Bunlara göre sendikaların burjuva partilerine bağlanması, bu partilerin bütün günlük kavgalarına katılmaları ile sonuçlanacaktır. Bu da sendikalarda parçalanmalara sebep olacağından işçi hareketinin sarı sendikacılığın kontrolünden çıkması tehlikesini doğuracaktır. Oysa doğrudan doğruya burjuvaziye, büyük sermayeye bağlanmak sarı sendikacılar için daha az rizikoludur.

Sarı sendikacılığın bu tutumuna karşı sendikaları işçi sınıfına bağlamak, sendika yönetimlerinin de işçi sınıfından yana yöneticilerin eline geçmesini sağlamaya çalışmak konkre savaşlarda işçi düşmanı sendikacıları demaske etmek, sınıf savaşının değişik safhalarında bir yandan emekçileri, bir yandan da sendika militanlarını sınıf bilinciyle eğitmek en doğru bir taktiktir. Türk-İş yığnında gittikçe artan hoşnutsuzluk bu taktik için büyük perspektifler açmaktadır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Yakub Demir</i>	
Türkiye'de sol güçlerin birliği problemi	481
<i>x x</i>	
Parti, refah, demokrasi	
SBKP XXIV. Kongresinin kararları hakkında Sovyet	
bilginlerinin düşünceleri	491
<i>x x</i>	
Yuvarlak masa konferansı:	
Lâtin Amerika'da kurtuluş hareketinin bugünkü	
aşaması ve işçi sınıfının rolü	498
<i>O. Latsis</i>	
Bugünkü sosyalizm dünyası: Demokrasi reportajı	521
<i>Albert Norden</i>	
Komünizm savaşçıları: Devrimci-enternasyonalist Karl Libkneht	
(Doğumunun 100. yıldönümü münasebetiyle)	531
<i>Artur L. Mortir</i>	
Sosyalist düşünce tarihinden: Robert Oven	
(Doğumunun 200. yıldönümü münasebetiyle)	543
Özel sayfalar:	
Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin, SBKP	
XXIV. Kongresine ilişkin kararı	550
<i>Ahmet Saydan</i>	
Bu ayın olayları	555

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergiği 32 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 1 lira